

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

JAARVERSLAG 1991

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

JAARVERSLAG 1991

Overzicht van de
werkzaamheden van het
Hof van Justitie
en van het
Gerecht van eerste aanleg
van de Europese
Gemeenschappen

Luxemburg, 1993

Bibliografische data bevinden zich aan het einde van deze publikatie.

Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
L-2925 Luxemburg
Telefoon: 43 03-1
Telex griffie: 2510 CURIA LU
Telex voorlichtingsdienst: 2771 CJ INFO LU
Telegramadres: CURIA
Telefax Hof: 43 03-2600
Telefax voorlichtingsdienst: 43 03-2500

Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen
Rue du Fort Niedergrünwald
L-2925 Luxemburg
Telefoon: 43 03-1
Telex griffie: 60216 CURIA LU
Telefax Gerecht: 43 03-2100

Luxemburg: Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1993

ISBN 92-829-0249-8

© EGKS-EEG-EGA, Luxemburg, 1993

Overneming met bronvermelding toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden.

Printed in Belgium

Voorwoord

Het jaarverslag van de werkzaamheden van het Hof van Justitie en van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen verschijnt voortaan in een nieuwe vorm. Evenals in vorige jaren is ook dit overzicht bestemd voor leden van de rechterlijke macht en advocaten en meer in het algemeen voor allen die zich in studie of praktijk met het Gemeenschapsrecht bezighouden.

Het wordt verspreid als voorlichtingsdocument en kan dan ook niet worden aangehaald als officiële publikatie van het Hof en van het Gerecht van eerste aanleg. De rechtspraak wordt officieel gepubliceerd in de „*Jurisprudentie van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg*”.

Het jaarverslag verschijnt in de officiële talen der Gemeenschappen (Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees en Spaans). Het is op aanvraag (met opgave van de verlangde taal) kosteloos verkrijgbaar bij de voorlichtingsbureaus van de Europese Gemeenschappen, genoemd op blz. 99.

Inhoud

Blz.

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

A — Verslag van het gerechtelijk jaar 1991	11
I — Rechtspraak van het Hof	11
II — Het reglement voor de procesvoering van het Hof	17
 B — Samenstelling van het Hof	23
I — Protocollaire rangorde	24
1. Protocollaire rangorde tot 6 oktober 1991	24
2. Protocollaire rangorde vanaf 7 oktober 1991	24
II — Leden van het Hof van Justitie	26
III — Samenstelling van de kamers	31
1. Samenstelling van de kamers tot 6 oktober 1991 . . .	31
2. Samenstelling van de kamers vanaf 7 oktober 1991 . .	31
IV — Wijzigingen in de samenstelling van het Hof in 1991 . .	32
 C — Diensten van het Hof door Thomas Cranfield, adjunct-griffier	33
— Het personeelsbestand	33
— Beknopt organigram	37

Het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen

A — Verslag van het gerechtelijk jaar 1991	41
I — Kwantitatieve ontwikkeling en rechtspraak van het Gerecht	41
II — Het reglement voor de procesvoering van het Gerecht van eerste aanleg	44
III — Uitbreiding van de bevoegdheden van het Gerecht . . .	48

B — Samenstelling van het Gerecht van eerste aanleg	51
I — Protocollaire rangorde	52
1. Protocollaire rangorde tot 31 augustus 1991	52
2. Protocollaire rangorde vanaf 1 september 1991	52
II — Leden van het Gerecht van eerste aanleg	53
III — Samenstelling van de kamers	56
1. Samenstelling van de kamers (1990-1991)	56
2. Samenstelling van de kamers (1991-1992)	56

Uit het leven van de twee rechterlijke instellingen

A — Bijeenkomsten en bezoeken	61
I — Bezoek van Václav Havel, president van de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek, aan het Hof van Justitie op 18 maart 1991	63
1. Woord van welkom door de president van het Hof, Ole Due	63
2. Rede van president Václav Havel	63
II — Officiële bezoeken aan het Hof in 1991	69
III — Studiebezoeken aan het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg	72
B — Plechtige zittingen	73
Plechtige zitting van het Hof van Justitie op 7 oktober 1991 ter gelegenheid van het vertrek van T.F. O'Higgins (rechter) en J. Mischo (advocaat-generaal) en de ambtsaanvaarding van J. Murray (rechter) en C. Gulmann (advocaat-generaal)	75
C — Publikaties en algemene inlichtingen	91
I — Teksten van arresten en conclusies	91
II — Andere publikaties	92
III — Inlichtingen en adressen	97

Bijlage — Statistische gegevens over 1991

A — Werkzaamheden van het Hof	103
I — Analytisch register van de arresten van het Hof van Justitie in 1991	103
II — Statistische gegevens	120
— Samenvatting van de werkzaamheden van het Hof in 1991	120
— Statistische tabellen	125

B — Werkzaamheden van het Gerecht van eerste aanleg	149
I — Analytisch register van de arresten van het Gerecht van eerste aanleg in 1991	149
II — Statistische gegevens	154
— Samenvatting van de werkzaamheden van het Gerecht van eerste aanleg in 1991	154
— Statistische tabellen	156
C — Statistische gegevens van beide rechterlijke instellingen in 1991	161
D — Nationale rechtspraak op het gebied van het Gemeenschapsrecht	163

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

(© HT Lux, 1991)

Overzicht van de bouwplannen
Streefdatum voor voltooiing: 1995.

A — Verslag van het gerechtelijk jaar 1991

I — Rechtspraak van het Hof

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft in 1991 204 arresten gewezen, waarvan 90 in rechtstreekse beroepen, 108 in prejudiciële procedures en vijf in hoger voorziening tegen uitspraken van het Gerecht van eerste aanleg en één arrest op een verzoek om herziening. Voorts heeft het een advies krachtens artikel 228 EEG-Verdrag gegeven.

De president van het Hof en de kamerpresidenten hebben negen beschikkingen in kort geding gegeven.

De gemiddelde duur van de procedures bedroeg voor rechtstreekse beroepen ongeveer 24 maanden, voor prejudiciële zaken ongeveer 18,5 maanden. Bij de hogere voorzieningen duurde de procedure gemiddeld 15,5 maanden.

In totaal zijn 288 zaken afgedaan, de meest (214) bij arrest, 73 bij beschikking en één bij advies.

Eind 1991 waren 640 zaken bij het Hof aanhangig.

Kwantitatieve ontwikkeling

In 1991 zijn 345 nieuwe zaken aan het Hof voorgelegd, waarvan 140 rechtstreekse beroepen, 186 prejudiciële verwijzingen, 14 hogere voorzieningen tegen uitspraken van het Gerecht van eerste aanleg, drie bijzondere procedures en twee verzoeken om advies ingediend door de Commissie van de Europese Gemeenschappen krachtens artikel 228 van het EEG-Verdrag.

Ten opzichte van 1990 is het aantal rechtstreekse beroepen verminderd (222 in 1990), maar zijn daarentegen de prejudiciële verwijzingen toegenomen (141 in 1990). De hogere voorzieningen zijn enigszins teruggelopen (16 in 1990).

Ontwikkeling van de rechtspraak

Van de 204 arresten van het Hof in 1991 hadden 44 betrekking op het vrij verkeer van personen, 35 op de landbouw, 30 op het vrij verkeer van goederen, 18 op het milieu en de consumentenbescherming, 17 op het belastingrecht en 12 op de sociale politiek.

Het Hof moest zich ook uitspreken over zaken betreffende onder meer de gemeenschappelijke handelspolitiek (7 arresten), het vervoer (7 arresten), steunmaatregelen van staten (5 arresten) en het ondernemingsrecht (4 arresten).

Maar daarnaast moest het Hof in 1991 ingaan op vraagstukken van groot belang op andere gebieden, zoals dat van de buitenlandse betrekkingen. Op 14 december 1991 heeft het Hof een advies uitgebracht over een ontwerp-akkoord tussen de Gemeenschap en de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie tot instelling van een Europese Economische Ruimte (EER). Krachtens artikel 228, lid 1, tweede alinea, van het EEG-Verdrag had de Commissie het advies van het Hof gevraagd in het bijzonder over de jurisdictieregeling die bij dat akkoord zou worden ingevoerd; hierbij werd een rechterlijke instantie ingesteld, het EER-Hof, waaraan een Gerecht van eerste aanleg werd verbonden.

Het EER-Hof, bestaande uit acht rechters, waarvan vijf rechters uit het Hof van Justitie en drie rechters benoemd door de EVA-landen, zou bevoegd zijn voor de beslechting van geschillen tussen de verdragsluitende partijen, rechtsvorderingen in het kader van de toezichtprocedure ingesteld tegen de EVA-landen en, op het gebied van de mededinging, beroepen tegen beslissingen van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA.

Na een onderzoek van het ontwerp-akkoord concludeerde het Hof dat het onverenigbaar was met het EEG-Verdrag.

Om te beginnen stelde het Hof vast dat daar de doelstellingen en de context van het akkoord en het Gemeenschapsrecht sterk verschillen, noch het feit dat de bepalingen van het akkoord in identieke bewoordingen zijn gesteld als de overeenkomstige bepalingen van het Gemeenschapsrecht, noch de door het akkoord voorgeschreven eerbiediging van de rechtspraak van het Hof van Justitie op zich de homogeniteit van de rechtsregels in de gehele EER konden waarborgen.

Vervolgens kon de aan het EER-Hof toegekende bevoegdheid inbreuk maken op de in de verdragen omschreven bevoegdheidsregeling zowel ten aanzien van de uitsluitende bevoegdheid van het Hof van Justitie om de eerbiediging van de communautaire rechtsorde te verzekeren en voor de beslechting van geschillen over de uitlegging of de toepassing van het Verdrag krachtens respectievelijk de artikelen 164 en 219 van het EEG-Verdrag, als omdat de in het akkoord voorziene jurisdictionele regeling de toekomstige uitlegging door het Hof van de Gemeenschapsregels betreffende het vrije verkeer en de mededinging in een bepaalde richting stuurde.

Voorts wees het Hof er nadrukkelijk op dat het zeer moeilijk zo niet onmogelijk zou zijn voor de rechters die tegelijkertijd in het Hof van Justitie en in het EER-Hof zitting hebben om, wanneer zij in het Hof van Justitie zetelen, in volledige onafhankelijkheid problemen te onderzoeken waarover zij in het kader van het EER-Hof reeds hadden geoordeeld.

Ten slotte vond het Hof het onaanvaardbaar dat de antwoorden die het in het kader van de prejudiciële procedure aan de gerechten van de EVA-landen zou kunnen geven, louter adviserend en niet bindend zouden zijn, aangezien een dergelijke situatie in strijd met het karakter van zijn functie zou zijn.

Na dit advies van het Hof hebben de Commissie en de EVA-landen opnieuw onderhandeld over een jurisdictionele regeling in het kader van de EER, die in overeenstemming zou zijn met de vereisten van het Gemeenschapsrecht.

Op het gebied van de landbouw en meer in het bijzonder op dat van de visserij heeft het Hof zich in het arrest van 25 juli 1991 in zaak C-221/89 (Factortame) uitgesproken over de door de nationale regelingen gestelde voorwaarden voor de registratie van vissersvaartuigen. De Merchant Shipping Act 1988 had in het Verenigd Koninkrijk nieuwe voorwaarden ingevoerd voor de registratie van vissersvaartuigen in het Britse scheepsregister, waaronder met name de voorwaarde dat de eigenaar Brits onderdaan moet zijn. Deze bepaling belette schepen van Factortame Ltd en andere ondernemingen naar Brits recht, doch die in hoofdzaak worden gecontroleerd door Spaanse belangen, gebruik te maken van door de Gemeenschap aan het Verenigd Koninkrijk toegedeelde visserijquota.

In het arrest oordeelde het Hof dat, wanneer een vaartuig een middel voor de uitoefening van een economische activiteit vormt waarvoor een blijvende vestiging in de betrokken Lid-Staat noodzakelijk is, de registratie van dat vaartuig niet los kan worden gezien van de uitoefening van de vrijheid van vestiging. Naast de constatering dat het bij de huidige stand van het Gemeenschapsrecht aan de Lid-Staten staat de voorwaarden vast te stellen voor de inschrijving van schepen in hun registers en voor de verlening van het recht hun vlag te voeren, verklaarde het Hof ook nadrukkelijk dat zij bij de uitoefening van die bevoegdheid de voorschriften van het Gemeenschapsrecht moeten eerbiedigen en in het bijzonder zich moeten houden aan het discriminatieverbod van onderdanen van Lid-Staten op grond van hun nationaliteit.

Op het gebied van de landbouw heeft het Hof zich uitgesproken over de bevoegdheid van nationale rechters om in kort geding de opschorting te gelasten van een op een Gemeenschapsverordening gebaseerde nationale handeling.

In het arrest van 21 februari 1991 in de gevoegde zaken C-143/88 en C-92/89 (Zückerfabrik Süderdithmarschen) stelde het Hof vast dat, wanneer de nationale instanties belast zijn met de uitvoering van Gemeenschapsverordeningen, de door het Gemeenschapsrecht gegarandeerde rechtsbescherming voor de justitiabelen het recht meebrengt bij wijze van incident de wettigheid van deze verordeningen bij de nationale rechter te betwisten en hem het Hof prejudiciële vragen te laten voorleggen. Dit recht zou in gevaar worden gebracht, wanneer de justitiabele in afwachting van een arrest van het Hof niet een besluit tot opschorting van de tenuitvoerlegging zou kunnen verkrijgen waardoor de bestreden verordening te zijnen aanzien haar werking verliest.

Het Hof heeft evenwel in dit arrest ook de voorwaarden aangegeven waaronder de nationale rechter opschorting van de tenuitvoerlegging mag toestaan, met name de verplichting aan het Hof een prejudiciële vraag voor te leggen over de geldigheid van de bestreden Gemeenschapsverordening, daar de overige voorwaarden grotendeels overeenkomen met de voor korte gedingen voor het Hof geldende voorwaarden.

Het groeiend aantal zaken dat aan het Hof wordt voorgelegd en betrekking heeft op de bescherming van het milieu, is een bewijs van het toenemende belang van de communautaire regelgeving op dat gebied. In 1991 moest het Hof een uitspraak doen over een aantal beroepen wegens niet-nakoming die de Commissie daarover tegen de Lid-Staten heeft ingesteld.

Het Hof stelde de niet-nakoming vast door Italië van de voorschriften inzake het behoud van de volgelstand (C-157/89 en C-334/89), door Duitsland en Italië van Richtlijn 80/68/EEG van de Raad betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging (C-131/88 en C-360/87), door Duitsland en Frankrijk van een aantal richtlijnen betreffende de luchtvervuiling (C-361/88, C-59/89, C-13/90, C-14/90 en C-64/90), door Luxemburg en Spanje van Richtlijn 85/339/EEG van de Raad inzake de vermindering van huisvuil (C-252/89 en C-192/90), door België en Duitsland van de richtlijnen betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat is bestemd voor de produktie van drinkwater (C-290/89 en C-58/89), en door Italië van de richtlijnen betreffende afvalstoffen (C-33/90).

In het kader van de opheffing van de ongelijke behandeling van mannen en vrouwen verklaarde het Hof in het arrest van 25 juli 1991 in zaak C-345/89 (Stoeckel) dat een nationale bepaling zoals artikel L 213 van de Code du travail, waarin nachtarbeid voor vrouwen wordt verboden, in strijd is met het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

Het Hof oordeelde dat niet is gebleken dat vrouwen bij dergelijke werkzaamheden in het algemeen andere risico's lopen dan mannen, en dat in ieder geval passende maatregelen konden worden genomen om daarover te waken, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan het fundamentele beginsel van gelijke behandeling.

Naar aanleiding van prejudiciële vragen in twee zaken van de Pretura di Vicenza en de Pretura di Bassano del Grappa heeft het Hof uitspraak gedaan over de aansprakelijkheid van de Lid-Staat voor schade die voortvloeit uit de niet-nakoming van krachtens het Gemeenschapsrecht op hem rustende verplichtingen.

Verzoekers in het hoofdgeding waren werknemers aan wie salaris verschuldigd was. Volgens Richtlijn 80/987/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten bij insolventie van de werkgever waren de Lid-Staten gehouden voor 23 oktober 1983 specifieke waarborgen vast te stellen voor de betaling van onbetaalde salarismvorderingen. Aangezien Italië deze verplichting niet is nagekomen, hebben verzoekers geen genoegdoening kunnen verkrijgen en derhalve hebben zij de staat voor de rechter gedaagd, waar

zij vorderden dat Italië zou worden veroordeeld om hun de verschuldigde salarissen te betalen of anders schadevergoeding te betalen.

In het arrest van 19 november 1991 in de gevoegde zaken C-6/90 en C-9/90 (Francovich) heeft het Hof het beginsel vastgesteld, dat de Lid-Staten verplicht zijn de schade te vergoeden die aan particulieren wordt veroorzaakt door inbreuken op het Gemeenschapsrecht die hun moeten worden toegerekend, wanneer aan drie voorwaarden is voldaan: het door de richtlijn voorgeschreven resultaat moet bestaan in de toekenning van rechten aan particulieren, de inhoud van deze rechten moet kunnen worden vastgesteld op grond van de bepalingen van de richtlijn en ten laatste moet er causaal verband bestaan tussen de niet-nakoming van de verplichting die op de staat rust, en de door de betrokkenen geleden schade.

Twee beroepen tot nietigverklaring van een verordening van de Raad houdende instelling van een definitief anti-dumpingrecht op de invoer van ureum van oorsprong uit Libië en Saoedi-Arabië, boden het Hof de gelegenheid het belang te onderstrepen van de verzekering van de eerbiediging van de rechten van de burger.

In het arrest van 27 juni 1991 in zaak C-49/88 (Al-Jubail) bevestigde het Hof dat voor de Gemeenschapsinstellingen met betrekking tot het recht op verweer des te meer voorzichtigheid is geboden, nu bij de huidige stand van het Gemeenschapsrecht de regeling met betrekking tot de instelling van anti-dumpingrechten nog niet alle procedurele waarborgen biedt ter bescherming van de burger die bepaalde nationale rechtstelsels wellicht reeds bieden.

Nog steeds met betrekking tot de bescherming van de rechten van de burgers, maar nu vanuit het oogpunt van nationaal recht, verklaarde het Hof voor recht in het arrest van 25 juli 1991 in zaak C-208/90 (Emmott) dat, totdat een richtlijn naar behoren is omgezet, de nalatige Lid-Staat zich niet kan beroepen op het feit dat een particulier te laat een rechtsvordering tegen die staat heeft ingesteld ter bescherming van rechten die hem worden toegekend in een richtlijn, en dat in het nationale recht geldende beroepstermijnen eerst vanaf dat tijdstip gaan lopen.

Een aantal arresten van het Hof in 1991 had te maken met de toepassing van het beginsel van het vrij verkeer van personen. In verband daarmee moest het Hof in het arrest van 26 februari 1991 in zaak C-292/89 (Antonissen) een oordeel geven of de Lid-Staten een tijdslimiet kunnen invoeren met betrekking tot het recht aldaar te verblijven om werk te zoeken. De doeltreffendheid van artikel 48 van het EEG-Verdrag, waarbij het vrije verkeer van werknemers wordt vastgesteld, wordt gegarandeerd voor zover de Gemeenschapswetgeving of, indien deze ontbreekt, de wetgeving van een Lid-Staat betrokkenen een „redelijke tijd” geeft. Zolang er geen Gemeenschapsbepaling is, is aldus het Hof een termijn van zes maanden in beginsel toereikend. Indien echter de betrokkene na het verstrijken van die termijn het bewijs levert, dat hij nog steeds werk zoekt en een reële kans heeft het te vinden, kan hij niet gedwongen worden het grondgebied van de Lid-Staat van ontvangst te verlaten.

In het arrest van 4 juli 1991 in zaak C-213/90 (Asti) erkende het Hof dat werknemers van de Lid-Staten het recht hebben deel te nemen aan de verkiezing van de leden van een beroepskamer waaraan zij bijdragen moeten betalen, die belast is met de behartiging van de belangen van de aangesloten werknemers en een raadgevende taak heeft op wetgevingsgebied. Deze vraag was gesteld door de Luxemburgse Cour de cassation in een geding tussen de Association de soutien aux travailleurs immigrés (Asti) en de Luxemburgse Chambre des employés privés over de weigering van Asti de verplichte bijdragen aan de Chambre te betalen op grond dat het onlogisch is bijdragen aan een beroepskamer te betalen voor werknemers die ervan zijn uitgesloten.

Een aantal prejudiciële vragen van het Højesteret waren voor het Hof aanleiding het begrip gewone verblijfplaats te omschrijven in de zin van Richtlijn 83/182 van de Raad. Het hoofdgeding betrof een Deens onderdaan die in 1973 in Duitsland was gaan wonen en die vanaf de zomer van 1982 bijna iedere nacht en de meeste weekeinden bij een in Denemarken wonende vriendin verbleef. In oktober 1982 kocht hij een nieuwe auto, die hij in Duitsland liet registreren en die hij sindsdien gebruikte om zijn vriendin te bezoeken. Aangezien hij volgens de Deense autoriteiten zijn gewone verblijfplaats in Denemarken had overgebracht, werd zijn auto in januari 1984 in beslag genomen, aangezien hij niet in Denemarken was geregistreerd.

In het arrest van 23 april 1991 in zaak C-297/89 (Ryborg) verklaarde het Hof voor recht dat de gewone verblijfplaats in de zin van die richtlijn de plaats is waar de betrokkene blijvend het centrum van zijn belangen heeft, en dat deze plaats moet worden bepaald aan de hand van alle in genoemde bepaling vermelde criteria en van alle relevante feitelijke elementen. Het enkele feit dat een persoon gedurende meer dan een jaar alle nachten en weekeinden bij een vriendin doorbrengt in een andere staat (staat B) dan die waar hij jarenlang zijn werk en huisvesting had (staat A), volstaat niet om te concluderen dat hij het blijvende centrum van zijn belangen naar die staat B heeft overgebracht.

Ierland is momenteel het enige land in de Gemeenschap waar abortus verboden is. Artikel 40, lid 3, van de Ierse grondwet erkent het recht op leven van het ongeboren kind. Volgens de rechtspraak van de Ierse rechterlijke instanties houdt dat artikel tevens het verbod in zwangere vrouwen op Iers grondgebied te helpen naar het buitenland te vertrekken om aldaar een medische zwangerschapsonderbreking te laten verrichten, onder meer door hun informatie te verstrekken over klinieken waar abortus wordt verricht.

In dat verband had de Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd, een vereniging die tot doel heeft te verhinderen dat abortus niet langer strafbaar wordt gesteld en het menselijk leven vanaf de conceptie te verdedigen, beroep ingesteld bij de High Court tegen Grogan en andere bestuursleden van studentenverenigingen, die publikaties voor studenten uitgaven waarin zij informatie gaven over de mogelijkheid in het Verenigd Koninkrijk op wettige wijze abortus te laten verrichten en tevens aangaven hoe zij met die klinieken in contact konden komen.

De High Court heeft het Hof enkele prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van het Gemeenschapsrecht.

Het Hof verklaarde in het arrest van 4 oktober 1991 in zaak C-159/90 (Grogan) voor recht dat de medische zwangerschapsonderbreking verricht overeenkomstig het recht van de Lid-Staat waar zij plaatsvindt, een dienst in de zin van artikel 60 van het EEG-Verdrag is, zoals een gewoonlijk tegen vergoeding verrichte medische handeling die in het kader van een vrij beroep kan worden verricht. Met betrekking tot de verspreiding van informatie over in andere Lid-Statens gelegen klinieken waar vrijwillige zwangerschapsonderbrekingen worden verricht, stelde het Hof alleen vast dat de band tussen de activiteiten van de besturen van de studentenverenigingen en de betrokken klinieken te zwak is om het verbod informatie te verspreiden, te kunnen beschouwen als een beperking in de zin van artikel 59 van het EEG-Verdrag.

II — Het reglement voor de procesvoering van het Hof

Op 4 juli 1991 is in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen (PB L 176 van 4.7.1991) het reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie bekendgemaakt met de wijzigingen die op 15 mei 1991 door het Hof waren vastgesteld. Deze wijzigingen waren noodzakelijk voor het behoud van de doeltreffendheid van het rechterlijk toezicht in de communautaire rechtsorde en vallen samen met de vaststelling door het Gerecht van eerste aanleg van zijn reglement voor de procesvoering (zie blz. 44).

Deze wijziging houdt rekening met zowel de gerechtelijke praktijk van het Hof, waaruit de wenselijkheid was gebleken enkele procedurale voorschriften te herzien, als de omstandigheid dat het Hof een steeds groter aantal aanhangige zaken moest verwerken, waarvoor de procedure diende te worden versoepeld.

Daarom werd het wenselijk geacht bepaalde bevoegdheden, die voordien door het Hof werden uitgeoefend, over te hevelen naar de president. Zo is het de taak van de president van het Hof zaken wegens verknochtheid te voegen (artikel 43); hij kan ook ambtshalve dan wel op verzoek van een partij besluiten de berechting van een zaak tot een latere datum uit te stellen (artikel 55, lid 2); hij kan een zaak doorhalen nadat partijen overeenstemming hebben bereikt ten aanzien van de oplossing van het geschil (artikel 77), of nadat verzoeker afstand van instantie heeft gedaan (artikel 78), en over de kosten beslissen (artikel 69, lid 1); inzake tussenkomst stelt hij partijen in de gelegenheid schriftelijk of mondeling opmerkingen te maken over het verzoek daartoe, beslist hij daarover bij beschikking en kan hij op verzoek van een partij de toezending van afschriften van geheime of vertrouwelijke stukken weigeren (artikel 93, leden 2 en 3).

Het nieuwe reglement voor de procesvoering heeft het Hof ook meer mogelijkheden gegeven om bepaalde zaken naar een kamer te verwijzen. Volgens de nieuwe formulering van artikel 95, lid 1, kan het Hof behalve de prejudiciële verwijzingen ook de verzoeken om hogere voorziening tegen beslissingen van het Gerecht van eerste aanleg alsook „iedere andere zaak”, met uitzondering van die welke door een Lid-Staat of een instelling bij het Hof aanhangig zijn gemaakt, naar de kamers verwijzen. Als gevolg van deze wijziging kan het Hof voortaan bepaalde zaken naar een kamer verwijzen zoals bij voorbeeld het verzoek van een natuurlijke of rechtspersoon om toestemming voor beslaglegging op eigendommen en bezittingen van de Gemeenschappen krachtens artikel 1 van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen.

Dit streven om de procedure voor het Hof soepeler te doen verlopen was tevens de reden om bepaalde procedurele formaliteiten te vereenvoudigen. Daarvoor moet ten eerste worden gewezen op de wijziging ten aanzien van de voorwaarden voor een behoorlijke vorm van het verzoekschrift. Krachtens artikel 38, lid 2, (nieuw) mogen partijen in het vervolg domicilie kiezen ter plaatse waar het Hof gevestigd is. Indien verzoeker in het verzoekschrift geen domicilie heeft gekozen, geschieden alle betekeningen aan de betrokken partij per aangetekende post aan het adres van haar gemachtigde of raadsman. In dat geval evenwel en in afwijking van de algemene regel in artikel 79 wordt de regelmatige betekening dan geacht plaats te vinden door bezorging van de aangetekende zending op het postkantoor van de plaats waar het Hof is gevestigd. Dezelfde regel geldt voor verweerder (artikel 40) en voor interveniënten (artikel 93, lid 1).

Wat de privaatrechtelijke rechtspersonen betreft, voorziet de nieuwe formulering van artikel 38, lid 5, bij wijze van alternatief voor de overlegging van de statuten in een minder dure oplossing, zoals overleggen van een recent uittreksel uit het handelsregister of een recent uittreksel uit het verenigingsregister, of enig ander bewijs van het bestaan rechtens van de rechtspersoon.

Een nieuwe bepaling van het reglement voor de procesvoering, artikel 44 bis, stelt het Hof in de gelegenheid in geval van rechtstreekse beroepen en onder bepaalde voorwaarden zonder mondelinge procedure uitspraak te doen. Wanneer het Hof door de tijdens de schriftelijke procedure ingediende memories voldoende is voorgelicht en geen der partijen zijn standpunt mondeling wenst toe te lichten, kan de mondelinge behandeling zuiver een formaliteit zijn. In dat geval kan het Hof, op rapport van de rechter-rapporteur, de advocaat-generaal gehoord en met uitdrukkelijke instemming van partijen, beslissen af te zien van het horen van partijen.

Met betrekking tot de prejudiciële verwijzingen is een soortgelijke bepaling opgenomen. Krachtens artikel 104, lid 4, zoals gewijzigd, kan het Hof, na de indiening van de memories of opmerkingen bedoeld in artikel 20 van het Statuut-EEG, artikel 21 van het Statuut-EGA en artikel 103, lid 3, van het reglement voor de procesvoering, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, beslissen zonder mondelinge behandeling uitspraak te doen, na de belanghebbenden die overeenkomstig genoemde bepalingen het

recht hebben memories of opmerkingen in te dienen, daarvan in kennis te hebben gesteld, en indien geen van die belanghebbenden heeft verzocht om in zijn mondelinge opmerkingen te worden gehoord.

Geleid door hetzelfde beginsel van proceseconomie biedt artikel 104, lid 3, op het gebied van de prejudiciële verwijzingen het Hof dan ook de mogelijkheid om, wanneer een prejudiciële vraag kennelijk identiek is met een vraag waarover het Hof zich reeds heeft uitgesproken, te beslissen bij een met redenen omklede beschikking waarin naar het eerdere arrest wordt verwezen, na de verwijzende rechterlijke instantie daarvan in kennis te hebben gesteld, en na de belanghebbenden in hun eventuele opmerkingen zo mede de advocaat-generaal te hebben gehoord.

Verskillende wijzigingen van het reglement voor de procesvoering van het Hof beogen de reeds bestaande voorschriften bij te schaven en te verbeteren ten einde enkele in de loop der jaren ondervonden problemen op te lossen dan wel de procedure voor het Hof billijker of efficiënter te doen verlopen.

Aldus kon bij voorbeeld de oude, te onnauwkeurige formulering van artikel 80 betreffende de termijnen uitleggingsproblemen veroorzaken. Daarom leek het nuttig in dat artikel precies aan te geven hoe de termijnen in alle mogelijke gevallen kunnen worden berekend. De procestermijnen voorzien in het EGKS-Verdrag, het EEG-Verdrag en het EGA-Verdrag, in de Statuten van het Hof en in het reglement worden nu berekend als volgt:

- a) wanneer een in dagen, weken, maanden of jaren omschreven termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of een handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of deze handeling plaatsvindt, niet bij de termijn inbegrepen;
- b) een in weken, maanden of jaren omschreven termijn loopt af bij het einde van de dag die — in de laatste week, de laatste maand of het laatste jaar — dezelfde naam of dezelfde cijferaanduiding heeft als de dag waarop de gebeurtenis of handeling plaatsvindt die de termijn doet ingaan;
- c) wanneer een termijn is omschreven in maanden en in dagen, worden eerst de volle maanden geteld en vervolgens de dagen;
- d) de wettelijk erkende feestdagen, de zondagen en de zaterdagen zijn bij de termijnen inbegrepen;
- e) de termijnen worden door de gerechtelijke vakanties niet geschorst.

Op het gebied van de maatregelen van instructie moet vooral het volgende worden opgemerkt: het Hof moet partijen horen alvorens te beslissen tot een maatregel van instructie door getuigenbewijs, deskundigenonderzoek of plaatsopneming (artikel 45, lid 1) of alvorens te gelasten dat een instructiehandeling opnieuw of in uitgebreidere vorm wordt verricht (artikel 60); het nieuwe voorschrift over de ondertekening van de processen-verbaal waarin de getuigenverklaring wordt weergegeven (ondertekening door de president of de rechter-rapporteur die met

het getuigenverhoor was belast, alsmede door de griffier, nadat de getuige in de gelegenheid is gesteld, de inhoud van het proces-verbaal te verifiëren en het te ondertekenen, artikel 47, lid 6); het nieuwe maximumbedrag van de geldboete die het Hof kan opleggen aan een getuige die, hoewel behoorlijk opgeroepen, niet ter terechtzitting verschijnt (5 000 ecu — artikel 48, lid 2); de mogelijkheid voor het Hof voornoemde geldboete te verlagen op verzoek van de getuige, wanneer deze aantoonst dat zij niet in verhouding staat tot zijn inkomen (artikel 48, lid 3); en ten slotte kan het Hof van partijen of van een hunner de storting van een voorschot verlangen, ter dekking van de kosten van het deskundigenonderzoek (artikel 49, lid 2).

Inzake de proceskosten zijn in artikel 69 een aantal wijzigingen aangebracht; in het bijzonder zijn de voorschriften over de kosten bij interventie en die over de kosten bij afstand van instantie verduidelijkt.

Bij interventie wordt krachtens de algemene regel van artikel 69, lid 2, indien de door een interveniënt ondersteunde partij in het gelijk wordt gesteld, de partij die in het ongelijk is gesteld, verwezen in de kosten niet alleen van de in het gelijk gestelde partij (in het hoofdgeding), maar ook in die van de interveniënt. Het nieuwe lid 4 van dit artikel bepaalt thans echter dat de Lid-Staten en de instellingen die in het geding zijn tussengekomen, in ieder geval hun eigen kosten zullen dragen, om te voorkomen dat de veroordeling in de kosten bovenmatig stijgt als gevolg van de tussenkomst van Lid-Staten of instellingen die geen rechtstreeks belang bij de oplossing van het geding hebben. Daar privaatrechtelijke interveniënten een belang bij de oplossing van het geding moeten aantonen, kan de bepaling van artikel 69, lid 2, in beginsel in dit geval worden toegepast. Gelet evenwel op de uiteenlopende belangen die tussenkomst kunnen rechtvaardigen en de verschillende situaties die zich kunnen voordoen, biedt het nieuwe lid het Hof nu de gelegenheid uitzonderingen op die regel te maken, wanneer de billijkheid zulks vereist, en te gelasten dat een privaatrechtelijke interveniënt zijn eigen kosten moet dragen.

Met betrekking tot de proceskosten in geval van afstand van instantie biedt het nieuwe vijfde lid vier mogelijkheden: in geval van afstgand van instantie na een ten onrechte ingesteld beroep wordt verzoeker veroordeeld in de proceskosten van verweerder, indien dit door laatstgenoemde is gevorderd; bij afstand van instantie nadat een beroep zonder voorwerp is geraakt wegens een veranderde houding van de wederpartij, indien zulks door laatstgenoemde wordt gevorderd; ingeval partijen ten aanzien van de proceskosten tot een akkoord zijn gekomen, beslist de president overeenkomstig dit akkoord; bij gebreke van een conclusie ten aanzien van de proceskosten draagt elk van de partijen haar eigen kosten.

De wijziging van artikel 93 beoogt in het belang van de justitiabele meer inzicht te geven in het procesverloop bij interventie en biedt in het nieuwe zesde lid van dat artikel partijen de gelegenheid op de memorie in interventie te antwoorden.

Tot slot moet erop worden gewezen dat de voorschriften over de bevoegdheden van het Hof inzake procesincidenten zijn gewijzigd.

Ten eerste is artikel 92, lid 1, zo gewijzigd dat het Hof, wanneer een verzoekschrift kennelijk niet-ontvankelijk is, kan beslissen bij met redenen omklede beschikking zonder de behandeling voort te zetten. Volgens de oude tekst bestond die mogelijkheid alleen, wanneer het Hof kennelijk onbevoegd was kennis te nemen van een verzoekschrift. Deze wijziging beoogt de tekst in overeenstemming te brengen met de praktijk van het Hof.

Ten tweede is na artikel 82 van het reglement een tiende hoofdstuk ingevoegd met een nieuw artikel 82 bis inzake de schorsing van de behandeling. Wanneer bij het Hof en het Gerecht zaken aanhangig worden gemaakt die hetzelfde voorwerp hebben of die dezelfde vraag van uitlegging dan wel de geldigheid van dezelfde handeling betreffen, kan krachtens dit nieuwe artikel het Hof of de kamer waarnaar de zaak is verwezen, bij beschikking, de advocaat-generaal gehoord, de behandeling schorsen ten einde deze voor het Gerecht te vervolgen. In alle andere gevallen kan de behandeling, bij een beslissing van de president, genomen nadat de advocaat-generaal en, behalve bij de prejudiciële verwijzingen, partijen zijn gehoord, worden geschorst. De hervatting van de behandeling kan worden gelast bij een volgens dezelfde modaliteiten gegeven beschikking of beslissing.

Het nieuwe reglement voor de procesvoering is op 1 september 1991 in werking getreden.

B — Samenstelling van het Hof

De samenstelling van het Hof van Justitie op 6 oktober 1991

1e rij van links naar rechts:

M. Díez de Velasco, rechter; J. C. Moitinho de Almeida, rechter; G. F. Mancini, rechter; O. Due, president; T. F. O'Higgins, rechter; G. C. Rodríguez Iglesias, rechter; F. Jacobs, eerste advocaat-generaal

2e rij van links naar rechts:

F. A. Schockweiler, rechter; R. Joliet, rechter; M. Darmon, advocaat-generaal; C. O. Lenz, advocaat-generaal; C. N. Kakouris, rechter; Sir Gordon Slynn, rechter

3e rij van links naar rechts:

J.-G. Giraud, griffier; P. J. G. Kapteyn, rechter; G. Tesauro, advocaat-generaal; W. Van Gerven, advocaat-generaal; M. Zuleeg, rechter; F. Grévisse, rechter; J. Mischo, advocaat-generaal

I — Protocollaire rangorde

1. Protocollaire rangorde van het Hof van Justitie *tot 6 oktober 1991*

O. Due, president
F. Mancini, president van de Zesde kamer
T. F. O'Higgins, president van de Tweede kamer
J. C. Moitinho de Almeida, president van de Derde en Vijfde kamer
G. C. Rodríguez Iglesias, president van de Eerste kamer
M. Díez de Velasco, president van de Vierde kamer
F. Jacobs, eerste advocaat-generaal
Sir Gordon Slynn, rechter
C. Kakouris, rechter
C. O. Lenz, advocaat-generaal
M. Darmon, advocaat-generaal
R. Joliet, rechter
F. Schockweiler, rechter
J. Mischo, advocaat-generaal
F. Grévisse, rechter
M. Zuleeg, rechter
W. Van Gerven, advocaat-generaal
G. Tesauro, advocaat-generaal
P. Kapteyn, rechter
J.-G. Giraud, griffier

**2. Protocollaire rangorde van het Hof van Justitie
vanaf 7 oktober 1991**

O. Due, president
Sir Gordon Slynn, president van de Eerste kamer
R. Joliet, president van de Vijfde kamer
F. Schockweiler, president van de Tweede en Zesde kamer
F. Grévisse, president van de Derde kamer
G. Tesauero, eerste advocaat-generaal
P. Kapteyn, president van de Vierde kamer
F. Mancini, rechter
C. Kakouris, rechter
C. O. Lenz, advocaat-generaal
M. Darmon, advocaat-generaal
J. C. Moitinho de Almeida, rechter
G. C. Rodríguez Iglesias, rechter
M. Díez de Velasco, rechter
M. Zuleeg, rechter
W. Van Gerven, advocaat-generaal
F. Jacobs, advocaat-generaal
C. Gulmann, advocaat-generaal
J. Murray, rechter

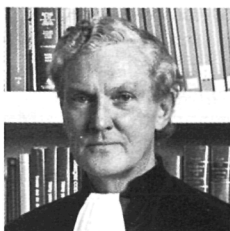
J.-G. Giraud, griffier

II — Leden van het Hof van Justitie (protocolaire rangorde van 7 oktober 1991)

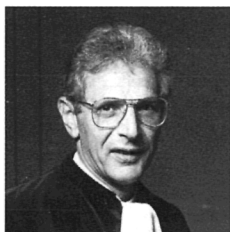
Ole Due

geboren 10.2.1931; directeur bij het Ministerie van Justitie; raadsheer-plaatsvervanger in het Østre Landsret; lid van de Deense delegatie bij de Haagse conferentie voor internationaal privaatrecht; rechter in het Hof van Justitie sedert 7.10.1979, president van het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

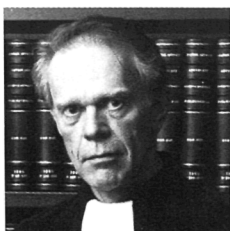
The Honourable Sir Gordon Slynn

geboren in 1930; advocaat; Master of the Bench en vervolgens Treasurer van Gray's Inn; Queen's Counsel; Junior Counsel bij het Ministerie van Arbeid, Junior en Leading Counsel bij de Treasury; Recorder; rechter bij de High Court (Queen's Bench Division); president van de Employment Appeal Tribunal; gasthoogleraar aan de universiteiten van Durham, Cornell, Mercer; King's College te Londen; University of technology te Sydney; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 26.2.1981; rechter sedert 7.10.1988

René Joliet

geboren 17.1.1938; hoogleraar (1974-1984) en buitengewoon hoogleraar (1984) aan de juridische faculteit van de universiteit te Luik (Europees recht); Belgisch hoogleraar aan King's College te Londen (1977); gasthoogleraar te Nancy (1971-1978), Europa Instituut, Universiteit van Amsterdam (1976-1985), Katholieke universiteit Louvain-la-Neuve (1980-1982) en Northwestern University te Chicago (1974 en 1983); docent Europees mededingingsrecht aan het Europa College te Brugge (1979-1984); rechter in het Hof van Justitie sedert 10.4.1984.

Fernand Schockweiler

geboren 15.6.1935; Ministerie van Justitie; attaché du gouvernement premier en rang; conseiller de gouvernement; premier conseiller de gouvernement; regeringsafgevaardigde bij het comité van de afdeling contentieux van de Raad van State; rechter in het Hof van Justitie sedert 7.10.1985

Fernand Grévisse

geboren 28.7.1924; auditeur en vervolgens maître de requêtes bij de Raad van State; directeur bij het Ministerie van Justitie; directeur général des Eaux et Forêts; directeur-generaal van het secretariaat-generaal van de regering; lid van de Raad van State; voorzitter van de eerste onderafdeling van de afdeling contentieux; hoogleraar aan het Institut d'études politiques; voorzitter van de section des travaux publics van de Raad van State; rechter in het Hof van Justitie in 1981-1982 en sedert 7.10.1988

Giuseppe Tesaro

geboren 15.11.1942; hoogleraar internationaal recht te Messina, Napels en Rome; directeur van het instituut voor nationaal recht van de economische faculteit van de universiteit van Rome; directeur van de Scuola di Specializzazione sulle Comunità europee van de universiteit te Rome; advocaat bij het Hof van cassatie; lid van de raad voor diplomatieke geschillen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

Paul J. G. Kapteyn

geboren 31.1.1928; ambtenaar bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken; hoogleraar internationale organisaties te Utrecht en Leiden; lid van de Raad van State; voorzitter van de afdeling rechtspraak van de Raad van State; lid van de Koninklijke Academie van wetenschappen; lid van de Raad van bestuur van het instituut voor internationaal recht te 's-Gravenhage; rechter in het Hof van Justitie sedert 1.4.1990

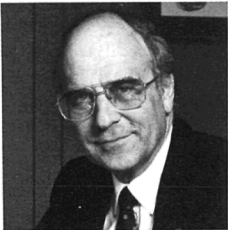
Federico Mancini

geboren 23.12.1927; hoogleraar arbeidsrecht (Urbino, Bologna, Rome), vergelijkend privaatrecht (Bologna); lid van de Hoge Raad voor de magistratuur (1976-1981); advocaat-generaal bij het Hof van Justitie (1982-1988), rechter sedert 7.10.1988

Constantinos Kakouris

geboren in 1919; advocaat te Athene; auditeur en vervolgens maître des requêtes bij de Raad van State; lid van de Raad van State; president van het Gerechtshof voor de magistratuur; lid van het bijzonder gerechtshof; inspecteur-generaal van de administratieve gerechten; lid van de Hoge Raad voor de magistratuur; president van de Hoge Raad van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; rechter in het Hof van Justitie sedert 14.3.1983

Carl Otto Lenz

geboren 5.6.1930; advocaat; notaris; secretaris-generaal van de Christen-democratische groep van het Europees Parlement; afgevaardigde in de Bundestag; voorzitter van de juridische commissie van de Bundestagen van de Commissie voor Europese Zaken in de Bundestag; 1990: honorair hoogleraar Europees recht aan de universiteit van Saarland; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 12.1.1984

Marco Darmon

geboren 26.1.1930; magistraat bij het Ministerie van Justitie; docent aan de juridische faculteit (Parijs I); adjunct-directeur van het kabinet van de minister van Justitie; kamerpresident bij de Cour d'appel te Parijs; directeur des affaires civiles et du Sceau; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 13.2.1984

José Carlos de Carvalho Moitinho de Almeida

geboren 17.3.1936; lid van het openbaar ministerie bij het Hof van Beroep te Lissabon; chef van het kabinet van de minister van Justitie; adjunct-procureur generaal; directeur van het kabinet voor Europees recht; hoogleraar Gemeenschapsrecht (Lissabon); rechter in het Hof van Justitie sedert 31.1.1986

Gil Carlos Rodríguez Iglesias

geboren 26.5.1946; assistent en vervolgens hoogleraar te Oviedo, Freiburg/Breisgau, Madrid (Universidad Autonoma en Universidad Complutense) en Granada; hoogleraar internationaal publiekrecht (Granada); rechter in het Hof van Justitie sedert 31.1.1986

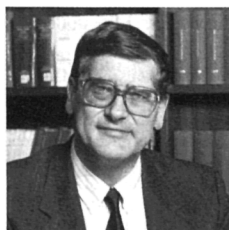
Manuel Díez de Velasco Vallejo

geboren 22.5.1926; oud-hoogleraar (Catedrático) internationaal publiek- en privaatrecht aan de universiteiten van Granada, Barcelona en Madrid (Universidad Autonoma); hoogleraar (Catedrático) internationaal publiekrecht aan de Universidad Computense te Madrid; magistraat in het Tribunal constitucional; lid van het Institut de droit international; voormalig Consejero Electivo van de Consejo de Estado; lid (Académico de número) van de Real Academia de Jurisprudencia te Madrid; rechter in het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

Manfred Zuleeg

geboren 21.3.1935; wetenschappelijk medewerker aan het instituut voor Europees recht te Keulen; hoogleraar publiekrecht, internationaal publiekrecht en Europees recht te Bonn en te Frankfurt; rechter in het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

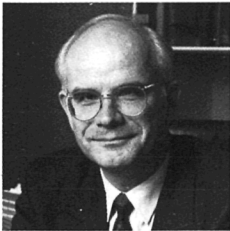
Walter Van Gerven

geboren 11.5.1935; hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven, Chicago en Amsterdam (Universiteit van Amsterdam); vice-rector en lid van de academische raad en het bestuur van de Katholieke Universiteit Leuven; advocaat te Dendermonde, Leuven en Brussel; voorzitter van de Bankcommissie; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

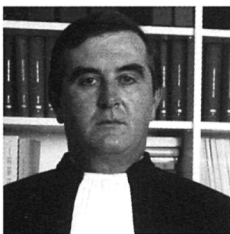
Francis Jacobs, QC

geboren 8.6.1939; advocaat; ambtenaar bij het secretariaat van de Europese Commissie voor de mensenrechten; referendaris bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, kabinet van advocaat-generaal J. P. Warner; hoogleraar Europees recht aan King's College te London; auteur van diverse publikaties over het Europees recht; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie sedert 7.10.1988

Claus Christian Gulmann

geboren in 1942; ambtenaar bij het Ministerie van Justitie; referendaris bij rechter M. Sorensen; hoogleraar internationaal publiekrecht en dekaan van de faculteit rechtsgeleerdheid van de universiteit van Kopenhagen; advocaat; voorzitter en lid van arbitragecolleges; lid van het college van administratief beroep; advocaat-generaal bij het Hof van Justitie seder 7.10.1991

John Loyola Murray

geboren in 1943; voorzitter van de Union of Students in Ireland; barrister en vervolgens Senior Counsel bij de Inner Bar in de Supreme Court; Attorney-general; oud-lid van de Council of State; oud-lid van de Bar Council of Ireland; Bencher (dekaan) van de Honourable Society of the King's Inns; rechter in het Hof van Justitie seder 7.10.1991

Jean-Guy Giraud

geboren 12.4.1944; administrateur bij het secretariaat-generaal van het Europees Parlement; hoofdadministrateur bij het secretariaat van de begrotingscommissie; afdelingschef van het secretariaat van de interinstitutionele commissie en de begrotingscommissie; adviseur en vervolgens directeur bij twee voorzitters van het Europees Parlement (institutionele, juridische en budgettaire zaken); ad interim directeur bij het directoraat-generaal commissies; griffier van het Hof van Justitie sedert 10.2.1988

III — Samenstelling van de kamers

1. Samenstelling van de kamers *tot 6 oktober 1991*

Eerste kamer

G. C. Rodríguez Iglesias, kamerpresident
Sir Gordon Slynn en R. Joliet, rechters

Tweede kamer

T. F. O'Higgins, kamerpresident
G. F. Mancini en F. A. Schockweiler, rechters

Derde kamer

J. C. Moitinho de Almeida, kamerpresident
F. Grévisse en M. Zuleeg, rechters

Vierde kamer

M. Díez de Velasco, kamerpresident
C. N. Kakouris en P. Kapteyn, rechters

Vijfde kamer

J. C. Moitinho de Almeida, kamerpresident
G. C. Rodríguez Iglesias, Sir Gordon Slynn, R. Joliet, F. Grévisse en M. Zuleeg, rechters

Zesde kamer

G. F. Mancini, kamerpresident
T. F. O'Higgins, M. Díez de Velasco, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler en P. Kapteyn, rechters

2. Samenstelling van de kamers *vanaf 7 oktober 1991*

Eerste kamer

Sir Gordon Slynn, kamerpresident
R. Joliet en G. C. Rodríguez Iglesias, rechters

Tweede kamer

F. A. Schockweiler, kamerpresident
G. F. Mancini en J. Murray, rechters

Derde kamer

F. Grévisse, kamerpresident
J. C. Moitinho de Almeida en M. Zuleeg, rechters

Vierde kamer

P. Kapteyn, kamerpresident
C. N. Kakouris en M. Díez de Velasco, rechters

Vijfde kamer

R. Joliet, kamerpresident
Sir Gordon Slynn, F. Grévisse, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias en M. Zuleeg, rechters

Zesde kamer

F. A. Schockweiler, kamerpresident
P. Kapteyn, G. F. Mancini, C. N. Kakouris, M. Díez de Velasco en J. Murray, rechters

IV — Wijzigingen in de samenstelling van het Hof in 1991 ⁽¹⁾

Sedert 1990 (zie het Overzicht van de werkzaamheden van het Hof van Justitie en van het Gerecht van eerste aanleg in 1990) is een wijziging opgetreden in de samenstelling van het Hof.

Op 7 oktober 1991 heeft J. Murray zijn functie als rechter aanvaard. Hij vervangt rechter T. F. O'Higgins.

C. Gulmann heeft op 7 oktober 1991 zijn functie als advocaat-generaal aanvaard. Hij is in de plaats gekomen van advocaat-generaal J. Mischo.

Na de plechtige zitting van het Hof van Justitie op 7 oktober 1991 ter gelegenheid van de ambtsaanvaarding van de heren J. Murray en C. Gulmann werd de president, O. Due, door het Hof in zijn nieuwe samenstelling als president herkozen voor een periode van drie jaar.

⁽¹⁾ Zie ook het hoofdstuk „Plechtige zittingen”, blz. 73.

C — Diensten van het Hof van Justitie

door Th. Cranfield, adjunct-griffier

Het Hof is een van de vier instellingen van de Gemeenschap in de zin van artikel 4 van het EEG-Verdrag en beschikt als zodanig over diensten en over een begroting die het zelfstandig beheert volgens de regels die voor alle instellingen zijn vastgesteld door de Gemeenschapswetgever (Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en financieel reglement) of door de begrotingsautoriteit van de Europese Gemeenschappen (jaarlijkse begroting waarin het personeelsbestand en de kredieten worden vastgesteld).

Het personeelsbestand

Op 31 december 1991 waren 738 ambtenaren of andere personeelsleden in dienst van het Hof: 377 vrouwen (51,08 %) en 361 mannen (48,91 %). De verdeling van het personeel over de diensten was als volgt:

	<i>(aantal posten)</i>
— kabinetten van de leden van het Hof en het Gerecht	162
— griffie	43
— bibliotheek, onderzoek en documentatie	62
— vertaaldienst	233
— tolkendienst	35
— voorlichting	14
— administratie	189

Van de vervulde posten waren veertig (5,42 %) bestemd voor het Gerecht van eerste aanleg ⁽¹⁾.

Hieruit blijkt in welke mate de talenregeling van het Hof een belasting vormt voor het personeelsbestand van de instelling, daar meer dan een derde van het personeel werkzaam is op het gebied van vertaling en vertolking. Tevens valt op te merken dat 22 % van al het personeel de leden van de instelling rechtstreeks bijstand verleent bij de uitoefening van de rechterlijke taak.

⁽¹⁾ Zie voor het Gerecht van eerste aanleg, blz. 39 tot 57.

De verdeling van het personeel naar nationaliteit ziet er als volgt uit:

Belgisch	88 (11,9 %)
Deens	42 (5,6 %)
Duits	80 (10,8 %)
Grieks	44 (5,9 %)
Spaans	56 (7,5 %)
Frans	125 (16,9 %)
Iers	15 (2,0 %)
Italiaans	87 (11,7 %)
Luxemburgs	50 (6,7 %)
Nederlands	37 (5,0 %)
Portugees	50 (6,7 %)
Brits	62 (8,4 %)
andere	2 (0,2 %)

Het grootste deel van het personeel van de instelling is ambtenaar in vaste dienst van de Gemeenschappen. Het aantal tijdelijke functionarissen is vrij hoog: 73 ofwel bijna 10 % van het bij de instelling werkzame personeel. Dit cijfer laat zich verklaren door de specifieke situatie van een deel van het personeel in de kabinetten van de leden, in het bijzonder de referendarissen. Van het bij het Hof werkzame personeel behoort een vrij groot deel tot de categorie A (120, ofwel 16 %); daarvan is echter een betrekkelijk klein aantal ingedeeld in de hoogste rangen (5 A 2 en 19 A 3, de referendarissen niet inbegrepen).

In 1991 zijn 107 nieuwe ambtenaren en tijdelijke functionarissen in dienst getreden; 67 hebben de instelling verlaten. Voor de aanwerving zijn negen externe algemene vergelijkende onderzoeken georganiseerd in twaalf steden van negen Lid-Staten, waaraan in totaal 3 782 kandidaten hebben deelgenomen.

Ook in 1991 heeft het Hof weer veel zorg besteed aan de beroepsopleiding.

Daarmee was een bedrag van 437 000 ecu gemoeid. In totaal werden 5 313 opleidingsdagen georganiseerd voor 933 deelnemers, hetgeen neerkomt op 7,5 opleidingsdagen per ambtenaar per jaar met de volgende verdeling:

- talencursussen: 3 757 dagen voor 440 personen;
- informaticacursussen: 1 140 dagen voor 346 personen;
- andere cursussen (rechten, boekhoudkunde, voorlichting aan nieuwe ambtenaren, voorbereiding op de pensionering enz.): 325 dagen voor 106 personen;
- conferenties, studiedagen, examens: 91 dagen voor 41 personen.

Interne Dienst

Het accent van de activiteiten binnen de Interne Dienst viel met name op de twee volgende gebieden.

Bouwbeleid

In 1991 zijn de werkzaamheden aan de bouwplannen van het Hof voortgezet; annexe B (tweede uitbreiding van het paleis) kan halverwege 1992 beschikbaar zijn. In het derde kwartaal van 1991 werd begonnen met het bouwrijp maken van het terrein voor de bouw van annexe C (derde uitbreiding van het paleis). Zoals het zich nu laat aanzien zal men tegen het einde van 1993 met de bouw hiervan klaar zijn.

Daarna zullen de thans in het paleis van het Hof ondergebrachte kabinetten en diensten naar dat gebouw kunnen verhuizen, zodat men een aanvang kan maken met de renovering van het paleis.

Jurisprudentie

De laatste twee jaar is het tempo van de publikatie van de Jurisprudentie aanmerkelijk toegenomen.

Alle jurisprudentie van de jaren 87, 88 en 89 kon worden gepubliceerd.

Door een aanvullende begroting en een kredietoverschrijving gekoppeld aan oorspronkelijk uitgetrokken kredieten van het begrotingsjaar 1991 konden 153 afleveringen worden gepubliceerd met in totaal 74 589 bladzijden, waarvan 36 328 behoorden tot de afleveringen van de Jurisprudentie waarvan de publikatie vertraagd was.

Voorts konden met dezelfde kredieten de registers van de Jurisprudentie van de jaren 1985, 1986 en 1987 worden gepubliceerd.

In de toekomst zal een extra inspanning worden geleverd voor de snelle en regelmatige verschijning van de afleveringen, zodat alle betrokkenen zo snel mogelijk op de hoogte kunnen zijn van de Jurisprudentie van het Hof en het Gerecht van eerste aanleg.

Afdeling informatica

De opdracht aan de jonge afdeling informatica (ingesteld op 13 juni 1990) voor 1991 was op ruime schaal voorzieningen op het gebied van de kantoorautomatisering te installeren die in het kader van een door het Hof eind 1990 goedgekeurd proefproject waren getest.

Deze voorzieningen op het gebied van de kantoorautomatisering gaan uit van het intensieve gebruik van PC's uitgerust met tekstverwerkingsprogramma's in verschillende talen (WordPerfect), die toegang kunnen geven tot allerlei interne en externe databanken in het bijzonder tot de bestanden voor het volgen van procedures (gerechtelijke procedures, vertalingen, publikaties) en documentaire bestanden betreffende de communautaire of nationale rechtspraak.

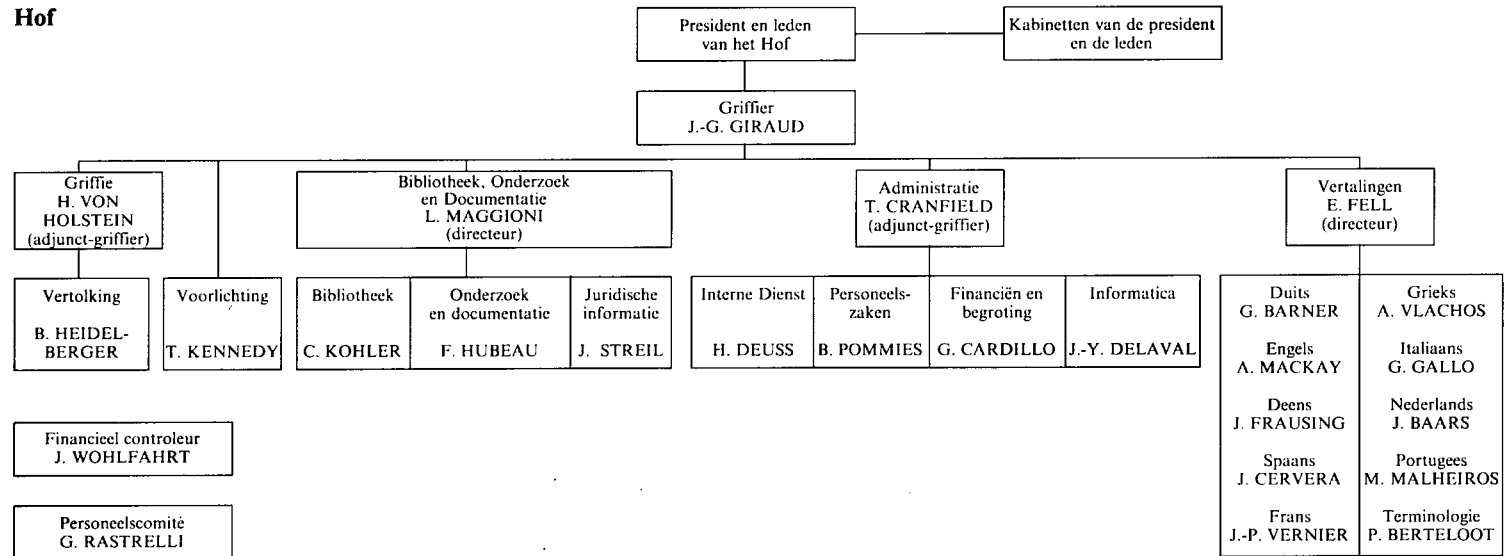
Tegelijkertijd maakte de invoering van deze bestanden het mogelijk de toepassingsmogelijkheden van de informatica voor de automatisering van steeds terugkerende werkzaamheden te verruimen en de publikatieprocedure van uitgaven waarvoor het Hof zorg draagt, te vergemakkelijken (Jurisprudentie, Repertorium, PB en andere bulletins).

Informatica in cijfers

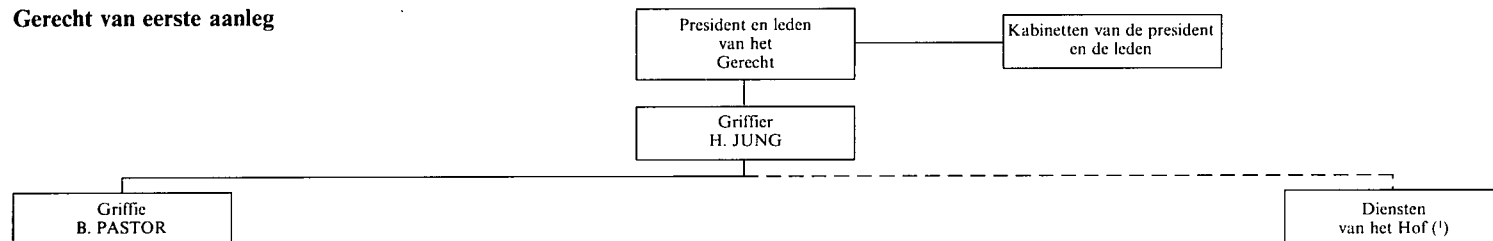
	Begin 1991	Eind 1991	Vooruitzichten 1992
Interne informaticaspecialisten	9	12	16
Externe informaticaspecialisten	5	4	4
Aantal geïnstalleerde PC's	216	436	550
Personeelsbestand van de instelling, statutair en extern personeel	750	800	850

Beknopt organigram

Hof

Gerecht van eerste aanleg

(¹) Ingevolge artikel 45 (nieuw) van 's Hof's Statuut-EEG „verlenen (de) ambtenaren en andere personeelsleden bij het Hof in het belang van de dienst hun diensten aan het Gerecht.”

Het Gerecht van eerste aanleg
van de
Europese Gemeenschappen

A — Verslag van het gerechtelijk jaar 1991

I — Kwantitatieve ontwikkeling en rechtspraak van het Gerecht

In 1991 heeft het Gerecht 67 zaken afgedaan, waarvan 43 bij arrest en 24 bij beschikking. Van die 67 zaken gingen 48 over geschillen tussen de Gemeenschapsinstellingen en hun personeelsleden, 17 hadden betrekking op de toepassing van de mededingingsregels voor de ondernemingen en twee waren krachtens het EGKS-Verdrag tegen de Commissie ingestelde beroepen. Voorts hebben de president van het Gerecht of de kamerpresidenten tien beschikkingen in kort geding gegeven.

In 1991 zijn bij het Gerecht 93 nieuwe zaken aanhangig gemaakt, wat een toename van ongeveer 70 % ten opzichte van het vorig jaar betekent.

Hierbij is van belang dat het percentage beslissingen van het Gerecht waartegen hogere voorziening bij het Hof is ingesteld, zich heeft beperkt tot 22 % van de voor hogere voorziening vatbare beslissingen, en dat van de negen hogere voorzieningen die door het Hof in 1991 zijn afgedaan, slechts één is toegewezen, zes zijn verworpen en twee zijn doorgehaald.

Op het gebied van de geschillen inzake mededinging moet worden gewezen op de bijzonder ingewikkelde zaken betreffende de polypropyleenmarkt. Het gaat om de door veertien polypropyleenfabrikanten ingestelde beroepen tot nietigverklaring van een beschikking van de Commissie, waarbij deze hun met artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag strijdige deelneming aan een overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging had vastgesteld, hun gelastte de vastgestelde inbreuk te beëindigen en geldboetes oplegde tussen 750 000 en 11 miljoen ecu.

Het Gerecht heeft in 1991 zeven van die beroepen afgedaan. Wat de juridische beoordeling van het gedrag van verzoeksters betreft, deze verweten de Commissie dat zij de inbreuk niet duidelijk als „overeenkomst” of „onderling afgestemde feitelijke gedraging” had aangemerkt. Te dien aanzien heeft het Gerecht vastgesteld dat de verschillende waargenomen onderling afgestemde feitelijke gedragingen en de verschillende gesloten overeenkomsten, waar zij alle hetzelfde doel hadden, deel uitmaakten van regelingen met maar één economisch doel: het verstoren van de normale prijsontwikkeling op de polypropyleenmarkt. Het zou derhalve kunstmatig zijn deze voortgezette gedraging, die wordt gekenmerkt door één enkel doel, op te splitsen in verschillende gedragingen en als even zovele inbreuken te beschouwen. Deze regelingen vormen één enkele inbreuk waarvan sommige bestanddelen als „overeenkomst” moesten worden gekwalificeerd en

andere als „onderling afgestemde feitelijke gedraging”. Gezien het complexe karakter van de inbreuk moet de dubbele kwalificatie van de Commissie niet worden opgevat als een kwalificatie ten aanzien waarvan gelijktijdig en cumulatief moet worden bewezen dat elk van deze feitelijke bestanddelen zowel de karakteristieken van een overeenkomst als van een onderling afgestemde gedraging vertoont, doch als een kwalificatie die een complex geheel van feitelijke bestanddelen aanduidt, waarvan sommige zijn aangemerkt als overeenkomst en andere als onderling afgestemde feitelijke gedraging in de zin van artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag, dat voor dit type van complexe inbreuk niet in een specifieke kwalificatie voorziet.

In één van die arresten van 17 december 1991 in de zaak T-6/89 (Enichem Anic) moest het Gerecht ook beslissen of de onderneming aansprakelijk is voor een overtreding wanneer tussen het tijdstip waarop de overtreding wordt begaan, en het tijdstip waarop de onderneming daarvoor aansprakelijk wordt gesteld, degene die verantwoordelijk is voor de exploitatie van de onderneming, juridisch heeft opgehouden te bestaan. Daarom moet volgens het Gerecht om te beginnen worden vastgesteld welk samenstel van zaken en personen heeft bijgedragen tot het begaan van de overtreding, en vervolgens op wie de verantwoordelijkheid voor de exploitatie van dat samenstel is overgegaan, ten einde te voorkomen dat de onderneming niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de overtreding, omdat degene die verantwoordelijk was voor de exploitatie op het tijdstip van de overtreding, heeft opgehouden te bestaan.

In een ander arrest eveneens van die datum in zaak T-7/89 (Hercules Chemicals) wees het Gerecht er nadrukkelijk op dat de Commissie, door in het twaalfde verslag van het mededingingsbeleid een procedure vast te stellen voor de toegang tot het dossier in mededingingszaken, zichzelf regels heeft opgelegd die verder gaan dan de door het Hof gestelde vereisten. De Commissie is derhalve verplicht aan ondernemingen waartegen een procedure op grond van artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag loopt, inzage te geven van alle documenten die zij in de loop van het onderzoek heeft vergaard, behoudens de geheimhouding van andere ondernemingen, interne documenten van de Commissie en andere vertrouwelijke gegevens.

Waar de zojuist beschreven „polypropyleen”-zaken betrekking hadden op de toepassing van artikel 85 van het EEG-Verdrag, gingen de zaken T-69/89 (RTE), T-70/89 (BBC) en T-76/89 (ITP), die het Gerecht bij arresten van 10 juli 1991 heeft afgedaan, over de toepassing van een andere mededingingsregel van het Verdrag, namelijk artikel 86, waarin het misbruik maken van een machtspositie op de gemeenschappelijke markt of op een wezenlijk deel daarvan wordt verboden, voor zover de handel tussen Lid-Staten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed.

In deze arresten verwierp het Gerecht de beroepen van verzoeksters tegen een beschikking van de Commissie houdende vaststelling dat de door verzoeksters gevolgde politiek en praktijk ten aanzien van de publikatie van hun wekelijkse

programma's van televisie- en radiouitzendingen die in Ierland en Noord-Ierland kunnen worden opgevangen, inbreuk maken op artikel 86 van het EEG-Verdrag, aangezien zij een belemmering vormen voor het uitgeven en verkopen van algemene wekelijkse gidsen op dit grondgebied.

Het Gerecht stelde uitdrukkelijk dat de uitoefening van het exclusieve recht tot reproductie van het beschermde werk weliswaar op zichzelf geen misbruik vormt, doch dat dit wel het geval is wanneer met het oog op de omstandigheden van ieder afzonderlijk geval blijkt dat de voorwaarden voor en de wijze van uitoefening van het exclusieve recht tot reproductie van het beschermde werk in wezen een doel hebben dat kennelijk in strijd is met de doelstelling van artikel 86. In dat geval beantwoordt de uitoefening van het auteursrecht niet meer aan de eigenlijke functie van dit recht in de zin van artikel 36 van het EEG-Verdrag, namelijk het waarborgen van de morele bescherming van het werk en de beloning van de schepping met inachtneming van de vooral in artikel 86 nagestreefde doelen.

Op een ander gebied, namelijk dat van door ondernemingen krachtens het EGKS-Verdrag tegen de Commissie ingestelde beroepen, moest het Gerecht een uitspraak doen over de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap. Op 14 juli 1988 had het Hof (zaak 103/85) een beschikking van de Commissie nietig verklaard, waarbij zij weigerde de productie- en leveringsquota van een Duitse staalonderneming voor het eerste kwartaal van 1985 aan te passen alsmede de individuele beschikkingen houdende vaststelling van de leveringsquota van die onderneming voor het eerste en tweede kwartaal van 1986 (gevoegde zaken 33/86, 44/86, 110/86 en 285/86). Daar de Commissie niet de nodige maatregelen heeft genomen ter uitvoering van de beide arresten tot nietigverklaring van het Hof, heeft die onderneming een beroep tot schadevergoeding krachtens de artikelen 34 en 40 van het EGKS-Verdrag ingesteld.

In het arrest van 27 juni 1991 in de zaak T-120/89 (Peine-Salzgitter) moest het Gerecht onder meer antwoord geven op het argument van verzoekster dat de rechtspraak van het Hof betreffende de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap in het kader van het EEG-Verdrag niet kon worden uitgebreid tot krachtens het EGKS-Verdrag ingestelde beroepen, gezien de structurele verschillen tussen die verdragen. Het Gerecht oordeelde dat in het kader van een eenvormige rechtsorde, zij het dat deze in drie verschillende Verdragen is geregeld, de eenvormige toepassing van het Gemeenschapsrecht betreffende de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap voor onwettige normatieve handelingen, alsook de samenhang van het stelsel van rechtsbescherming in de verschillende Verdragen zo goed mogelijk moeten worden verzekerd. Gelet op deze noodzaak lijkt het redelijk om het begrip fout die de aansprakelijkheid van de Gemeenschap medebrengt, in de zin van artikel 34, eerste alinea, van het EGKS-Verdrag, ten aanzien van een onwettige handeling uit te leggen aan de hand van de criteria die door het Hof in de rechtspraak inzake artikel 215, tweede alinea, van het EEG-Verdrag zijn ontwikkeld.

Ten laatste heeft het Gerecht ten aanzien van de geschillen tussen de Gemeenschapsinstellingen en hun personeelsleden vastgesteld welke uitlegging aan sommige begrippen van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen moet worden gegeven. In het arrest van 7 februari 1991 in de gevoegde zaken T-18/89 en T-24/89 (Tagaras) heeft het duidelijk de voorwaarden aangegeven waaraan een „besluit tot aanstelling van een ambtenaar” moet voldoen om geldig te zijn. Het heeft tevens de draagwijdte van het beginsel inzake overeenstemming tussen rang en functie, neergelegd in artikel 7, lid 1, van het Statuut, in het arrest van 7 mei 1991 in zaak T-18/90 (Jongen) nader omschreven. In het arrest van 3 december 1991 in de gevoegde zaken T-10/90 en T-31/90 (Boessen) was het Gerecht van mening dat het recht op de schooltoelage, als bedoeld in artikel 3 van bijlage VII bij het Statuut betreffende aan ambtenaren toegekende gezinstoelagen, ontstaat zodra het kind daadwerkelijk en regelmatig een instelling voor lager onderwijs bezoekt, ook zonder dat de verplichting daartoe bestaat op grond van de nationale wetgeving die van toepassing is in de woonplaats van degene die het wettig gezag over het kind heeft. In het arrest van 17 oktober 1991 in zaak T-26/89 (De Compte) is het diepgaand ingegaan op de voor de communautaire ambtenaren geldende tuchtregeling geregeld in de artikelen 86 tot en met 89 en in bijlage IX van het Statuut. Het heeft onder meer verklaard dat, al is geen verjaringstermijn voorgeschreven ten aanzien van de inleiding van een tuchtprocedure jegens een ambtenaar die ten laste wordt gelegd dat hij de hem door het statuut opgelegde verplichtingen niet is nagekomen, het streven naar goed bestuur vereist dat, wanneer de procedure is ingeleid, de tuchtrechtelijke autoriteiten voortvarend te werk gaan zodat elk volgend besluit binnen een redelijke termijn ten opzichte van het voorgaande besluit wordt genomen; de niet-inachtneming van die termijn — die alleen aan de hand van de bijzondere omstandigheden van de zaak kan worden beoordeeld — kan niet alleen de aansprakelijkheid van de instelling medebrengen, maar ook de nietigheid van het niet tijdig genomen besluit ten gevolge hebben.

II — Het reglement voor de procesvoering van het Gerecht van eerste aanleg

Het Gerecht van eerste aanleg heeft op 2 mei 1991 zijn reglement voor de procesvoering goedgekeurd, dat op 30 mei 1991 in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen is bekendgemaakt en op 1 juli 1991 in werking is getreden. Tot op dat tijdstip had het Gerecht het reglement voor de procesvoering van het Hof overeenkomstig toegepast, zoals bepaald bij artikel 11, derde alinea, van het besluit van de Raad van 24 oktober 1988 tot instelling van het Gerecht.

Ruim anderhalf jaar hard werken waren nodig voor de verschillende etappes tussen het begin van de besprekingen van het comité ad hoc, dat in oktober 1989 binnen het Gerecht was gevormd, en de vaststelling door de Raad op 29 april 1991 van de hem voorgelegde tekst.

Bij de opstelling van het reglement voor de procesvoering heeft men zich door vier overwegingen laten leiden: handhaving voor zover mogelijk van de bij het Hof geldende regels; vaststelling van nieuwe regels ten einde rekening te houden met het bijzondere karakter van het Gerecht; waar nodig het streven naar proceseconomie paren aan de inachtneming van het beginsel van hoor en wederhoor, en ten slotte de wenselijkheid van regels die het sneller voldingen van de zaken mogelijk maken.

Ten einde recht te doen aan bovengenoemde overwegingen zijn verschillende nieuwe of ten opzichte van het reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie gewijzigde bepalingen ingevoerd.

Wat de organisatie, samenstelling en werkwijze van de kamers betreft, het Gerecht houdt gewoonlijk zitting in kamers bestaande uit drie rechters (in ambtenarenzaken) of vijf rechters (in mededingingszaken en EGKS) in tegenstelling tot de bij het Hof geldende regel, want dat komt in beginsel in voltallige zitting bijeen. De president van het Gerecht wijst de zaken derhalve aan de kamers toe en de president van de bevoegde kamer doet aan de president van het Gerecht voor iedere zaak een voorstel omtrent de aanwijzing van een rechter-rapporteur. Ten aanzien van de criteria op grond waarvan een zaak naar de voltallige zitting of naar een kamer met een ander aantal rechters kan worden verwezen, kunnen de Lid-Staten of de instellingen van de Gemeenschap volgens het reglement van het Gerecht niet meer verzoeken om verwijzing naar een college van andere samenstelling.

Zoals welbekend zijn er bij het Gerecht geen vaste advocaten-generaal, maar kunnen ingevolge artikel 2, lid 3, van genoemd besluit van de Raad van 24 oktober 1988 de leden van het Gerecht worden aangewezen om de functie van advocaat-generaal te vervullen. Het reglement voor de procesvorming heeft hiermee rekening gehouden door ten eerste vast te stellen dat het Gerecht, wanneer het in volle samenstelling zit, altijd wordt bijgestaan door een advocaat-generaal, die wordt aangewezen door de president van het Gerecht, en dat het, wanneer het in kamersamenstelling zit, ook kan worden bijgestaan indien de juridische moeilijkheid of de feitelijke ingewikkeldheid van de zaak dit vereist. De beslissing om voor een bepaalde zaak een advocaat-generaal aan te wijzen, wordt genomen door het Gerecht in volle samenstelling, op verzoek van de kamer waaraan de zaak is toegewezen. De president van het Gerecht wijst de rechter aan die in die zaak de functie van advocaat-generaal zal uitoefenen. Ten slotte moet erop worden gewezen, dat de advocaat-generaal zijn conclusie niet alleen mondeling, maar ook schriftelijk mag nemen.

Om zo veel mogelijk tegemoet te komen aan het feit dat het Gerecht zich moet uitspreken over beroepen die een grondig onderzoek van complexe feiten vergen, is in het reglement voor de procesvoering in artikel 49 een bepaling opgenomen waardoor het Gerecht in iedere stand van het geding kan besluiten tot „maatregelen tot organisatie van de procesgang”. Dit nieuwe begrip, dat voortkomt uit de meest recente procesontwikkeling die verschillende rechtsordes van de Lid-Staten doormaken, wordt gedefinieerd in artikel 64 van het reglement, volgens

hetwelk die maatregelen tot organisatie van de procesgang tot doel hebben, het voldingen van de zaken, het procesverloop en de afdoening van geschillen zoveel mogelijk te bespoedigen.

Artikel 64, lid 2, preciseert het doel van die maatregelen: zij hebben in het bijzonder tot doel het goede verloop van de schriftelijke en mondelinge behandeling te verzekeren en de bewijsvoering te vergemakkelijken, de punten te bepalen ten aanzien waarvan partijen hun vertogen moeten aanvullen of die instructie behoeven, de strekking van de conclusies en van de middelen en argumenten van partijen te preciseren en hun geschilpunten te verduidelijken, en een minnelijke regeling van de geschillen te vergemakkelijken.

Dezelfde bepaling bevat een indicatieve lijst van de maatregelen tot organisatie van de procesgang, waartoe door het Gerecht kan worden besloten: zij kunnen onder meer bestaan in het stellen van vragen aan partijen, het uitnodigen van partijen om zich schriftelijk of mondeling over bepaalde aspecten van het geschil uit te laten, het vragen van gegevens of inlichtingen aan partijen of aan derden, het verzoeken om overlegging van documenten of stukken die betrekking hebben op de zaak, of het ter vergadering oproepen van de gemachtigden van partijen of van de partijen in persoon.

Het Gerecht kan ambtshalve of op voorstel van een partij, de advocaat-generaal gehoord, besluiten tot maatregelen tot organisatie van de procesgang. Het Gerecht in volle samenstelling kan de kamer waaraan de zaak oorspronkelijk was toegewezen, dan wel de rechter-rapporteur opdragen maatregelen tot organisatie te nemen en de kamers kunnen op hun beurt deze ook opdragen aan de rechter-rapporteur. De advocaat-generaal neemt deel aan de maatregelen tot organisatie van de procesgang.

De invoering van rechtspraak in twee instanties in de communautaire rechtsorde vereiste de opnemings in het reglement voor de procesvoering van het Gerecht van een aantal speciale bepalingen. Zo voorziet bij voorbeeld op het gebied van de schorsing van de behandeling artikel 77 van het reglement in drie gevallen van schorsing: overeenkomstig artikel 47, derde alinea, van het Statuut-EEG, wanneer bij het Hof en het Gerecht zaken aanhangig worden gemaakt die hetzelfde voorwerp hebben of die dezelfde vraag van uitlegging dan wel de geldigheid van dezelfde handeling betreffen, kan het Gerecht de behandeling schorsen totdat het Hof arrest heeft gewezen. Voorts wanneer bij het Hof hogere voorziening is ingesteld tegen een beslissing van het Gerecht waarbij een geding ten gronde gedeeltelijk is beslecht, een eind is gemaakt aan een procesincident ter zake van onbevoegdheid of niet-ontvankelijkheid, of een verzoek tot tussenkomst is afgewezen. En ten slotte, wanneer partijen gezamenlijk daarom verzoeken, met name wanneer zij de mogelijkheid overwegen het tussen hen bestaande geschil in der minne te regelen. Aan deze drie gevallen van schorsing van de behandeling moet nog een vierde worden toegevoegd: wanneer een zelfde arrest van het Gerecht voorwerp is van een hogere voorziening bij het Hof en van derdenverzet (artikel 123), een verzoek tot herziening (artikel 128) of een verzoek tot interpretatie (artikel 129) voor het Gerecht, kan het Gerecht de behandeling schorsen totdat

het Hof arrest heeft gewezen. De belissingen om de behandeling te schorsen of de hervatting daarvan te gelasten, worden genomen bij een beschikking van het Gerecht, partijen en de advocaat-generaal gehoord (artikel 78). Door de schorsing worden de procestermijnen gestuit, met uitzondering van de termijn voor tussenkomst. Op de datum van hervatting van de behandeling vangen de procestermijnen opnieuw aan.

Krachtens artikel 47, derde alinea, van het Statuut-EEG van het Hof van Justitie kan het Gerecht, wanneer bij het Hof en het Gerecht verzoeken tot nietigverklaring van dezelfde handeling aanhangig zijn gemaakt, zich onbevoegd verklaren opdat het Hof een beslissing zou geven over die verzoeken. Het Hof kan ook besluiten zijn behandeling te schorsen; de procedure voor het Gerecht vindt dan doorgang. Artikel 80 van het reglement voor de procesvoering bepaalt daarover dat het Gerecht zich onbevoegd verklaart bij een beschikking die aan partijen wordt betekend.

Bovenvermeld artikel 47 van het Statuut-EEG bepaalt ook dat, wanneer het Gerecht vaststelt dat het niet bevoegd is kennis te nemen van een beroep ten aanzien waarvan het Hof bevoegd is, het de zaak naar het Hof verwijst; ingevolge artikel 112 van het reglement geschiedt de verwijzing, in geval van kennelijke onbevoegdheid, zonder de behandeling voort te zetten en bij met redenen omklede beschikking. Er zij eveneens aan herinnerd dat het Hof nog steeds krachtens artikel 47 van het Statuut-EEG, wanneer het vaststelt dat een beroep tot de bevoegdheid van het Gerecht behoort, de zaak naar het Gerecht verwijst, dat zich dan niet onbevoegd kan verklaren. In het reglement voor de procesvoering van het Gerecht komt nog een tweede geval van verwijzing van een zaak naar het Hof voor: indien een partij verzoekt dat het Gerecht uitspraak zal doen over de niet-ontvankelijkheid, de onbevoegdheid of op een incident zonder daarbij op de zaak ten gronde in te gaan en indien het Gerecht van mening is dat het Hof voor dit verzoek bevoegd is, kan het op grond van artikel 114 de zaak ook daarnaar verwijzen.

Voorts moesten regels worden vastgesteld met betrekking tot de bij het Gerecht te volgen procedure na een arrest van het Hof waarbij de beslissing van het Gerecht wordt vernietigd. Krachtens artikel 54 van het Statuut-EEG vernietigt het Hof de beslissing van het Gerecht in geval van gegrondheid van de hogere voorziening en kan het dan zelf de zaak afdoen wanneer deze in staat van wijzen is, dan wel haar voor afdoening verwijzen naar het Gerecht. In dat laatste geval wordt de zaak ingevolge artikel 117 van het reglement voor de procesvoering van het Gerecht, wanneer het Hof een arrest of een beschikking van het Gerecht vernietigt en de zaak voor afdoening naar het Gerecht verwijst, door het verwijzingsarrest bij het Gerecht aanhangig, dat wil zeggen zonder dat partijen een nieuw verzoekschrift hoeven in te dienen.

Ten aanzien van de toewijzing van de zaak na een arrest van vernietiging en verwijzing moet het Gerecht bepalen welk college in zijn midden bevoegd is opnieuw van de zaak kennis te nemen. Overeenkomstig artikel 118 van het

reglement kan de president van het Gerecht, indien de door het Hof vernietigde arresten of beschikkingen zijn gewezen door een kamer de zaak toewijzen aan een andere kamer, bestaande uit een gelijk aantal rechters. Indien zij zijn gewezen door het Gerecht in volle samenstelling, wordt de zaak daarentegen toegewezen aan het Gerecht in volle samenstelling. Verder wordt in artikel 118, laatste lid, in een streven naar soepelheid de mogelijkheid geboden de verwijzing van een kamer naar het Gerecht in volle samenstelling of van die formatie naar een kamer in algemene zin toe te passen.

Artikel 119, lid 1, van het reglement regelt het verdere procesverloop wanneer, op het moment waarop het verwijzingsarrest wordt gewezen, de schriftelijke behandeling voor het Gerecht reeds is beëindigd. In dat geval moet verzoeker, binnen twee maanden nadat het arrest van het Hof aan hem is betekend, een memorie van opmerkingen indienen. Binnen een maand nadat de memorie van de verzoeker aan de verwerende partij is medegedeeld, kan deze ook een memorie van opmerkingen indienen, zonder dat de termijn waarover de verwerende partij beschikt, korter kan zijn dan twee maanden te rekenen vanaf de dag waarop het arrest van het Hof haar is betekend. Zulks geldt ook voor de interveniënten, die beschikken over een maand te rekenen vanaf de gelijktijdige mededeling van de memorie van de verzoeker en die van de verwerende partij.

Indien daarentegen, op het moment waarop het verwijzingsarrest wordt gewezen, de schriftelijke behandeling voor het Gerecht niet was beëindigd, wordt zij ingevolge artikel 119, lid 2, van het reglement hervat in de stand waarin zij zich bevond; het Gerecht kan daartoe de nodige maatregelen tot organisatie van de procesgang vaststellen. Evenwel kan volgens lid 3 van dat artikel het Gerecht, indien de omstandigheden dit rechtvaardigen, de indiening van aanvullende memories van opmerkingen toestaan.

De meeste andere bepalingen van het reglement voor de procesvoering van het Gerecht van eerste aanleg komen in het algemeen overeen met het reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie, zoals gewijzigd in 1991 (zie blz. 17). Het Gerecht achtte het wenselijk, dat de regels die van toepassing zijn op de procedure voor het Gerecht niet meer dan noodzakelijk is, afwijken van de regels die van toepassing zijn op de procedure voor het Hof van Justitie. Verder moest het reglement voor de procesvoering zoals het is vastgesteld met zo min mogelijk wijzigingen kunnen worden aangepast aan de te verwachten wezenlijke uitbreiding van de bevoegdheden van het Gerecht in de nabije toekomst.

III — Uitbreiding van de bevoegdheden van het Gerecht

Op 17 oktober 1991 heeft de president van het Hof van Justitie de voorzitter van de Raad van de Europese Gemeenschappen een ontwerp doen toekomen van een

besluit van de Raad tot wijziging van het Besluit van de Raad van 24 oktober 1988 (88/591/EGKS, EEG, Euratom) tot instelling van een Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen; dit ontwerp beoogt artikel 3 van dat besluit te wijzigen en de nodige aanpassingen aan te brengen in artikel 4 alsook in het protocol betreffende het Statuut-EGKS van het Hof van Justitie met het oog op de uitbreiding van de bevoegdheden van het Gerecht.

Krachtens artikel 3, lid 3, van het besluit van 24 oktober 1988 zou de Raad, wanneer het Gerecht twee jaar heeft gewerkt en gelet op de opgedane ervaring, onder meer de ontwikkeling van de rechtspraak, opnieuw een bespreking wijden aan het voorstel van het Hof van Justitie betreffende de toekenning van bepaalde bevoegdheden aan het Gerecht.

Daarom heeft het Hof de Raad verzocht de bevoegdheden van het Gerecht uit te breiden, opdat dit naast de geschillen tussen de Gemeenschap en haar personeelsleden, in eerste aanleg eveneens kennis zou kunnen nemen van:

- alle beroepen die door natuurlijke of rechtspersonen worden ingesteld krachtens de artikelen 33, tweede alinea, 35 en 40, eerste en tweede alinea, van het EGKS-Verdrag,
- alle beroepen die door natuurlijke of rechtspersonen worden ingesteld krachtens de artikelen 173, tweede alinea, 175, derde alinea, en 178 van het EEG-Verdrag,
- alle beroepen die door natuurlijke of rechtspersonen worden ingesteld krachtens de artikelen 146, tweede alinea, 148, derde alinea, en 151 van het EGA-Verdrag.

Na een dergelijke overdracht van bevoegdheden aan het Gerecht van eerste aanleg zijn de mogelijkheden die door de artikelen 32 quinquies van het EGKS-Verdrag, 168 A van het EEG-Verdrag en 140 A van het EGA-Verdrag worden geboden, nagenoeg uitgeput. Naar het oordeel van het Hof komt de voorgestelde bevoegdheidsverdeling thans het meest tegemoet aan de overwegingen die tot de oprichting van een Gerecht van eerste aanleg hebben geleid. Volgens de considerans van het besluit van 24 oktober 1988 beoogt de invoering van rechtspraak in twee instanties namelijk enerzijds de rechtsbescherming der justitiabelen te verbeteren in beroepen die een grondig onderzoek van complexe feiten vergen, en anderzijds, met het oog op het behoud van een deugdelijke en doeltreffende rechtsbescherming in de communautaire rechtsorde, het Hof van Justitie in staat te stellen zich op zijn wezenlijke taak te concentreren. In dit verband vestigt het Hof de aandacht erop dat in het kader van door natuurlijke of rechtspersonen ingestelde beroepen, ongeacht de vorm van beroep of de betrokken materie, in de praktijk in de meeste gevallen dikwijls complexe feiten moeten worden onderzocht.

B — Samenstelling van het Gerecht van eerste aanleg

1e rij van links naar rechts:

Chr. Yeraris, rechter; D. Edward, rechter; D. Barrington, rechter; J. L. da Cruz Vilaça, president; A. Saggio, rechter; H. Kirschner, rechter; R. Schintgen, rechter

2e rij van links naar rechts:

C. Briët, rechter; R. García-Valdecasas y Fernández, rechter; B. Vesterdorf, rechter; J. Biancarelli, rechter; K. Lenaerts, rechter; H. Jung, griffier

I — Protocollaire rangorde

1. Protocollaire rangorde van het Gerecht van eerste aanleg tot 31 augustus 1991

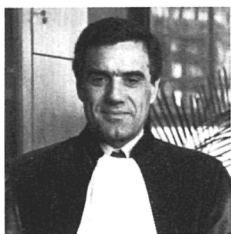
J. L. da Cruz Vilaça, president
A. Saggio, president van de Tweede kamer
Chr. Yeraris, president van de Derde kamer
R. Schintgen, president van de Vierde kamer
C. P. Briët, president van de Vijfde kamer
D. Barrington, rechter
D. Edward, rechter
H. Kirschner, rechter
B. Vesterdorf, rechter
R. García-Valdecasas y Fernández, rechter
J. Biancarelli, rechter
K. Lenaerts, rechter

H. Jung, griffier

2. Protocollaire rangorde van het Gerecht van eerste aanleg vanaf 1 september 1991

J. L. da Cruz Vilaça, president
D. Edward, president van de Eerste kamer
B. Vesterdorf, president van de Derde kamer
R. García-Valdecasas y Fernández, president van de Vierde kamer
K. Lenaerts, president van de Vijfde kamer
D. Barrington, rechter
A. Saggio, rechter
H. Kirschner, rechter
Chr. Yeraris, rechter
R. Schintgen, rechter
C. Briët, rechter
J. Biancarelli, rechter
H. Jung, griffier

II — Leden van het Gerecht van eerste aanleg (protocolaire rangorde vanaf 1 september 1991) ⁽¹⁾

José Luis da Cruz Vilaça

geboren 20.9.1944; hoogleraar belastingrecht (Coimbra), communautaire rechtspraak (Lissabon); oprichter en directeur van het Instituut voor Europese studies (Lissabon); medeoprichter van het Centrum voor Europese studies (Coimbra); staatssecretaris (bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, bij de voorzitter van de ministerraad en voor Europese integratie); lid van het Portugese Parlement; vice-voorzitter van de Christen-democratische Fractie, advocaat-generaal bij het Hof van Justitie; president van het Gerecht van eerste aanleg

David Alexander Ogilvy Edward

geboren 14.11.1934; advocaat (Schotland); Queen's Counsel (Schotland); secretaris en later penningmeester van de Faculty of Advocates; voorzitter van de Consultative Committee (thans Counsel) of the bars and Laws Societies of the EC; Salvesen professor of European Institutions en directeur van het Europa Instituut van de universiteit te Edinburgh; honorary sheriff (rechter) te Perth; voorzitter van het Medical Appeals Tribunal; voorzitter van de Scottish Council for Arbitration; bijzonder adviseur van het House of Lords Select Committee on the European Communities

Bo Vesterdorf

geboren 11.10.1945; jurist-vertaler bij het Hof van Justitie; ambtenaar op het Ministerie van Justitie; rechter-plaatsvervanger; juridisch attaché bij de permanente vertegenwoordiging van Denemarken bij de Europese Gemeenschappen; rechter-plaatsvervanger in het Østre Landsret; hoofd van de afdeling juridische zaken van het Ministerie van Justitie; directeur bij het Ministerie van Justitie; lector aan de universiteit van Kopenhagen; lid van de beheerscommissie voor de mensenrechten van de Raad van Europa (CDDH), en later lid van het bureau van de CDDH

Rafael García-Valdecasas y Fernández

geboren 9.1.1946; Abogado del Estado (te Jaén en Granada); griffier van de economisch-administratieve rechtbank van Jaén en van Cordoba; advocaat bij de balie van Jaén en van Granada; hoofd van de juridische dienst voor Gemeenschapszaken bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, hoofd van de Spaanse delegatie in de werkgroep van de Raad voor de oprichting van het Gerecht van eerste aanleg

⁽¹⁾ Aangezien alle leden van het Gerecht van eerste aanleg met ingang van 1 september 1989 zijn benoemd, wordt de benoemingsdatum niet telkens afzonderlijk vermeld.

Koenraad Lenaerts

geboren 20.12.1954; hoogleraar aan de Katholieke Universiteit Leuven; gasthoogleraar aan de universiteiten te Boeroendi, Straatsburg en Harvard; hoogleraar aan het Europa College te Brugge; referendaris bij het Hof van Justitie; advocaat te Brussel; lid van de Raad voor internationale relaties van de Katholieke Universiteit Leuven

Donal Patrick Michael Barrington

geboren 28.2.1928; barrister; Senior Counsel; specialist in het staatsrecht en het handelsrecht; rechter in de High Court; voorzitter van de Algemene Raad van de Ierse balie, lid van de Raad van bestuur van King's Inns; voorzitter van de educatieve commissie van de Raad van King's Inns

Antonio Saggio

geboren in 1934; pretore; rechter bij het Tribunale te Napels; raadsheer bij de Corte d'Appello Rome en vervolgens bij de Corte Costituzionale; verbonden aan het bureau wetgeving van het Ministerie van Justitie; voorzitter van de ad hoc commissie bij de diplomatieke conferentie voor de opstelling van de overeenkomst van Lugano; referendaris van de Italiaanse advocaat-generaal bij het Hof van Justitie; hoogleraar Gemeenschapsrecht aan de Scuola Superiore della Pubblica Amministrazione te Rome

Heinrich Kirschner

geboren 7.1.1938; magistraat in het land Nordrhein-Westfalen; ambtenaar bij het Bondsministerie van Justitie (afdeling Gemeenschapsrecht en rechten voor de mens); medewerker van het Deense lid van de Commissie en vervolgens bij het Directoraat-generaal interne markt; hoofd van de afdeling strafrecht van het Bondsministerie van Justitie; kabinetschef van de minister; hoofd van de onderafdeling strafrecht

Christos G. Yeraris

geboren 13.9.1938; maître des requêtes en vervolgens lid van de Raad van State; lid van het bijzonder hooggerechtshof en de merkenrechtbank; adviseur van de administratie op het gebied van de toepassing van het Gemeenschapsrecht; hoogleraar Gemeenschapsrecht aan de School voor overheidsadministratie en het Instituut voor voortgezette beroepsopleiding

Romain Schintgen

geboren 22.3.1939; advocaat; administrateur général bij het Ministerie van Arbeid; voorzitter van de sociaal-economische raad; bestuurder onder meer van de Société nationale de crédit et d'investissement en van de Société européenne des satellites; van regeringswege lid van het Europees Sociaal Fonds, het Raadgevend Comité voor het vrije verkeer van werknemers en van de Europese Stichting ter verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden

Cornelis Paulus Briët

geboren 23.2.1944; directiesecretaris bij D. Hudig & Co, makelaars in assurantiën, en vervolgens bij Granaria BV; rechter in de arrondissementsrechtbank te Rotterdam; lid van het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen; kantonrechter te Rotterdam; vice-president van de arrondissementsrechtbank te Rotterdam

Jacques Biancarelli

geboren 18.10.1948; inspecteur du Trésor; maître de conférences aan verschillende Hogescholen en docent aan verschillende universiteiten en instituten, referendaris bij het Hof van Justitie; directeur van de juridische dienst van Crédit Lyonnais; honorair voorzitter van de Association européenne pour le droit bancaire et financier

Hans Jung

geboren 29.10.1944; assistent en vervolgens assistent-docent aan de juridische faculteit te Berlijn; advocaat te Frankfurt; jurist-vertaler bij het Hof van Justitie; referendaris bij het Hof van Justitie bij president Kutscher en later bij de Duitse rechter; adjunct-griffier van het Hof van Justitie; griffier van het Gerecht van eerste aanleg

III — Samenstelling van de kamers

1. Samenstelling van de kamers voor het gerechtelijk jaar 1990-1991

Eerste kamer

J. L. da Cruz Vilaça, kamerpresident

R. Schintgen, D. A. A. Edward, H. Kirschner, R. García-Valdecasas en
K. Lenaerts, rechters

Tweede kamer

A. Saggio, kamerpresident

Chr. Yeraris, C. P. Briët, D. P. M. Barrington, B. Vesterdorf en J. Biancarelli, rechters

Derde kamer

Chr. Yeraris, kamerpresident

A. Saggio, B. Vesterdorf en K. Lenaerts, rechters

Vierde kamer

R. Schintgen, kamerpresident

D. A. O. Edward en R. García-Valdecasas, rechters

Vijfde kamer

C. P. Briët, kamerpresident

D. P. M. Barrington, H. Kirschner en J. Biancarelli, rechters

2. Samenstelling van de kamers voor het gerechtelijk jaar 1991-1992

Eerste kamer

D. Edward, kamerpresident

B. Vesterdorf, R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, H. Kirschner en R. Schintgen, rechters

Tweede kamer

J. L. da Cruz Vilaça, kamerpresident

D. P. M. Barrington, A. Saggio, Chr. Yeraris, C. P. Briët en J. Biancarelli, rechters

Derde kamer

B. Vesterdorf, kamerpresident

A. Saggio, Chr. Yeraris en J. Biancarelli, rechters

Vierde kamer

R. García-Valdecasas, kamerpresident

D. A. O. Edward, R. Schintgen en P. Briët, rechters

Vijfde kamer

K. Lenaerts, kamerpresident

D. P. M. Barrington en H. Kirschner, rechters

Uit het leven van de twee rechterlijke instellingen

A — Bijeenkomsten en bezoeken

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen is bepaald geen instelling die zich beperkt tot zijn vakgebied. Naast zijn rechterlijke werkzaamheden onderhoudt het Hof nauwe contacten met de rechterlijke macht van de verschillende Lid-Statens en met overheidsinstellingen en juridische en wetenschappelijke kringen die belangstelling hebben voor de werkzaamheden van het Hof. Uiteraard wordt het Hof dikwijls bezocht door de advocaten uit de verschillende Lid-Statens en de CCBE (conseil consultatif des barreaux de la CEE) en van tijd tot tijd ook door vertegenwoordigers van diensten van de andere Gemeenschapsinstellingen om vraagstukken van gemeenschappelijk belang te bespreken.

Het Hof ontvangt ook veel officiële bezoeken. Václav Havel, president van Tsjechoslowakije, bracht op 18 maart 1991 een bezoek aan het Hof. De bij deze gelegenheid gehouden toespraken zijn in bijlage opgenomen. Verder is het bezoek op 10 april van de prins van Asturië, de Spaanse kroonprins, het vermelden waard.

Voor deze officiële bezoeken aan het rechtsprekend orgaan van de Gemeenschap bestaat toenemende belangstelling van de zijde van derde landen. Op 16 mei 1991 kreeg het Hof bezoek van de Oostenrijkse kanselier, F. Vranitzky. Ook vele andere vertegenwoordigers van de Lid-Statens van de EVA werden bij het Hof ontvangen.

Voorts verheugt het Hof zich ook in de groeiende belangstelling van de Oosteuropese landen. Naast president Havel bezochten vele andere vertegenwoordigers van Tsjechoslowakije alsook vertegenwoordigers van de Sovjet-Unie, Hongarije en Polen het Hof.

Het Hof blijft zelf ook niet stilzitten: de leden van het Hof en het Gerecht brengen dikwijls bezoeken aan hun eigen land en andere landen; zij nemen veelvuldig deel aan congressen en conferenties over verschillende onderwerpen op het gebied van het Gemeenschapsrecht en zijn toepassing. Zo hebben enkele leden van het Hof deelgenomen aan een forum waarin zowel leden van het Hof van Justitie als rechters van de Supreme Court van de Verenigde Staten zitting hadden en dat van 25 tot 28 augustus 1991 te Edinburgh werd gehouden. Een aantal leden van het Hof en het Gerecht zijn op uitnodiging van het „Tribunal de Justicia del Acuerdo de Cartagena” naar Quito in Ecuador gereisd. De conferenties die het hoogtepunt van dat bezoek waren, vonden plaats op 28 en 29 oktober 1991.

Naast deze officiële bezoeken organiseerde het Hof ook in 1991 studiebezoeken, in hoofdzaak bestemd voor magistraten die het Gemeenschapsrecht toepassen en in het kader van de prejudiciële procedure van artikel 177 van het EEG-Verdrag

samenwerken met het Hof van Justitie, voor advocaten uit de verschillende Lid-Staten en voor rechtenstudenten die in de toekomst meer en meer met het Gemeenschapsrecht zullen moeten werken. In dit verband hield het Hof de traditionele bijeenkomst voor de hoge magistraten van de Lid-Staten op 6 en 7 mei 1991 en de studiedagen voor andere magistraten uit de Lid-Staten op 14 en 16 oktober 1991.

Verder neemt de belangstelling van advocaten, rechtenstudenten en anderen voor de invloed van het Hof op het Europees integratieproces steeds toe. De omvang van deze bezoeken is dusdanig gestegen dat de voorlichtingsdienst, die belast is met de opvang van de bezoekers, beperkingen heeft moeten stellen aan het aantal personen en groepen die het Hof bezoeken, waarbij uiteraard voorrang wordt gegeven aan groepen die beroepshalve belangstelling hebben voor de werkzaamheden van het Hof. Een overzicht van deze bezoeken is op blz. 72 opgenomen.

Ten slotte doen zich bij iedere instelling wijzigingen voor in de samenstelling. Zo namen T. F. O'Higgins, die in januari 1985 tot rechter was benoemd, en J. Mischo, die in oktober 1985 tot advocaat-generaal was benoemd, afscheid van het Hof. Ter gelegenheid van het vertrek van twee leden en ter verwelkoming van hun opvolgers C. C. Gulmann als advocaat-generaal en J. L. Murray als rechter, hield het Hof op 7 oktober 1991 een plechtige zitting. Bij die gelegenheid richtte de president van het Hof, O. Due, een afscheidsrede tot de heren O'Higgins en Mischo en woorden van welkom tot de heren Gulmann en Murray. De heren O'Higgins en Mischo hielden een afscheidsrede. Deze drie toespraken zijn opgenomen op blz. 75 en volgende.

I — Bezoek van Václav Havel, President van de
Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek,
aan het Hof van Justitie op 18 maart 1991

Woord van welkom door de president van het Hof, Ole Due

Mijnheer de President,

Het is mij een eer en een genoegen u hier bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen welkom te heten.

U bent voor ons het symbool van een nieuw tijdperk in de Europese geschiedenis, een tijdperk van vrede en democratie, maar wij begroeten vandaag bovenal de mens Václav Havel.

Wij verwelkomen de dramaturg, de schrijver die in het theater „een vrije ruimte” heeft gevonden, waar hij het kan opnemen voor het individu dat zich gesteld ziet tegenover een autoriteit zonder gezicht en zonder gevoel, die zich opmaakt in naam van een ideologie elke vorm van individualiteit te verpletteren.

Wij begroeten tevens de woordvoerder van „Charta 77”, de dissident die de rechten van de mens en het menselijk geweten heeft verdedigd tegen een autoritair systeem en die zijn verzet tegen dat systeem duur heeft betaald.

En ten slotte verwelkomen wij de president van de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek, de staatsman die een nieuw gezag vertegenwoordigt, gebaseerd op vrije verkiezingen en op het respect voor de rechten van de mens en het respect voor het individu.

Maar ik hoef u hier niet voor te stellen, want iedereen kent u.

Ik moet u echter wel de communautaire instellingen en organen hier in Luxemburg voorstellen; het Hof van Justitie is immers niet de enige bewoner van het plateau van Kirchberg, dat door het gastvrije Groothertogdom in een waar Europees centrum is veranderd.

Het *Europees Parlement*, dat als rechtstreeks verkozen instelling de echte vertegenwoordiger van de volken van de Gemeenschappen is, heeft hier zijn secretariaat.

Tevens zijn er een aantal diensten van *de Commissie* gevestigd. Daarvan wil ik met name het Publikatiebureau noemen, dat belast is met de verspreiding van de handelingen waarin het Gemeenschapsrecht zich ontwikkelt. In een rechtsgemeenschap is de doeltreffende verspreiding van informatie op dat gebied van fundamenteel belang.

Ook *de Rekenkamer* heeft zijn zetel op het plateau van Kirchberg. Haar taak bestaat in de controle van het financieel beheer van de Gemeenschappen, een taak die steeds belangrijker wordt, als men bedenkt om welke bedragen het gaat.

Naast het Hof staat het gebouw van *de Europese Investeringsbank*, die bijdraagt aan de financiering van projecten in de Gemeenschappen en de geassocieerde landen, die wegens hun omvang niet gemakkelijk uit nationale middelen kunnen worden gefinancierd.

Voorts moet de aanwezigheid op het plateau van Kirchberg worden genoemd van *de Europese school*, de oudste van de Gemeenschappen. De kinderen van Gemeenschapsambtenaren krijgen al vele jaren op die school een echt Europese opleiding. Wij moeten ons gelukkig prijzen dat veel jonge Europeanen de mogelijkheid hebben een soortgelijke ervaring op te doen door middel van acties als het Erasmus- en het Tempusprogramma. Het is zeer belangrijk dat de jeugd van heel Europa leert samen te leven en samen te werken.

Maar om terug te komen op de instelling waar wij ons thans bevinden, *het Hof van Justitie*: dit heeft tot taak de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en de toepassing van de Gemeenschapsverdragen te verzekeren. Het meest originele aspect van zijn bevoegdheid is die met betrekking tot *prejudiciële verwijzingen*, waardoor het in nauwe samenwerking met de nationale rechterlijke instanties kan toezien op de eenvormige toepassing van Gemeenschapsvoorschriften in alle Lid-Staten. Het staat ook de andere instellingen en de Lid-Staten ten dienste voor de beslechting van tussen hen ontstane geschillen op Gemeenschapsrechtelijk gebied. En te zamen met het nieuwe Gerecht van eerste aanleg stelt het de particulieren in staat hun rechten jegens de instellingen te doen gelden.

Dit zijn dus de instellingen en organen die het Europees centrum van de Kirchberg vormen en die u, mijnheer de President, vandaag met uw aanwezigheid vereert. Zij werken alle voor een gemeenschappelijk doel: de schepping van een verenigd Europa. Met de ontwikkelingen van de laatste jaren in Midden- en Oost-Europa neemt dat doel geleidelijk een nieuwe omvang aan, die ons gehele, zo vaak door oorlogen en onenigheid getroffen oude werelddeel omvat.

Mijnheer de President, ik moge u thans uitnodigen het woord te nemen.

Rede van de heer Václav Havel, president van de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek

Mijnheer de President, mijne dames en heren,

Ik ben erg blij mijn reis door de landen van de Benelux en de Noordatlantische Verdragsorganisatie juist in Luxemburg te kunnen beginnen. Niet alleen wegens de oude en hechte historische banden die wij met dit land hebben, maar ook omdat Luxemburg ons eraan herinnert dat een klein land, ook al is het omringd door rijke en machtige burens, in het Europa van vandaag een eervolle plaats kan innemen.

Door de geslaagde opstand van de Tsjechen en Slowaken tegen het totalitaire regime is onze gehele samenleving voor een wezenlijke en uiterst moeilijke taak geplaatst, namelijk de wederopbouw van ons land. En wat voor land zal het worden? In de eerste plaats een rechtsstaat, die alle rechten van de mens en alle burgerlijke vrijheden in een pluralistische en democratische samenleving volledig tot hun recht laat komen. Het zou ook een federatieve staat moeten zijn, waarin aan onze beide naties alsmede aan alle minderheden en volksgroepen een gelijke rechtspositie wordt verzekerd in een doeltreffend grondwettelijk bestel met een gedecentraliseerd bestuur. Kortom, een staat met een moderne, groeiende markteconomie, gebaseerd op de vrijheid van handelen en ondernemen van ieder individu. En, ten slotte, willen wij een soevereine staat opbouwen die door de gehele wereld wordt gerespecteerd en die snel zijn nieuwe plaats zal vinden in de Europese Gemeenschap van vrije en democratische landen.

Het is dus niet toevallig dat de Tsjechoslowaakse wetgeving, naast het vastleggen van de hoofdbeginselen van de economische hervorming, zich vooral bezighoudt met het scheppen van rechtsnormen en van instellingen die, na vijftig jaar van door de staat gesanctioneerd onrecht, de grondslag kunnen vormen voor een rechtsstelsel dat een waardige plaats inneemt in de Europese rechtscultuur.

Begin van dit jaar heeft de Tsjechoslowaakse federale assemblee gestemd over een constitutionele wet tot invoering van het handvest van de fundamentele rechten en vrijheden. Voor de eerste maal in de geschiedenis erkent onze wetgeving de voorrang van het volkenrecht boven de nationale wetten op het gebied van de rechten van de mens.

Het is het Constitutionele Hof dat, krachtens een recente beslissing van het Parlement, borg zal staan voor de handhaving van de rechten en vrijheden van de mens. Dit Hof zal toezien op de eerbiediging van de wetten door de overheidsorganen en het zou tevens de hoogste instantie moeten worden waarop de burgers zich in geval van schending van de in genoemd handvest verankerde rechten kunnen beroepen. Verder denken wij aan de invoering van het instituut van het referendum, waardoor de Tsjechen en de Slowaken onder meer een constitutionele mogelijkheid zouden krijgen voor de eerste maal in hun geschiedenis vrij voor een gemeenschappelijke federatieve staat te kiezen.

De vaststelling van de nieuwe grondwetten — de federale, de Tsjechische en de Slowaakse — moet het hoogtepunt zijn van een ingewikkeld wetgevingsproces, overeenkomstig het mandaat dat aan de federale assemblee is verleend.

In de afgelopen decennia is men er gelukkig niet in geslaagd „dezelfde geest”, zoals de preambule van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens dat noemt, en het gemeenschappelijk erfdeel van politieke tradities, idealen van vrijheid en heerschappij van het recht, volledig uit het bewustzijn van onze naties te verdrijven. Daarom ook riep een van de favoriete leuzen die de muren van de Tsjechoslowaakse steden en dorpen voor de parlementsverkiezingen sierden, op tot terugkeer naar Europa. Aan het begin van dit jaar is daarmee een begin gemaakt. Tsjechoslowakije werd het 25e lid van de Raad van Europa en trad toe tot het Europees Verdrag. Dit schenkt ons grote voldoening, maar het schept tevens een belangrijke verplichting. Wij willen namelijk toetreden tot meer dan dertig tussen Europese democratische staten gesloten verdragen.

Wij hechten veel belang aan onze betrekkingen met de Europese Gemeenschappen. Wij verhehlen niet, dat wij nog in dit decennium volwaardig lid van deze belangrijkste Europese organisatie hopen te worden. Deze politieke keuze steunt op een brede, op het gehele Tsjechoslowaakse grondgebied tot uitdrukking komende consensus. Wij zijn er ons echter zeer goed van bewust, dat onze toetreding tot de Europese Gemeenschappen niet afhangt van de onderhandelingen, maar van een dagelijkse, constante inzet.

Het welslagen van de Europese integratie berust niet enkel op bewonderenswaardige economische resultaten en op de kunst van het politiek compromis, maar ook op het technisch niveau en de vakkennis van de ambtenaren van de instellingen, die de in de Europese wettelijke regelingen vastgelegde gemeenschappelijke wil van de Lid-Staten toepassen en controleren.

Graag wilde ik van deze gelegenheid gebruik maken om u van harte geluk te wensen met de tot nu toe bereikte resultaten.

Verder wil ik degenen onder u die vorig jaar de landen van Midden- en Oost-Europa hebben gesteund, daarvoor hartelijk danken. Wij waarderen het zeer, dat de Europese Gemeenschappen en hun instellingen in staat zijn snel en zeer soepel te reageren op de in het oosten van ons werelddeel opgetreden veranderingen, dat zij die jonge Europese democratieën hebben geholpen met adviezen en doeltreffende bijstand bij de oplossing van de uiterst moeilijke opgaven waarvoor deze zich geplaatst zien.

Kort na de ondertekening van het verdrag betreffende de handel en de commerciële en economische samenwerking zijn de onderhandelingen begonnen over de associatie van Tsjechoslowakije met de Europese Gemeenschappen.

Het Phare-programma is uitgebreid om het ook voor Tsjechoslowakije te laten gelden; de Europese Gemeenschappen hebben als coördinator een hoofdrol gespeeld bij het mobiliseren van de nodige financiële middelen ter verzekering van

het evenwicht van de Tsjechoslowaakse betalingsbalans. De afgelopen dagen hebben wij tot ons grote genoegen vernomen dat de Europese Raad heeft besloten de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek en enkele andere landen te laten profiteren van de voordelige kredieten van de Europese Investeringsbank. Dat betekent een onschatbare steun op het moment dat wij door middel van radicale maatregelen het programma van economische hervormingen in de praktijk brengen en de ongunstige uitwerking van de buitenlandse economische situatie tot een minimum proberen terug te brengen. Op lange termijn willen wij echter niet alleen maar profiteren van de hulp van onze vrienden. Met uw hulp zouden wij graag tot een echte en voor beide partijen voordelige samenwerking willen komen. Van onze kant hebben wij u ook het een en ander te bieden, mits onze samenwerking vanaf het begin met name wordt gericht op de opleiding van specialisten die snel met u op een Europese golflengte en op de door de normen en het niveau van de huidige en toekomstige samenwerking verlangde frequenties kunnen communiceren.

Ik ben er vast van overtuigd dat de nieuwe generatie Tsjechoslowaakse juristen, economen, bankiers, technici en wetenschappers de grote ruimte kan vullen die zal ontstaan door de ondertekening van de associatie-overeenkomst tussen de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek en de Europese Gemeenschappen. Ik zou hier eveneens melding willen maken van de twee ministerconferenties van de Europese Gemeenschappen, die dit jaar nog in ons land zullen worden gehouden. Geheel in de lijn van mijn boodschap aan de president van de Commissie, de heer Delors, zal in juni in een kasteel dichtbij de stad Praag een conferentie van de ministers van milieuzaken worden georganiseerd. Het zou nuttig zijn een samenhangend Europees programma en een stelsel van milieubescherming op te stellen, gaande van de gemeenschappelijke analyse van ecologische grenswaarden tot het treffen van maatregelen in geval van ernstige storingen of natuurrampen. Ik behoeft er niet op te wijzen, dat ons land, waarvan het milieu tot de sterkst verontreinigde op dit continent behoort, grote waarde aan die conferentie hecht.

In de herfst zal een andere conferentie in Praag plaatsvinden, namelijk die van de ministers van vervoer. Tsjechoslowakije, gelegen in het hart van Europa, juicht alle pogingen toe tot invoering van een gemeenschappelijk vervoersbeleid en tot de eenwording van de Europese infrastructuur op vervoersgebied.

In de periode na de associatie van ons land met de Gemeenschappen zullen wij ons op alle gebieden, daaronder begrepen dat van de wetgeving, moeten aanpassen aan de situatie binnen de Gemeenschap ten einde volledig deel te kunnen worden van de Europese politieke, economische, juridische en culturele ruimte. Ook de Tsjechoslowaakse buitenlandse politiek zullen wij geleidelijk aan op een lijn moeten brengen met die van de Lid-Staten van de Gemeenschap.

De verdieping van de politieke dialoog met de Europese Gemeenschappen is voor ons land te meer van belang, omdat Tsjechoslowakije door het wegvallen van de oude structuren van het Verdrag van Warschau en van de Comecon zich wat zijn veiligheid betreft, in zekere zin in een vacuüm bevindt. Wij zijn gedwongen nieuwe

grondslagen voor onze staat te zoeken, en daartoe behoren ook de absoluut noodzakelijke veiligheidsgaranties. Wij volgen met veel aandacht de discussie over de betrekkingen tussen de NAVO, de Westeuropese Unie en de toekomstige Politieke Unie van de Europese Gemeenschappen, want wij zien onze definitieve toetreding tot de Gemeenschappen niet enkel in een economische context, maar ook in de context van politiek en veiligheid.

Te zamen met de overige landen van de CVSE streven wij ernaar, dat het in Helsinki begonnen proces zijn dynamiek behoudt en dat de huidige ontwapenings-inspanningen leiden tot vermindering van de strijdkrachten en de bewapening in Europa tot een redelijk niveau. Ons doel is duidelijk: Europa zal als werelddeel waar vrede heerst, en als gemeenschap van democratische landen vrij van ideologische confrontatie en oude vijandigheden, in staat zijn op doeltreffende wijze bij te dragen tot de oplossing van de huidige netelige mondiale problemen.

Het uiteenvallen van de totalitaire systemen in de landen Midden- en Oost-Europa heeft echte kansen geschapen voor een gelukkig, waarlijk menselijk bestaan in vrede, vriendschap en welvaart. Het is echter geen gemakkelijke weg die wij inslaan.

Na de Tweede Wereldoorlog hebben de Verenigde Staten door middel van het Marshall-plan geholpen de democratieën van West-Europa te stabiliseren en aldus hun economische bloei te stimuleren. Het Westen en in het bijzonder de Europese Gemeenschappen zien zich thans geconfronteerd met een zelfde historische uitdaging. Zonder uw daadwerkelijke steun staan de nieuwe democratieën van Midden- en Oost-Europa bloot aan de dreiging van economische ineenstorting, lopen hun hervormingen gevaar te mislukken en hebben de oude demonen van nationalisme en vreemdelingenhaat de kans te herrijzen.

Doch daarmee zou niemand gediend zijn, en daarom zullen wij te zamen alles moeten doen om dat gevaar te vermijden.

Ik dank u voor uw aandacht.

II — Officiële bezoeken aan het Hof in 1991

14 januari	bezoek van de heer Ivrakis, ambassadeur van Griekenland
25 februari	bezoek van de heer Lukas, ambassadeur van Tsjechoslowakije
31 januari	bezoek van K. B. Davis, ambassadeur van de Verenigde Staten
13 februari	bezoek van P. Rychetsky, vice-premier van Tsjechoslowakije
19 februari	bezoek van een delegatie van Ierse parlementsleden
1 maart	bezoek van T. Kawai, ambassadeur van Japan
6 maart	bezoek van Mevrouw Penaud, gedelegeerde van de internationale ambtenaren bij de Franse eerste minister
6 maart	bezoek van L. Rigney, ambassadeur van Ierland
11-12 maart	Conferentie over het Executieverdrag
13 maart	bezoek van Deense parlementsleden
13 maart	bezoek van Italiaanse gedeputeerden
18 maart	bezoek van Václav Havel, president van Tsjechoslowakije
19 maart	bezoek van de Juridische Commissie van het Europees Parlement
10 april	bezoek van de prins van Asturië
6 april	bezoek van de heer Vayenas, ambassadeur van Griekenland te Brussel
17 april	bezoek van V. Martins, staatssecretaris voor Europese integratie van Portugal
17 april	bezoek van ambassadeur J. Weyland, voorzitter van het Comité van permanente vertegenwoordigers
17 april	bezoek van P. Caesar, minister van Justitie van Rheinland-Pfalz
19 april	bezoek van C. da Silva, ambassadeur van Portugal
24 april	bezoek van de presidenten van de Zweedse gerechtshoven
26 april	bezoek van ambassadeur Szasz, hoofd van de Hongaarse afvaardiging bij de Europese Gemeenschappen te Brussel
6-7 mei	bijeenkomst van de magistraten van de Lid-Staten
15 mei	bezoek van J.-Cl. Piris, directeur-generaal van de juridische dienst van de Raad (bespreking intergouvernementele conferentie)
15 mei	bezoek van F. Vranitzky, kanselier van Oostenrijk

16 mei	bezoek van N. Deryabin, regeringscoördinator, ambassadeur van de Sovjet-Unie
28-29 mei	bezoek van de heer Legg, permanente secretaris van de Lord Chancellor
10 juni	bezoek van J. Vidal, ambassadeur van Frankrijk bij de Europese Gemeenschappen te Brussel
11-12 juni	bezoek van de heer Ugarte del Pino, president van het Tribunal de Justicia del Acuerdo de Cartagena en leden van dat Tribunal
12 juni	bezoek van de heer Torres, minister van Arbeid en werkgelegenheid van de Filipijnen
17 juni	bezoek van de ministers van Landbouw van de Lid-Staten
17 juni	bezoek van S. Hashimoto, rechter in het Opperste Gerechtshof van cassatie van Japan, en van K. Yoshihara, rechter in het Hof van Beroep
18 juni	bezoek van J. L. Dewost, directeur-generaal van de juridische dienst van de Commissie (bespreking van de onderhandelingen EEG/EVA over het rechtsprekend orgaan)
25 juni	bezoek van T. S. Hasan, ambassadeur van Jordanië te Brussel
26 juni	bezoek van leden van de Italiaanse Senaat
1-3 juli	bezoek van Lord Bridge, House of Lords, en Lord Ross, Lord Justice Clerk, Schotland
3 juli	onthulling van het Ierse schilderij door L. Rigney, ambassadeur van Ierland
23 september	bezoek van de Commissie van verzoekschriften van het Europees Parlement
24 september	bezoek van hoge magistraten uit Finland
7 oktober	plechtige zitting — afscheid van de heren Mischo en O'Higgins, ambtsaanvaarding van de heren Gulmann en Murray
14-16 oktober	stage van magistraten
15 oktober	bezoek van Hannele Pokka, minister van Justitie van Finland
17 oktober	bezoek van K. Haulrig, president van het Østre Landsret
5-8 november	bezoek van F. Yakovlev, president van het Opperste Gerechtshof van arbitrage van de Sovjet-Unie en leden van dat Hof
6-7 november	bezoek van de Verfassungsdienst, Wenen
11 november	bezoek van J. G. W. Faber, ambassadeur van Nederland

12 november	bezoek van N. Papaconstantinou, minister van Justitie van Griekenland
22 november	bezoek van het Bundesverfassungsgericht, Karlsruhe
27 november	bezoek van A. F. Montoro, president van het Latijnsamerikaans instituut
3-4 december	bezoek van A. L. Loizou, president van het Opperste Gerechtshof van Cyprus en leden van dat Hof
4 december	bezoek van Anna Fornalczyk, presidente van het antimonopolie bureau van Polen
6 december	bezoek van F. Birrer, ambassadeur van Zwitserland

III — Studiebezoeken aan het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg — Jaar 1991

	België	Denemarken	Bondsrepubliek Duitsland	Griekenland	Spanje	Frankrijk	Ierland	Italië	Luxemburg	Nederland	Portugal	Verenigd Koninkrijk	Derde landen	Gemengde groepen	Totaal
Nationale magistraten ⁽¹⁾	56	1	378	82	60	59			20	16	6	3	61	257	999
Advocaten, stagiairs rechterlijke macht en advocatuur, juridische adviseurs		45	314	63	92	108	35	30	80	137	7	177	149	157	1 394
Hoogleraren ⁽²⁾ en docenten ⁽³⁾ Gemeenschapsrecht		30	1			1	4	1				12	44	59	152
Ambtenaren, politieke groeperingen, parlementsleden, diplomaten	176	21	137	1	21	163	15	24		40	46	216	176	140	1 176
Studenten, stagiairs Commissie en Parlement	275	101	619	69	390	425	118	332	59	512	96	1 335	767	355	5 453
Beroepsorganisaties		36	25				5	27	63			48		22	226
Overigen			192		35	18	25	54		94	21	64	37	220	760
Totaal	507	234	1 666	215	598	774	202	468	222	799	176	1 855	1 234	1 210	10 160

⁽¹⁾ Onder deze rubriek omvat de kolom „gemengde groepen” tevens het aantal magistraten uit de Lid-Staten dat heeft deelgenomen aan de door het Hof georganiseerde bijeenkomsten en studiedagen voor magistraten. Dit aantal bedroeg in 1991:

België	10	Denemarken	9	BR Duitsland	26	Griekenland	9
Spanje	26	Frankrijk	26	Ierland	9	Italië	26
Luxemburg	4	Nederland	9	Portugal	9	Ver. Koninkrijk	26

⁽²⁾ Hoogleraren en docenten die studiedagen begeleiden, niet meegerekend.

⁽³⁾ Onder deze rubriek betreft het cijfer in de kolom „gemengde groepen” de deelnemers aan de conferentie over het Executieverdrag op 11 en 12 maart 1991.

B — Plechtige zittingen

Plechtige zitting van het Hof op 7 oktober 1991 ter gelegenheid van het vertrek van T. F. O'Higgins (rechter) en J. Mischo (advocaat-generaal) en de ambtsaanvaarding van J. Murray (rechter) en C. Gulmann (advocaat-generaal)

- Toespraak van president O. Due ter gelegenheid van het vertrek van T. F. O'Higgins (rechter) en J. Mischo (advocaat-generaal)
- Afscheidsrede van T. F. O'Higgins
- Afscheidsrede van J. Mischo
- Toespraak van president O. Due ter gelegenheid van de ambtsaanvaarding van C. Gulmann (advocaat-generaal) en J. Murray (rechter)
- Curriculum vitae van J. Murray
- Curriculum vitae van C. Gulmann

Toespraak van president O. Due ter gelegenheid van het vertrek van T. F. O'Higgins (rechter) en J. Mischo (advocaat-generaal)

Met de opening van deze plechtige zitting zou ik graag namens het Hof de illustere aanwezigen willen verwelkomen, waaronder vertegenwoordigers van de Europese instellingen, de Lid-Staten en in het bijzonder het Groothertogdom, dat het Hof zo'n gastvrij onderdak verleent. Wij voelen ons vandaag vereerd met uw aanwezigheid.

Onze verontschuldiging voor de late uitnodiging, ook al ligt de oorzaak hiervan eerlijk gezegd niet bij het Hof. Het komt doordat de vertegenwoordigers van de regeringen van de Lid-Staten op vrijwel het laatste moment tot de gedeeltelijke vervanging van de leden van het Hof hebben besloten.

Behalve deze late uitnodiging waren er ook nog andere, ernstiger gevolgen. Als gevolg daarvan ontstonden er problemen bij de organisatie van het werk van het Hof en werd de nieuwe leden de gelegenheid ontzegd zich vanaf vandaag volledig voor te bereiden op hun nieuwe functie. Ik vind het betreuenswaardig dat er bij de Lid-Staten zo weinig begrip bestaat voor de moeilijke werksituatie van het Hof.

Wij moeten dus afscheid nemen van twee zeer gewaardeerde collega's, Thomas O'Higgins, kamerpresident, en Jean Mischo, advocaat-generaal

Beste Tom O'Higgins

Je gaf voor je komst naar het Hof één van de hoogste juridische posten van je land op. Je kwam hier met een rijke ervaring, opgedaan in de advocatuur en de magistratuur, met daarnaast nog een briljante carrière in de politiek. Het Hof heeft enorm veel profijt gehad van je ervaring.

Wij hebben niet alleen bewondering voor je kennis en de kwaliteit van je oordeel, maar ook voor je moed.

Wij weten dat je van deze karaktertrek blijkt hebt gegeven in je politieke en juridische carrière in Ierland. En wij bewonderen heel in het bijzonder de moed die je hebt getoond door aan een nieuw avontuur te beginnen op een leeftijd waarop de meeste collega's hun vishengelcollectie beginnen te inspecteren en zich willen terugtrekken in één of ander „cottage” op het schitterende Ierse platteland. Jij besloot echter mee te bouwen aan een nieuwe rechtsorde, zitting te nemen in een rechterlijke instantie waar de rechters in een vreemde taal over de zaken beraadslagen, en te gaan wonen in een land waar het Engels niet de eerste noch de tweede vreemde taal is.

En het is je gelukt. Je hebt je stempel gezet op talloze belangrijke beslissingen, die ik helaas wegens het geheim van de raadkamer niet mag noemen. Het Gemeenschapsrecht heeft daardoor enorme vooruitgang gemaakt.

Eén van je geheimen is zeker je Ierse gevoel voor humor. Een ander ongetwijfeld de niet aflatende steun van je vrouw Terry. Wij zullen jullie beide missen, maar zijn jullie zeer erkentelijk voor de tijd die wij met jullie mochten delen.

Beste Jean Mischo,

Aan de twee posten van advocaat-generaal, waarvan de Lid-Staten hebben besloten dat zij bij toerbeurt worden bezet, kleven bijzondere problemen. Zes jaar is geen lange tijd, wanneer je je vertrouwd moet maken met alle verborgen hoeken van het Gemeenschapsrecht.

Het Groothertogdom Luxemburg, altijd bedacht op de verdere opbouw van Europa, heeft waarlijk de beste kandidaat voor deze moeilijke post weten te vinden. Nagenoeg je hele carrière, zowel in dienst van je land als bij de Europese instellingen, heeft je uitstekend voorbereid op je functie als advocaat-generaal bij het Hof. Je had een perfecte kennis verworven van het Gemeenschapsrecht en tevens ervaring opgedaan met de problemen waarmee de politieke instellingen worden geconfronteerd.

Je conclusies, gebaseerd op een zeer zorgvuldige analyse van alle problemen van de betrokken zaak, op een compleet onderzoek van de relevante rechtspraak en tegelijkertijd op je gevoel voor realiteit, hebben grote invloed uitgeoefend op de rechtspraak van het Hof. Verder zullen niet alleen je conclusies, maar ook je werk aan de herziening van ons reglement voor de procesvoering en onze werkmethoden nog lang na je vertrek hun vruchten afwerpen.

Wij zullen je wijze conclusies missen, maar, daar je als ambassadeur weer terugkeert naar je oude baan van directeur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, hoeven wij het gelukkig niet helemaal zonder jouw gezelschap of dat van je vrouw Anne-Marie te stellen.

Namens het Hof dank ik ook jou hartelijk voor al hetgeen je aan zijn werkzaamheden hebt bijgedragen.

Afscheidsrede van T. F. O'Higgins (rechter)

Om te beginnen wil ik u danken voor uw vriendelijke woorden over mijn werkzaamheden binnen het Hof. Ik heb evenwel het gevoel dat er door uw natuurlijke vriendelijkheid enige overdrijving aan is te pas gekomen, maar ik zal niet verklappen in welke mate.

Voorts wil ik u mijn dank betuigen voor de wijze waarop u tijdens uw presidentschap de ingewikkelde werking van het Hof heeft georganiseerd en geleid. U hebt uw best gedaan veranderingen in te voeren waardoor de werkzaamheden van het Hof efficiënter konden verlopen. U hebt zelfs geprobeerd door de gewoonte gevestigde praktijken te wijzigen. U bent derhalve niet bang om tegen heilige huisjes te schoppen.

De naleving van de in de verdragen omschreven rechten en verplichtingen is een voorwaarde voor de samenhang van onze Gemeenschappen. De rol van ons Hof is ervoor zorg te dragen dat die rechten en verplichtingen worden geëerbiedigd en ik ben blij dat ik enige tijd aan de vervulling van die taak heb mogen meewerken.

In dat opzicht ben ik mij collega's veel dank verschuldigd. Een collegiale rechterlijke instantie zoals de onze hangt in grote mate af van de wederzijdse reacties van zijn leden. Een geest van samenwerking en wederzijds begrip voor uiteenlopende standpunten zijn van wezenlijk belang. Die voorwaarden zijn ruimschoots vervuld en al waren wij het af en toe niet eens, onze meningsverschillen hebben nooit afbreuk gedaan aan mijn hoogachting en genegenheid voor een ieder van mijn collega's.

Mijnheer de President, ik zou graag nog enkele opmerkingen willen maken.

De bijdrage van ieder lid van de verklaringen en arresten van het Hof hangt grotendeels af van de mate waarin zijn kabinet hem bijstaat en helpt. Nationale rechters, die in veel landen zelf onderzoek moeten verrichten en hun vonnissen in afzondering moeten voorbereiden, zullen jaloers zijn op een dergelijke bijstand. Door de draagwijdte en de ingewikkeldheid van de vragen die rijzen, en het feit dat er zoveel verschillende rechtssystemen bij betrokken zijn, is het bestaan van die hulp essentieel. Ik moet zeggen dat ik mijzelf gelukkig prijs met de manier waarop ik door mijn kabinet ben bijgestaan en gesteund.

In de eerste plaats wil ik mijn secretaresse, Maureen Russell, en haar medewerkers bedanken voor hun trouw, efficiency en toewijding. Mijn referendarissen, aanvankelijk Philippa Watson en David O'Keeffe, daarna Deirdre Curtin, Pierre Roseren, Jean-Yves Art en Tony Collins hebben allen een bijstand verleend die niet aan tijd gebonden was en niet enkel bij gelegenheid uitstekend was, maar voortdurend waardevol en goed. Ik ben hun allen zeer erkentelijk daarvoor.

Ten slotte wil ik nog een woord van welkom tot mijn opvolger, John Murray, richten. Als Attorney-General heeft hij in Ierland een hoge overheidsfunctie bekleed en zal hij een ruime ervaring meebrengen op het gebied van de rechtsuitoefening en -bedeling, die het Hof zeer wel te stade zal komen. Bij die ervaring komt nog een dosis gezond verstand, die op de bijeenkomsten van het Hof zeker waardevol zal blijken te zijn wanneer men, zoals soms gebeurt in menselijke betrekkingen, „door de bomen het bos niet ziet”.

Ik wens hem — en dat zijn dan tevens mijn laatste woorden — vele succesrijke jaren toe als lid van het Hof.

Afscheidsrede van J. Mischo (advocaat-generaal)

Mijnheer de President,

Ik dank u hartelijk voor uw vriendelijke woorden.

Mijn afscheid van het Hof vandaag laat mij zeker niet onberoerd.

Ik kan mij geen mooiere bezigheid voorstellen dan bij te dragen aan de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en de toepassing van de verdragen die tussen volken, waarvan enkele vroeger met elkaar oorlog voerden, nu een zo hechte en volledig nieuwe soort Gemeenschap hebben geschapen.

De functie van advocaat-generaal binnen het Hof is fascinerend en tegelijkertijd ontzagwekkend. Fascinerend omdat het bij de ingewikkelde zaken zijn taak is als eerste de weg te wijzen, dat wil zeggen alle irrelevante of bijkomstige argumenten van partijen in het geding te elimineren, het echte probleem te omschrijven en vervolgens de logische redenering voor te stellen die tot een billijke oplossing daarvan moet leiden. Deze taak is echter ook ontzagwekkend omdat zij in eenzaamheid en in het openbaar wordt uitgeoefend. Niettemin schenkt zij grote voldoening aan degene die de eer heeft deze taak te mogen uitoefenen.

Het feit dat een groot aantal Lid-Staten en de Raad van advocaten van de Europese Gemeenschap erop hebben aangedrongen dat de functie van advocaat-generaal wordt uitgebreid tot het Gerecht van eerste aanleg, is een bewijs dat het niet alleen een persoonlijk idee van mij is wanneer ik denk dat die functie inderdaad een extra waarborg voor goede rechtspraak is voor allen die zich tot het Hof wenden.

Aangezien het Verdrag de advocaat-generaal verplicht tot zowel onpartijdigheid als onafhankelijkheid, is hij eveneens een oplettend en onafhankelijk waarnemer van het optreden van het Hof en van de activiteit van de Gemeenschap. Laat mij voor de laatste keer gebruik maken van die onafhankelijkheid om enkele opmerkingen te maken over een probleem dat de volle belangstelling zal oproepen van een ieder die een hoge functie in één van onze instellingen bekleedt.

Te midden van de ingrijpende veranderingen die zich de laatste tijd in het centrale en oostelijke deel van ons werelddeel hebben voorgedaan, valt het op hoe zeer de Gemeenschap een oase van harmonie en welvaart en een trekpleister lijkt.

De toetredingsverzoeken dan wel de aankondiging van dergelijke verzoeken nemen hand over hand toe en worden zowel om politieke als om economische redenen gedaan. De analyses van enkele oppervlakkige commentatoren die in de Gemeenschap slechts „het Europa van de kooplieden” of een bureaucratisch conglomeraat zagen, worden hierdoor duidelijk gelogenstraft.

Moeten wij ons daarom voorbereiden op een snelle uitbreiding van de Gemeenschap tot 24 of zelfs 30 Lid-Staten, zoals men de laatste weken steeds vaker hoort zeggen? Daarbij moet zorgvuldig het voor en tegen worden afgewogen. Die stap zou als voordeel hebben dat daarmee het gevoel wordt bevestigd van een bepaald aantal volken om bij Europa te horen, met name de volken van Centraal-Europa, en tevens wordt bijgedragen tot de versterking van de democratie in die landen alsook tot de ontwikkeling van hun economie. Het is evenwel duidelijk dat de meeste van die nieuwe Lid-Staten veel meer dan de gebruikelijke overgangperiode nodig hebben, voordat zij aan alle verplichtingen als gevolg van het lidmaatschap van de Gemeenschap zouden kunnen voldoen. In een Gemeenschap van 30 Lid-Staten zouden er wel eens net zoveel landen kunnen zijn waarvoor een afwijking geldt als die welke de normale regeling toepassen. Zou het acquis communautaire op den duur daartegen opgewassen zijn? Zou zo'n Gemeenschap nog kunnen functioneren? Ruim voor de gebeurtenissen van deze zomer kon men reeds in andere delen van de wereld constateren dat niet alleen confederaties maar zelfs federaties vergankelijk zijn wanneer er niet voldoende saamhorigheid heerst. Zoals iedereen weet is de Gemeenschap nog lang geen federatie, ook al heeft zij in vele opzichten al wel federale kenmerken en ook al is op dit of dat gebied de harmonisatie van wetgeving verder doorgevoerd dan in de Verenigde Staten van Amerika. Overigens moet men niet verwachten dat de Gemeenschap zich plotseling in een volledige federatie verandert, want het is nauwelijks denkbaar dat in een niet al te verre toekomst de Lid-Staten accepteren al hun bevoegdheden op het gebied van de buitenlandse politiek en defensie over te dragen aan een gemeenschappelijke minister van Buitenlandse Zaken en een gemeenschappelijke minister van Defensie.

Het is derhalve van belang met zeer veel aandacht alternatieve oplossingen voor een massieve uitbreiding te bestuderen. Als student heb ik een scriptie geschreven over de verschillende vormen die de associatie van een land met een internationale organisatie kan aannemen, en ik was verbaasd over het grote aantal formules die daarbij mogelijk zijn. Zo hebben in het verleden de OEEB, de OESO en veel gespecialiseerde afdelingen van de Verenigde Naties als „geassocieerde leden” landen gehad, die niet in staat waren alle verplichtingen van een Lid-Staat te aanvaarden, maar wier vertegenwoordigers niettemin — zonder stemrecht — deelnamen aan de vergaderingen van de bestuursorganen van de organisatie.

Er kan natuurlijk geen sprake van zijn een van deze modellen eenvoudigweg te kopiëren. Men kan zich echter afvragen of de Gemeenschap na met elk van de betrokken landen of groepen landen een associatieovereenkomst „op maat” over de economische en sociale vraagstukken te hebben gesloten, hen vervolgens niet kan uitnodigen met regelmatige tussenpozen, om de vier maanden bij voorbeeld, deel te nemen aan een nieuw soort „associatieraad”. Daarin zouden behalve de Raad van de Gemeenschap en de Commissie alle geassocieerde landen zitting hebben en zou van gedachten worden gewisseld over alle grote politieke problemen van het moment alsmede over bepaalde economische en sociale vraagstukken van gemeenschappelijk belang. Voor zover daaruit gemeenschappelijke conclusies zouden voortkomen, zouden deze kunnen worden onthouden en als richtlijnen kunnen dienen zowel voor de Gemeenschap als voor de geassocieerde staten.

Tegelijkertijd lijkt het me denkbaar dat deze landen waarnemers kunnen sturen naar het Europees Parlement. Op die manier zouden de geassocieerde staten zich vrij snel lid kunnen voelen van de grote communautaire familie in de ruime zin des woords.

We moeten uiteraard niet de staat of staten die de opvolgers zijn van de Sovjet-Unie vergeten. Naast de met de Gemeenschap gesloten of nog te sluiten overeenkomst tot economische samenwerking, lijkt het mij dat een versterkte CVSE het meest aangewezen kader is voor overleg over plannen op het gebied van de buitenlandse politiek, veiligheid, mensenrechten en rechten van minderheden; daarin zou de Gemeenschap vanzelfsprekend met één stem blijven spreken.

Doch mijnheer de President, dames en heren, welke keuze de Gemeenschap ook zal maken, de taak van het Hof zal niet veranderen.

In het verleden, en met name in de periode waarin de Gemeenschap enigszins woelige tijden doormaakte, wist het Hof stabiliteit te geven en de eerbiediging van de letter en de geest van de verdragen intact te houden. Die rol zal het ook in de toekomst moeten vervullen om ervoor te zorgen, dat de groeiende verantwoordelijkheden die op de Gemeenschap zullen neerkomen met betrekking tot het welzijn van andere volken van ons continent, zijn wezen niet zullen raken. Ik ben er zeker van dat u, mijnheer de President, en u, mijn beste collega's, tegen die taak opgewassen zult zijn.

Ik dank u van ganser harte voor de warme gevoelens van vriendschap die u altijd jegens mijn vrouw en mij hebt betoond. Ongetwijfeld zal hetzelfde onthaal ten deel vallen aan mijn illustere opvolger, die het Hof reeds goed kent, en die ik zeer veel voldoening in zijn nieuwe functie toewens.

Ik wil ook graag openlijk mijn hartelijke dank betuigen aan de leden van mijn kabinet die mij in een sfeer van perfecte eensgezindheid met zoveel toewijding en kennis van zaken hebben bijgestaan: mijn referendarissen, René Barents, Marc Thill, Marco Jaeger, Georges Friden en Alex Pauly, mijn assistentes, Sonja Toschi, Marianne di Carlo, Isabelle Grossy, Nicole Vanaverbeke en mijn chauffeur, Josephus Middendorp. Vermeldenswaard in dit verband zijn met name de verdiensten van Marc Thill, die van het begin tot het eind deel uitmaakte van het team en die een opmerkelijk vermogen tot analyse van de meest ingewikkelde juridische problemen wist te paren aan een voorbeeldige zorg voor de juistheid van elk citaat en referentie.

Tot slot zou ik de vaste ambtenaren van het Hof willen zeggen dat, ook al staan zij de leden van het Hof niet zo na als de kabinetten, hun rol als even belangrijk wordt gezien. Het is geruststellend voor de leden van het Hof zich gesteund te weten door een personeel van zo hoge kwaliteit. Mijn allerhartelijkste dank aan u allen .

Van links naar rechts :

J. Poos, minister van Buitenlandse Zaken van Luxemburg

C. Gulmann, advocaat-generaal

J. L. Murray, rechter

H. Kutscher, voormalig president van het Hof van Justitie

Toespraak van president O. Due ter gelegenheid van de
ambtsaanvaarding van C. Gulmann (advocaat-generaal)
en J. Murray (rechter)

Gelukkig wordt het droevige gevoel van afscheid altijd verzacht door de komst van nieuwe collega's en alleen al het lezen van het curriculum vitae van de twee nieuwe leden van het Hof belooft ons een bijna perfecte opvolging.

Beste Claus Gulmann,

Om te voorkomen dat iedereen zijn koptelefoon opzet, richt ik me nu tot je in het Frans en niet in onze gemeenschappelijke moedertaal.

Evenals je voorganger heeft ook jouw carrière je uitstekend voorbereid op je functie van advocaat-generaal bij het Hof.

Al bijna 25 jaar heb je je zowel academisch als praktisch beziggehouden met het Gemeenschapsrecht, als ambtenaar bij het Ministerie van Justitie, als referendaris hier bij het Hof, als hoogleraar, als adviseur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en als advocaat.

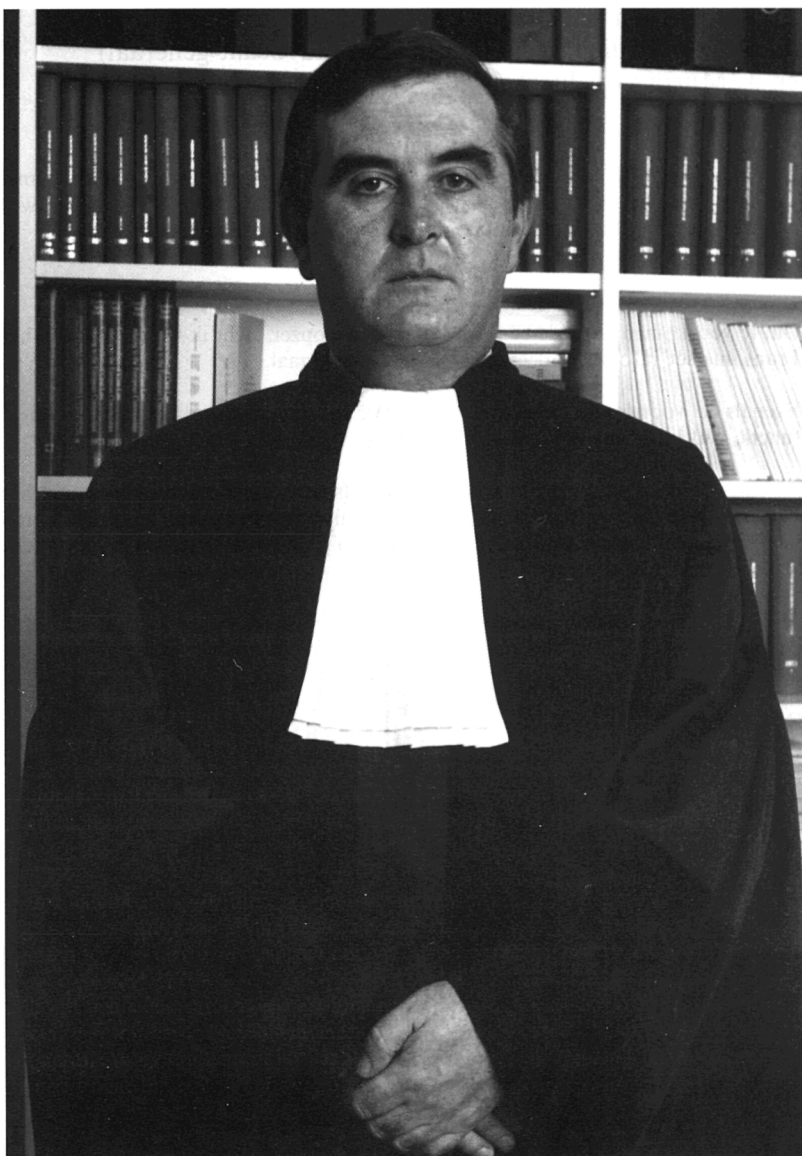
Je boek over de belemmeringen van het vrij goederenverkeer vormt een zeer belangrijke bijdrage aan de Deense literatuur over het Gemeenschapsrecht en heeft, evenals je andere werken, een grote rol gespeeld bij de verbreiding van dat recht in ons land.

Beste John Murray,

Evenals rechter O'Higgins verenigt u de ervaring van beoefenaar van de advocatuur met die van politicus. U heeft al tweemaal de uiterst belangrijke functie van Attorney-General of Ireland vervuld en u bent gedurende bijna 25 jaar advocaat geweest. Deze combinatie van ervaringen zal het werk van het Hof zonder enige twijfel zeer te stade komen.

Wij zijn ook op de hoogte van uw grote liefde voor de ontwikkeling van het Gemeenschapsrecht en wij kijken dan ook met veel belangstelling uit naar onze samenwerking.

Wij heten de twee nieuwe leden van harte welkom en nodigen hen uit de eed af te leggen en de plechtige verklaring te tekenen zoals het reglement voor de procesvoering van het Hof bepaalt.

Rechter John Loyola Murray

Curriculum vitae van John Loyola Murray

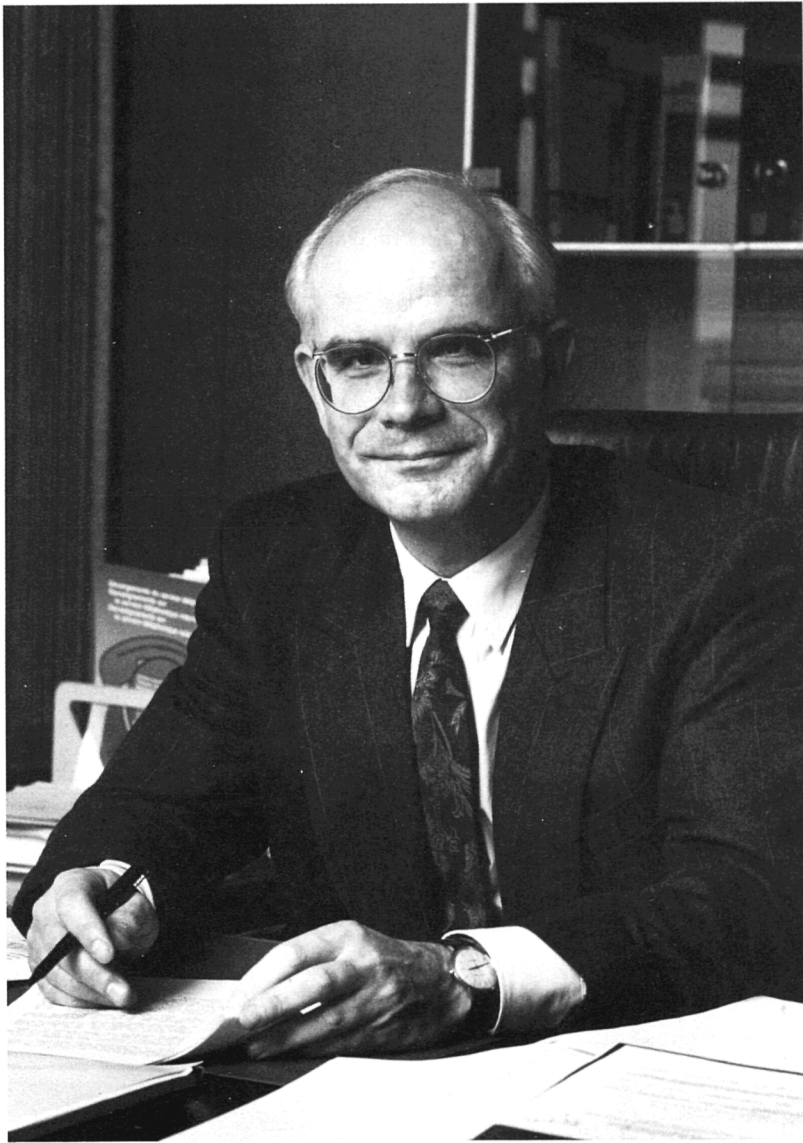
John L. Murray werd in 1943 geboren te Limerick, Ierland. Opleiding aan Crescent College, Rockwell College, University College Dublin en King's Inns. Tijdens zijn studie was hij actief in studentenaangelegenheden en werd hij twee maal gekozen tot voorzitter van de Union of Students in Ireland (USI).

In 1967 werd hij beëdigd als barrister. In 1981 werd hij Senior Counsel bij de Inner Bar in de Supreme Court. Aan het begin van de jaren zeventig voerde hij een particuliere praktijk en trad hij op als onafhankelijk adviseur van de Attorney-General in strafzaken. Als advocaat had hij een breed georiënteerde civielrechtelijke en constitutioneelrechtelijke praktijk. Hij trad op in enkele belangrijke openbare Tribunals of Enquiry (bij voorbeeld betreffende de rampen met de Whiddy Oil Terminal en met de „Stardust”). Hij vertegenwoordigde Ierland in zaken aanhangig bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, de Europese Commissie voor de rechten van de mens en het Europese Hof voor de rechten van de mens.

In augustus 1982 werd hij benoemd tot Attorney-General van Ierland, welke functie hij bekleedde tot een regeringswisseling in december van dat jaar. Daarna hervatte hij zijn particuliere praktijk. In maart 1987 bekleedde hij na de verkiezing van een nieuwe regering opnieuw de functie van Attorney-General, tot zijn benoeming als rechter in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in 1991. Van 1987 tot en met 1991 was hij lid van de Council of State. In diezelfde periode was hij lid van de Bar Council of Ireland en van de Incorporated Council for Law Reporting.

Hij is in 1969 gehuwd met Gabrielle Walsh (twee kinderen, Catriona en Brian).

Hij is Bencher van de Honourable Society of the King's Inns en Trustee van het Rotunda Hospital Education Fund.

Advocaat-generaal Claus Christian Gulmann

Curriculum vitae van Claus Christian Gulmann

Geboren 1942, gehuwd, drie kinderen.

Praktijk bij het advocatenkantoor van B. Helmer Nielsen, Kopenhagen 1990.

Afgestudeerd faculteit rechtsgeleerdheid Universiteit van Kopenhagen 1965, rechtenstudie 1966-1967 New York University en 1970-1971 Université de Paris, Sorbonne, doctor rechtsgeleerdheid Universiteit van Kopenhagen 1980 (proefschrift over handelsbelemmeringen binnen de Europese Gemeenschap).

Ministerie van Justitie 1965-1977.

Universiteit van Kopenhagen sinds 1977, dekaan van de faculteit rechtsgeleerdheid 1980-1986, hoogleraar internationaal publiekrecht en Europees recht 1981-1989.

Ervaring bij de rechterlijke macht:

- rechter-plaatsvervanger in een gerecht van eerste aanleg 1968-1970,
- referendaris van de Deense rechter bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg 1973-1976,
- voorzitter en lid van arbitragecolleges, met name in ICC-zaken, sinds 1980,
- lid-deskundige van college van administratief beroep in handelszaken sinds 1988,
- lid ad hoc van college van administratief beroep in mededingingszaken in 1988.

Overige ervaring op het gebied van het handelsrecht:

- juridisch adviseur van de Deense Provinciale Kamer van Koophandel 1982-1987,
- vice-voorzitter van het bestuur van het Deense depositogarantiefonds sinds 1987
- voorzitter van een commissie voor de behartiging van de belangen van wetenschapsbeoefenaars betreffende het auteursrecht 1988-1990 en lid van een regeringscommissie voor de voorbereiding van een nieuwe auteurswet.

Praktische ervaring op het gebied van internationaal publiekrecht en Europees recht:

- bijstaan van het ministerie van Buitenlandse Zaken op het gebied van het Gemeenschapsrecht sinds 1977 (gepleit voor het Hof van Justitie als gemachtigde van de Deense regering),
- adviseur van het ministerie van Buitenlandse Zaken in de zaken „Jan Mayen” en „Storebelt” voor het Internationaal Gerechtshof in 's-Gravenhage.

Voorzitter (1986-1989) en thans lid van het bestuur van het Deense Centrum voor mensenrechten, lid van het bestuur van het Deense Rode Kruis 1988-1990, lid van het bestuur van verschillende humanitaire organisaties.

Redacteur van „Karnovs Lovsamling” en „EF-Karnov”, redacteur van „Nordic Journal of International Law” (1978-1984) en „Justitia”, lid van de redactieraad van „Tidsskrift for Rettsvitenskap” en „Yearbook of European Law”.

Auteur van handboeken over internationaal publiekrecht en Europees recht enzovoort.

C — Publikaties en algemene inlichtingen

I. Teksten van arresten en conclusies

1. Jurisprudentie van het Hof en van het Gerecht van eerste aanleg

De Jurisprudentie van het Hof van Justitie, die in de negen talen van de Gemeenschap wordt gepubliceerd, is de enige authentieke bron waaruit de rechtspraak van het Hof en van het Gerecht van eerste aanleg kan worden aangehaald.

De Jurisprudentie is in de Lid-Staten en in een aantal derde landen verkrijgbaar op de adressen die worden vermeld op de laatste bladzijde van deze brochure. Voor de overige landen moeten de bestellingen worden gericht tot het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, L-2985 Luxemburg.

2. De arresten van het Hof en van het Gerecht en de conclusies van de advocaten-generaal

De tekst daarvan in offset kan schriftelijk worden besteld, met vermelding van de gewenste taal, bij de Interne Dienst van het Hof van Justitie, L-2925 Luxemburg, voor zover zij nog beschikbaar zijn en tegen betaling van een vast bedrag van 200 BFR per document. Bestellingen worden niet meer uitgevoerd na de verschijning van het fascikel van de Jurisprudentie, waarin het verlangde arrest of conclusie is afgedrukt.

Belangstellenden die reeds een abonnement hebben op de Jurisprudentie, kunnen zich abonneren op de teksten in offset in een of meer talen van de Gemeenschap. De prijs van een jaarabonnement is dezelfde als voor de Jurisprudentie.

In bepaalde gevallen wordt voortaan nog slechts een samenvatting van het arrest en de conclusie van de advocaat-generaal gepubliceerd. De volledige tekst — van het arrest in de procestaal en van de conclusie in de taal van advocaat-generaal — kan dan bij de griffie van het Hof worden besteld.

II. Andere publikaties

1. Tekstuitgave betreffende organisatie, bevoegdheden en procesregels van het Hof

Deze vermelding bevat de bepalingen met de betrekking tot het Hof van Justitie, die verspreid zijn over de verdragen, het afgeleide recht alsmede een aantal overeenkomsten.

De editie 1990 is bijgewerkt tot 31 december 1989. Zij bevat onder meer alle voorschriften die, in afwachting van een eigen reglement voor de procesvoering, de procedure regelden voor het Gerecht van eerste aanleg (dat op 31 oktober 1989 in functie is getreden) alsmede het beroep tegen zijn beslissingen.

Een alfabetisch zaakregister van 25 bladzijden vergemakkelijkt het gebruik.

De uitgave is beschikbaar in de negen officiële talen, tegen de prijs van 12 ECU (exclusief BTW), bij het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, L-2985 Luxemburg, en op de adressen die worden vermeld op de laatste bladzijde van deze brochure.

2. Agenda van de zittingen van het Hof

De agenda van de zittingen wordt iedere week opgesteld. Zij kan worden gewijzigd en heeft dus enkel indicatieve waarde.

Deze lijst kan op aanvraag worden verkregen.

3. Uitgaven verzorgd door het Voorlichtingsbureau van het Hof van Justitie

De aanvragen voor een abonnement op de hierna vermelde documenten, die in de negen communautaire talen kunnen worden verkregen, moeten worden gericht aan het Voorlichtingsbureau, L-2925 Luxemburg, met vermelding van de gewenste taal. Deze dienstverlening is gratis.

a) Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Wekelijks informatiebulletin over de rechterlijke werkzaamheden van het Hof en het Gerecht van eerste aanleg, met een samenvatting van de gewezen arresten en korte notities betreffende conclusies, mondelinge procedures en in de loop van de week aanhangig gemaakte zaken.

b) Overzicht van de werkzaamheden van het Hof van Justitie

Jaarlijkse uitgave met een overzicht van de werkzaamheden van het Hof, zowel op het gebied van de rechtspraak als op andere gebieden (bijeenvkomsten en studie-

dagen van magistraten, bezoeken, enz.). Deze uitgave bevat tal van statistische gegevens alsmede de teksten van de toespraken bij de plechtige zittingen van het Hof van Justitie.

4. Uitgaven verzorgd door de afdeling Bibliotheek van het Hof van Justitie

a) Lopende bibliografie

Halfjaarlijkse bibliografie met een systematisch overzicht van alle gedurende de referentieperiode aangeschafte of geanalyseerde literatuur (zelfstandige publikaties en artikelen), bestaande uit twee afzonderlijke delen:

— Deel A:

Juridische publikaties over de Europese integratie;

— Deel B:

Algemene rechtsleer — internationaal recht — rechtsvergelijking — nationaal recht.

b) Juridische bibliografie van de Europese integratie

Jaarlijkse publikatie op basis van de gedurende het referentiejaar aangeschafte monografieën en geanalyseerde tijdschriften op het gebied van het Gemeenschapsrecht.

Aanvragen voor deze publikaties moeten worden gericht tot de afdeling Bibliotheek van het Hof van Justitie.

5. Uitgaven verzorgd door de afdeling Onderzoek en documentatie van het Hof van Justitie

Repertorium van de Gemeenschapsrechtspraak

Het Hof publiceert een „Repertorium van de rechtspraak inzake het Gemeenschapsrecht”, dat een systematisch overzicht bevat van de gehele rechtspraak van het Hof alsmede een selectie van uitspraken van nationale rechters. Naar opzet sluit het aan bij het vroegere „Répertoire de la jurisprudence relative aux traités instituant les Communautés européennes”. Het repertorium is een losbladige editie, waarop regelmatig supplementen verschijnen in de verschillende officiële talen van de Gemeenschap.

Deze uitgave omvat vier — ook afzonderlijk verkrijgbare — series.

Serie A: Uitspraken van het Hof van Justitie, uitgezonderd de in serie C en D behandelde onderwerpen.

Serie B: Uitspraken van nationale rechters, uitgezonderd de in serie D behandelde onderwerpen (nog niet verschenen).

Serie C: Uitspraken van het Hof van Justitie in ambtenarenzaken (nog niet verschenen).

Serie D: Uitspraken van het Hof van Justitie en van nationale rechters inzake het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 27 september 1968. (Deze serie vervangt het in de vorm van fascikels gepubliceerde „Overzicht van de rechtspraak”; deze uitgave is gestaakt).

De eerste aflevering van serie A is verschenen in 1983. Na het verschijnen van deel 5 zal de rechtspraak van het Hof van Justitie zijn verwerkt over de periode van 1977 tot 1985.

De eerste aflevering van serie D is in 1981 verschenen. Na het verschijnen van deel 5 zal de rechtspraak van het Hof van Justitie zijn verwerkt over de periode van 1976 tot 1987 en de rechtspraak van de nationale rechterlijke instanties van de Lid-Staten over de periode van 1973 tot 1990.

Serie C is in voorbereiding, zoals trouwens ook serie B, waarbij voorrang wordt gegeven aan een geautomatiseerde verwerking.

De beschikbare series kunnen worden besteld bij het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, L-2985 Luxemburg, of bij een van de onderstaande verkoopadressen.

Buiten de publikaties die op commerciële basis worden verspreid, verzorgt de afdeling Onderzoek en documentatie nog een aantal documenten voor intern gebruik, waaronder:

„Bulletin périodique de jurisprudence”: een verzameling van de samenvattingen van de arresten van het Hof, die later in de Jurisprudentie worden afgedrukt. De indeling is systematisch; het is te beschouwen als een „voorloper” van het Repertorium en kan de gebruiker vergelijkbare diensten bewijzen.

„Notes — Références des notes de doctrine aux arrêts de la Cour”: bevat de vindplaatsen van rechtsgeleerde noten bij de arresten van het Hof van Justitie (vanaf het begin van de werkzaamheid van het Hof).

Wordt regelmatig bijgewerkt.

„Index A-Z”: geautomatiseerde publikatie met numerieke lijst van alle zaken die sinds 1954 bij het Hof van Justitie aanhangig zijn gemaakt, en een alfabetische lijst van partijen. Deze lijsten verwijzen naar de plaats van publikatie van 's Hofs beslissing in de Jurisprudentie. Verschijnt tweemaal per jaar.

„Jurisprudence nationale en matière de droit communautaire”: Serie B van het „Repertorium van de Gemeenschapsrechtspraak” bestaat momenteel in de vorm van een interne databank. Met deze databank kunnen, afhankelijk van de stand van de analyse- en codeerwerkzaamheden, lijsten worden gedrukt van de geregistreerde beslissingen (met descriptoren die aanwijzingen geven met betrekking tot de inhoud).

Deze kunnen worden aangevraagd bij de afdeling Onderzoek en documentatie van het Hof van Justitie.

III – Inlichtingen en adressen

Het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg

Algemene inlichtingen over de lopende werkzaamheden van het Hof van Justitie worden verstrekt door het Voorlichtingsbureau.

Postadres en telecommunicatieaansluitingen:

Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
L-2925 Luxemburg
Telefoon: 43031
Telex griffie: 2510 CURIA LU
Telex voorlichtingsbureau: 2771 CJ INFO LU
Telegramadres: CURIA
Fax Hof van Justitie: 4303 2600
Fax Voorlichtingsbureau: 4303 2500

Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen
Rue du Fort Niedergrünwald
L-2925 Luxemburg
Telefoon: 43031
Telex griffie: 60216 CURIA LU
Fax Gerecht: 4303 2100

Verkoopadressen in de verschillende landen

BELGIQUE / BELGIË

Monteur belge / Belgisch Staatsblad
Rue de Louvain 42 / Leuvenseweg 42
B-1000 Bruxelles / B-1000 Brussel
Tél. (02) 512 00 26
Fax (02) 511 01 84

Autres distributeurs / Overige verkooppunten

Librairie européenne/ Europese boekhandel

Rue de la Loi 244/Wetstraat 244
B-1040 Bruxelles / B-1040 Brussel
Tél. (02) 231 04 35
Fax (02) 735 08 60

Jean De Lannoy

Avenue du Roi 202 /Koningslaan 202
B-1060 Bruxelles / B-1060 Brussel
Tél. (02) 538 51 69
Télex 63220 UNBOOK B
Fax (02) 538 08 41

Document delivery:

Credoc

Rue de la Montagne 34 / Bergstraat 34
Bte 11 / Bus 11
B-1000 Bruxelles / B-1000 Brussel
Tél. (02) 511 69 41
Fax (02) 513 31 95

DANMARK

J. H. Schultz Information A/S

Herstvedvang 10-12
DK-2620 Albertslund
Tel. 43 63 23 00
Fax (Sales) 43 63 19 69
Fax (Management) 43 63 19 49

DEUTSCHLAND

Bundesanzeiger Verlag

Breite Straße 78-80
Postfach 10 05 34
D-50445 Köln
Tel. (02 21) 20 29-0
Telex ANZEIGER BONN 8 882 595
Fax 2 02 92 78

GREECE/ΕΛΛΑΔΑ

G.C. Eleftheroudakis SA

International Bookstore
Nikis Street 4
GR-10563 Athens
Tel. (01) 322 63 23
Telex 219410 ELEF
Fax 323 98 21

ESPAÑA

Boletín Oficial del Estado

Trafalgar, 29
E-28071 Madrid
Tel. (91) 538 22 95
Fax (91) 538 23 49

Mundi-Prensa Libros, SA

Castelló, 37
E-28001 Madrid
Tel. (91) 431 33 99 (Libros)
435 36 37 (Suscripciones)
Télex 49370-MPL-E
Fax (91) 575 39 98

Sucursals:

Libreria Internacional AEDOS

Consejo de Ciento, 391
E-08009 Barcelona
Tel. (93) 488 34 92
Fax (93) 487 76 59

Llibreria de la Generalitat de Catalunya

Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
E-08002 Barcelona
Tel. (93) 302 68 35
302 64 62
Fax (93) 302 12 99

FRANCE

**Journal officiel
Service des publications
des Communautés européennes**
26, rue Dasaix
F-75727 Paris Cedex 15
Tél. (1) 40 58 75 00
Fax (1) 40 58 77 00

IRELAND

Government Supplies Agency

4-5 Harcourt Road
Dublin 2
Tel. (1) 66 13 111
Fax (1) 47 80 645

ITALIA

Licosa SpA

Via Duca di Calabria 1/1
Casella postale 552
I-50125 Firenze
Tel. (055) 64 54 15
Fax 64 12 57
Telex 570468 LICOSA I

GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG

Messageries du livre

5, rue Raiffeisen
L-2411 Luxembourg
Tél. 40 10 20
Fax 40 10 24 01

NEDERLAND

SDU Overheidsinformatie

Externe Fondsen
Postbus 20014
2500 EA 's-Gravenhage
Tel. (070) 37 99 911
Fax (070) 34 75 778

PORTUGAL

Imprensa Nacional

Casa da Moeda, EP
Rua D. Francisco Manuel de Melo, 5
P-1092 Lisboa Codex
Tel. (01) 69 34 14

Distribuidora de Livros

Bertrand, Ltd.*

Grupo Bertrand, SA
Rua das Terras dos Vales, 4-A
Apartado 37
P-2700 Amadora Codex
Tel. (01) 49 59 050
Telex 15798 BERDIS
Fax 49 60 255

UNITED KINGDOM

HMSO Books (Agency section)

HMSO Publications Centre
51 Nine Elms Lane
London SW6 5DR
Tel. (071) 873 9090
Fax 873 8463
Telex 29 71 138

ÖSTERREICH

Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung

Kohlmarkt 16
A-1014 Wien
Tel. (0222) 531 61-133
Telex 112 500 BOX A
Fax (0222) 531 61-181

SUOMI/FINLAND

Akateeminen Kirjakauppa

Keskuskatu 1
PO Box 128
SF-00101 Helsinki
Tel. (0) 121 41
Fax (0) 121 44 41

NORGE

Narvesen Info Center
Bertrand Narvesens vei 2
PO Box 6125 Etterstad
N-0602 Oslo 6
Tel. (22) 57 33 00
Telex 79668 NIC N
Fax (22) 68 19 01

SVERIGE

BTJ AB

Traktorvägen 13
S-22100 Lund
Tel. (046) 18 00 00
Fax (046) 18 01 25
30 79 47

SCHWEIZ / SUISSE / SVIZZERA

OSEC

Stampfenbachstraße 85
CH-8035 Zürich
Tel. (01) 365 54 49
Fax (01) 365 54 11

ČESKÁ REPUBLIKA

NIS ČR

Havelkova 22
130 00 Praha 3
Tel. (2) 235 84 46
Fax (2) 235 97 88

MAGYARORSZÁG

Euro-Info-Service

Club Sziget
Margitsziget
1138 Budapest
Tel./Fax 1 111 60 61
1 111 62 16

POLSKA

Business Foundation

ul. Krucza 38/42
00-512 Warszawa
Tel. (22) 21 99 93, 628-28-82
International Fax&Phone
(0-39) 12-00-77

ROMÂNIA

Euromedia

65, Strada Dionisie Lupu
70184 Bucuresti
Tel./Fax 0 12 96 46

BÄLGARIJA

Europress Klassica BK Ltd

66, bd Vitosha
1463 Sofia
Tel./Fax 2 52 74 75

RUSSIA

CCEC

9,60-letiya Oktyabrya Avenue
117312 Moscow
Tel./Fax (095) 135 52 27

CYPRUS

Cyprus Chamber of Commerce and Industry

Chamber Building
38 Grivas Digenis Ave
3 Deligiorgis Street
PO Box 1455
Nicosia
Tel. (2) 449500/462312
Fax (2) 458630

MALTA

Miller distributors Ltd

Scots House, M.A. Vassalli street
PO Box 272
Valletta
Tel. 24 73 01
Fax 23 49 14

TÜRKİYE

Pres Gazete Kitap Dergi Pazarlama Dağıtım Ticaret ve sanayi AŞ

Naribağçe Sokak N. 15
İstanbul-Çağaloğlu
Tel. (1) 520 92 96 - 528 55 66
Fax 520 84 57
Telex 23822 DSOV-TR

ISRAEL

ROY International

PO Box 13058
41 Mishmar Hayarden Street
Tel Aviv 61130
Tel. 3 498 108
Fax 3 544 60 39

UNITED STATES OF AMERICA / CANADA

UNIPUB

4611-F Assembly Drive
Lanham, MD 20706-4391
Tel. Toll Free (800) 274 4888
Fax (301) 459 0056

CANADA

Subscriptions only

Uniquement abonnements

Renouf Publishing Co. Ltd

1294 Algoma Road
Ottawa, Ontario K1B 3W8
Tel. (613) 741 43 33
Fax (613) 741 54 39
Telex 0534783

AUSTRALIA

Hunter Publications

58A Gipps Street
Collingwood
Victoria 3066
Tel. (0) 417 5361
Fax (3) 419 7154

JAPAN

Kinokuniya Company Ltd

17-7 Shinjuku 3-Chome
Shinjuku-ku
Tokyo 160-91
Tel. (03) 3439-0121

Journal Department

PO Box 55 Chitose
Tokyo 156
Tel. (03) 3439-0124

SOUTH-EAST ASIA

Legal Library Services Ltd

STK Agency
Robinson Road
PO Box 1817
Singapore 9038

SOUTH AFRICA

Satto

5th Floor, Export House
Cnr Maude & West Streets
Sandton 2146
Tel. (011) 883-3737
Fax (011) 883-6569

AUTRES PAYS

OTHER COUNTRIES

ANDERE LÄNDER

Office des publications officielles des Communautés européennes

2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Tél. 499 28-1
Télex PUBOF LU 1324 b
Fax 48 85 73/48 68 17

Voorlichtingsbureaus van de Europese Gemeenschappen

BELGIQUE/BELGIË

Rue Archimède 73
B-1040 Bruxelles
Archimèdesstraat 73
B-1040 Brussel
Tél. 235 38 44
Télex 26 657 COMINF B
Télécopie 235 01 66

DANMARK

Højbrohus
Østergade 61
Postbox 144
DK-1004 København K
Tlf.: (33) 14 41 40
Telefax 16 402 COMEUR DK
Telefax (33) 11 12 03

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

Bonn

Zitelmannstraße 22
D-53106 Bonn
Tel. 53 00 90
Fernschreiber 886 648 EUROP D
Fernkopie 5 30 09 50

Berlin

Kurfürstendamm 102
D-10711 Berlin
Tel. (030) 89 60 930
Fernschreiber 184 015 EUROP D
Fernkopie 8 92 20 59

München

Erhardtstraße 27
D-80331 München
Tel. 2 02 10 11
Fernschreiber 5 218 135
Fernkopie 2 02 10 15

ΕΛΛΑΔΑ

Vassilissis Sofias 2
T.K. 30 284
GR-106 74 Athina
Tel. 724 39 82/3/4
Télex 219 324 ECAT GR
Telefax 724 46 20

ESPAÑA

Madrid

Calle de Serrano, 41, 5º
E-28001 Madrid
Tel. 435 17 00
Télex 46 818 OIPE E
Fax 576 03 87

Barcelona

Comisión de las Comunidades Europeas
Edificio Atlántico
Av. Diagonal, 407 bis, 8º
E-08008 Barcelona
Tel. (3) 415 81 77 (5 líneas)
Télex 97 524 BDC E
Fax (3) 415 63 11

FRANCE

Paris

288, boulevard Saint-Germain
F-75007 Paris
Télex 202 271 FCCEBRF
Télécopie 45 56 94 19/7

Marseille

CMCI
2, rue Henri Barbusse
F-13241 Marseille Cedex 01
Tél. 91 91 46 00
Télex 402 538 EURMA
Télécopie 91 90 98 07

IRELAND

Jean Monnet Centre
39 Molesworth Street
Dublin 2
Tel. 71 22 44
Télex 93 827 EUCO EI
Fax 71 26 57

ITALIA

Roma

Via Poli, 29
I-00187 Roma
Tel. 678 97 22
Télex 610 184 EUROMA I
Telecopie 679 16 58

Milano

Corso Magenta, 59
I-20123 Milano
Tel. 48 01 25 05
Télex 316 200 EURMIL I
Telecopie 481 85 43

LUXEMBOURG

Bâtiment Jean Monnet
rue Alcide De Gasperi
L-2920 Luxembourg
Tél. 430 11
Télex 3423/3446/3476 COMEUR LU
Télécopie 43 01 44 33

NEDERLAND

Korte Vijverberg 5
NL-2513 AB Den Haag
Tel. 346 93 26
Télex 31 094 EURCO NL
Telefax 364 66 19

PORTUGAL

Centro Europeu Jean Monnet
Largo Jean Monnet, 1-10.º
P-1200 Lisboa
Tel. 54 11 44
Télex 18 810 COMEUR P
Telecopia 35 43 97

UNITED KINGDOM

London

Jean Monnet House
8 Storey's Gate
London SW1P 3AT
Tel. (71) 973 19 92
Télex 23 208 EURUK G
Fax (71) 973 19 00/10

Belfast

Windsor House
9/15 Bedford Street
Belfast BT2 7EG
Tel. 24 07 08
Télex 74 117 CECBEL G
Fax 248 241

Cardiff

4 Cathedral Road
Cardiff CF1 9SG
Tel. 37 16 31
Télex 497 727 EUROPA G
Fax 39 54 89

Edinburgh

9 Alva Street
Edinburgh EH2 4PH
Tel. 225 20 58
Télex 727 420 EUEDIN G
Fax 226 41 05

UNITED STATES OF AMERICA

Washington

2100 M Street, NW
(Suite 707)
Washington, DC 20037
Tel. (202) 862 95 00
Télex 64 215 EURCOM UW
Fax 429 1766

New York

3 Dag Hammarskjöld Plaza
305 East 47th Street
New York, NY 10017
Tel. (212) 371 38 04
Télex 012 396 EURCOM NY
Fax 758 27 18

NIPPON

Europa House
9-15 Sanbancho
Chiyoda-Ku
Tokyo 102
Tel. 239 04 41
Télex 28 567 COMEUTOK J
Fax 32 39 93 37

SCHWEIZ-SUISSE-SVIZZERA

Case postale 195
37-39, rue de Vermont
CH-1211 Genève 20 C.I.C.
Tél. 734 97 50
Télex 414165 ECO CH
Télécopie 734 22 36

VENEZUELA

Calle Orinoco, Las Mercedes
Apartado 67 076
Las Américas 1061 A
Caracas
Tel. 91 51 33
Télex 27 298 COMEU VC
Telecopie 91 88 76

CHILE

Casilla 10093
Santiago 1 (Chile)
Avenida Américo Vespucio SUR 1835
Las Condes
Santiago 10 (Chile)
Tel. (2) 206 02 67
Télex (034) 340 344 COMEUR CK
Telecopie (2) 228 25 71

Bijlage

Statistische gegevens over 1991

A — Werkzaamheden van het Hof

I — Analytisch register van de arresten van het Hof van Justitie in 1991

Buitenlandse betrekkingen

C-18/90	31.1.1991	B. Kziber/Rijksdienst voor arbeidsvoorziening	Samenwerkingsovereenkomst EEG-Marokko — Discriminatieverbod — Sociale zekerheid
C-226/89	21.3.1991	H. Spedition GmbH/Commissie van de EG	Verordening (EEG) nr. 2200/87 van de Commissie — Inhouding op betalingen ter zake van voedselhulp
Advies 1/1991	14.12.1991	Advies uitgebracht krachtens artikel 228, lid 1, tweede alinea, EEG-Verdrag over het ontwerp-akkoord tussen de Gemeenschap en de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie tot instelling van een Europese Economische Ruimte	

Energiepolitiek

C-374/89	19.2.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Niet-uitvoering van Richtlijn 76/491 — Herhaalde niet-nakoming — Artikel 5, EEG-Verdrag
----------	-----------	---------------------------------------	---

EGA

C-330/88	5.3.1991	A. Grifoni/Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EGA)	Contractuele aansprakelijkheid — Arbitragebeding
C-246/88	7.5.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Euratom-richtlijnen — Niet omzetting binnen de gestelde termijnen

Fiscale bepalingen

C-15/89	5.2.1991	Deltakabel BV/Staatssecretaris van Financiën	Bijeenbrengen van kapitaal — Kapitaalrecht — Kwijtschelding van een rekeningcourantvordering
C-249/89	5/2.1991	Trave Schiffahrts-Gesellschaft mbH & Co. KG/Finanzamt Kiel-Nord	Bijeenbrengen van kapitaal — Kapitaalrecht — Door vennoot verstrekte renteloze lening
C-120/88	26/2.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	BTW — Invoer — Niet-belastingplichtigen — Aftrek van restant van in Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW
C-119/89	26.2.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Spanje	BTW — Invoer — Niet-belastingplichtigen — Aftrek van restant van in Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW

C-159/89	26.2.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	BTW — Invoer — Niet-belastingplichtigen — Aftrek van restant van in Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW
C-109/90	19.3.1991	NV Giant/Gemeente Overijse	Belastingrecht — Uitlegging van artikel 33 van de Zesde BTW-richtlijn
C-230/89	18.4.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Alcoholhoudende dranken — Verschil in belasting
C-297/89	23.4.1991	Strafzaak tegen N. C. Ryborg	Richtlijn 83/182 — Tijdelijke invoer van motorrijtuig voor privé-gebruik — Gewone verblijfplaats — Verplichting tot samenwerking tussen Lid-Staten
C-60/90	20.6.1991	Polysar Investments Netherlands BV/Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen te Arnhem	Uitlegging van de artikelen 4 en 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde Richtlijn — Belastingplichtige — Activiteiten van een holdingcompany
C-152/89	26.6.1991	Commissie van de EG/Groothertogdom Luxemburg	Accijns op bier — Terugbetaling bij uitvoer — Compensatie bij invoer
C-153/89	26.6.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Accijns op bier — Terugbetaling bij uitvoer — Compensatie bij invoer
C-97/90	11.7.1991	Dipl.-Kfm. H. Lennartz/Finanzamt München III	BTW — Aftrek van voor een investeringsgoed betaalde voorbelasting
C-202/90	25.7.1991	Ayuntamiento de Sevilla/Recaudadores de las Zonas primera y segunda	Begrip belastingplichtige — Publiekrechtelijke organen
C-35/90	17.10.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Spanje	BTW — Richtlijn 77/388/EEG — Strijdige nationale wetgeving
C-100/90	17.10.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Denemarken	Richtlijn 69/169/EEG van de Raad — Strijdige nationale wettelijke regeling
C-235/90	19.11.1991	SARL Aliments Morvan/Directeur des services fiscaux du Finistère	Verenigbaarheid met het Gemeenschapsrecht van een parafiscale heffing op granen
C-164/90	13.12.1991	Muwi Bouwgroep BV/Staatssecretaris van Financiën	Bijeenbrengen van kapitaal — Kapitaalrecht — Inbreng in een vennootschap van een pakket aandelen in een andere vennootschap

Gemeenschappelijke handelspolitiek

C-69/89	7.5.1991	Nakajima All Precision Co. Ltd./Raad van de EG	Dumping — Definitiefrecht — Invoer van seriële impact dot matrix-printers van oorsprong uit Japan
---------	----------	--	---

C-96/89	16.5.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk der Nederlanden	Niet-nakoming — Toelating tot het vrije verkeer tegen verlaagde heffing van een zonder uitvoercertificaat uit Thailand uitgevoerde partij maniok — Verzuim om eigen middelen vast te stellen en ter beschikking van de Commissie te stellen
C-358/89	16.5.1991	Extramet Industrie SA/Raad van de EG	Dumping — Importeurs — Beroep tot nietigverklaring — Ontvankelijkheid
C-49/88	17/6.1991	Al-Jubail Fertilizer Company (SAMAD) e.a./Raad van de EG	Beroep tot nietigverklaring van Verordening (EEG) nr. 3339/87 van de Raad van 4 november 1987 houdende instelling van een definitief antidumpingrecht op de invoer van ureum van oorsprong uit Libië en Saoedi-Arabië
C-16/90	22.10.1991	D. Nölle, handelend onder firma „Eugen Nölle”/Hauptzollamt Bremen-Freihafen	Dumping — Verfkwasten en -penselen — Land van vergelijking
C-315/90	27/11.1991	Groupement des industries de matériels d'équipement électrique et de l'électronique industrielle associée (Gimelec) e.a./Commissie van de EG	Dumping — Afsluiting van procedure — Elektrische éénfase-motoren met twee snelheden
C-170/89	28.11.1991	Bureau européen des unions de consommateurs/Commissie van de EG	Anti-dumpingprocedure — Recht om niet-confidentieel dossier van de Commissie te raadplegen

Harmonisatie van wetgevingen

C-310/89	19.3.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk der Nederlanden	Niet-nakoming — Niet-omzetting van een richtlijn
C-112/89	16.4.1991	The Upjohn Company en NV Upjohn/Farzoo Inc. en JAWMJ Kortmann	Begrippen „geneesmiddel” en „kosmetisch produkt”

Institutioneel recht

C-70/88	4.10.1991	Europees Parlement/Raad van de EG	Radioactieve besmetting van voedingsmiddelen
C-213/88 + C-39/89	28.11.1991	Groothertogdom Luxemburg/Europees Parlement	Zetel van de instellingen en arbeidsplaatsen van het Europees Parlement — Overplaatsing van personeel

Landbouw

C-37289	15.1 .1991	Firma Gold-Ei Erzeugerverband GmbH/Überwachungsstelle für Milcherzeugnisse und Handelsklassen	Gemeenschappelijke ordening der markten in de sector eieren — Handelsnormen — Aanduiding van legdatum
C-215/89	15.1.1991	F. Edelbüttel/Bezirksregierung Lüneburg	Premies voor omschakeling van melkveebestand
C-341/89	15.1.1991	H. Ballmann/Hauptzollamt Osnabrück	Extra heffing op melk
C-27/90	24.1.1991	Société industrielle de transformation de produits agricoles (Sitpa)/Office national interprofessionnel des fruits, des légumes et de l'horticulture (Oniflhor)	Verordeningen — Steun bij verwerking van tomaten — Geldigheid
C-281/89	19.2.1991	Italiaanse Republiek/Commissie van de EG	Goedkeuring EOGFL-rekeningen — Begrotingsjaar 1986 — Kosten kleuring granen
C-143/88 + C-92/89	21.2.1991	Zuckerfabrik Süderdithmarschen AG e.a./Hauptzollamt Itzehoe e.a.	Bevoegdheid van nationale rechter om in kort geding de opschorting te gelasten van de tenuitvoerlegging van een op een Gemeenschapsverordening gebaseerde nationale handeling — Geldigheid van speciale compensatieheffing in de sector suiker
C-28/89	21.2.1991	Bondsrepubliek Duitsland/Commissie van de EG	EOGFL — Goedkeuring van rekeningen — Begrotingsjaar 1986
C-32/89	19.3.1991	Helleense Republiek/Commissie van de EG	Goedkeuring van EOGFL-rekeningen — Begrotingsjaar 1986
C-359/89	21.3.1991	SAFA Srl/Amministrazione delle Finanze dello Stato	Gemeenschappelijke ordening der markten in de sector oliën en vetten — Invoerheffing
C-314/89	21.3.1991	S. Rauh/Hauptzollamt Nürnberg-Fürth	Extra heffing op melk
C-338/89	7.5.1991	Organisationen Danske Slagterier/Landburgsministeriet	Overmacht — Onderbreking van bevoorrading ten gevolge van een staking
C-201/90	15.5.1991	G. Buton SpA e.a./Amministrazione delle Finanze dello Stato e.a.	Uit landbouwprodukten verkregen ethylalcohol — Compenserende heffing
C-110/89	30.5.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Graanmarkt — Artikel 34, EEG-Verdrag — Verordening (EEG) nr. 2727/75
C-64/88	11.6.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Visserij — Controleverplichtingen ten laste van de Lid-Staten

C-248/89	20.6.1991	Cargill BV/Commissie van de EG	Beroep tot nietigverklaring van Verordening (EEG) nr. 1358/89 van de Commissie van 18 mei 1989 tot wijziging met terugwerkende kracht van Verordening (EEG) nr. 735/85 van de Commissie van 21 maart 1985 tot vaststelling van het bedrag van de steun in de sector oliehoudende zaden
C-365/89	20.6.1991	Cargill BV/Produktschap voor Margarine, Vetten en Oliën	Geldigheid van Verordening (EEG) nr. 1358/89 van de Commissie van 18 mei 1989 tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 735/85 tot vaststelling van het bedrag van de steun in de sector oliehoudende zaden
C-146/89	9.7.1991	Commissie van de EG/Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland	Niet-nakoming — Wijziging van laagwaterlijnen van de territoriale zee — Gevolgen voor activiteit van vissers uit andere Lid-Statens
C-90/90 + C-91/90	10.7.1991	J. Neu e.a./Staatssecretaris van Land- en Wijnbouw	Extra heffing op melk
C-368/89	11.7.1991	A. Crispoltoni/Fattoria Autonoma Tabacchi di Città di Castello	Gemeenschappelijke marktordening voor ruwe tabak — Geldigheid van Verordening (EEG) nr. 1114/88 en 2268/88
C-221/89	25.7.1991	The Queen/Secretary of State for Transport ex parte:Factortame Ltd. e.a.	Visserij — Registratie van vaartuigen — Voorwaarden
C-258/89	25.7.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Spanje	Controlemaatregelen — Vangsten uit de groepsbestanden waarvoor een TAC of quotum geldt buiten de visserijzone van de Gemeenschap
C-75/90	25.7.1991	Strafzaak tegen R. Guitard	Gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt — Minimum alcoholgehalte van wijn — Verhandeling van alcoholvrije wijn
C-113/90	2.10.1991	Gebroeders Schulte AG e.a./Belgische dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw e.a.	Overeenkomst betreffende de verkoop van rundvlees uit interventievoorraaden — Verborgene gebreken — Klacht na de aankoop
C-364/89	3.10.1991	An Bord Bainne, Irish Dairy Board Co-operative Ltd./Hauptzollamt Gronau	Monetaire compenserende bedragen — Vrijstelling van toepassing
C-161/90 + C-162/90	10.10.1991	C. Petrucci e.a./Associazione Italiana Produttori Olivicoli, Associazione Salentina Olivicoltori, Azienda di Stato per gli interventi nel Mercato Agricolo	Uitlegging van artikel 3, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 3472/85 van de Commissie van 10 december 1985 in verband met het onderzoek van de organoleptische eigenschappen van olijfolie

C-24/90	16.10.1991	Hauptzollamt Hamburg-Jonas/Werner Faust OHG	Champignonconserven — Vrijwaringsmaatregelen
C-25/90	16.10.1991	Hauptzollamt Hamburg-Jonas/Wünsche Handelsgesellschaft KG	Champignonconserven — Vrijwaringsmaatregelen
C-26/90	16.10.1991	Hauptzollamt Hamburg-Jonas/Wünsche Handelsgesellschaft KG	Champignonconserven — Vrijwaringsmaatregelen
C-342/89	17.10.1991	Bondsrepubliek Duitsland/Commissie van de EG	EOGFL — Maandelijkse voorschotten — Controlebevoegdheid van Commissie
C-346/89	17.10.1991	Italiaanse Republiek/Commissie van de EG	EOGFL — Maandelijkse voorschotten — Controlebevoegdheid van Commissie
C-44/89	22.10.1991	G. von Deetzen/Hauptzollamt Oldenburg	Landbouw
C-22/90	7.11.1991	Franse Republiek/Commissie van de EG	Niet-erkenning van uitgaven — Extra heffing op melk
C-199/90	27.11.1991	Italtrade SpA/Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (AIMA)	Bewijsaanbieding — Termijn — Geldigheid
C-121/90	6.12.1991	J. Lolkes Posthumus/R. Oosterwoud e.a.	Extra heffing op melk

Mededinging

C-234/89	28.2. 1991	S. Delimitis/Henniger Braü AG	Bier — Leveringscontracten — Ongunstige beïnvloeding van intracommunautair handelsverkeer — Bevoegdheden van nationale rechter
C-202/88	19.3.1991	Franse Republiek/Commissie van de EG	Mededinging op de markten van telecommunicatie-eindapparatuur
C-260/89	18.6.1991	Elliniki Radiophonia Tiléorassi — Anonimi Etairia e.a./Dimotiki Etairia Pliroforissis (DEP) e.a.	Exclusief recht tot het uitzenden van radio- en televisieprogramma's — Vrij verkeer van goederen — Vrije dienstverrichting — Mededingingsregels — Vrijheid van meningsuiting
C-62/86	3.7.1991	AKZO Chemie BV/Commissie van de EG	Artikel 86 — Uitsluitingspraktijken door een onderneming met een machtspositie

C-179/90	10.12.1991	Merici Convenzionali Porto di Genova SpA/Siderurgica Gabrielli SpA	Havenondernemingen — Wettelijk monopolie — Mededingingsregels — Verbod van discriminatie op grond van nationaliteit — Vrij verkeer van goederen
----------	------------	--	---

Milieu en consumenten

C-157/89	17.1.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming van een richtlijn — Behoud van de vogelstand
C-334/89	17.1.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Behoud van de vogelstand
C-360/87	28.2.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-omzetting van een richtlijn — Grondwater
C-131/88	28.2.1991	Commissie van de EG/Bondsrepubliek Duitsland	Niet-nakoming — Niet-omzetting van een richtlijn — Grondwater
C-57/89	28.2.1991	Commissie van de EG/Bondsrepubliek Duitsland	Behoud van de vogelstand — Werken in een speciale beschermingszone
C-361/89	14.3.1991	Strafzaak tegen P. Di Pinto	Consumentenbescherming — Verkoop aan huis
C-361/88 en C-59/89	30.5.1991	Commissie van de EG/Bondsrepubliek Duitsland	Richtlijnen — Aard van de omzettingsmaatregel — Luchtvervuiling — Zwalveldioxyde en zwevende deeltjes — Lood
C-290/89	11.6.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Niet-omzetting van Richtlijnen 75/440/EEG en 79/869/EEG van de Raad — Oppervlaktewater bestemd voor produktie van drinkwater — Mededelingsplicht
C-300/89	11.6.1991	Commissie van de EG/Raad van de EG	Richtlijn titaandioxydeafval — Rechtsgrondslag
C-252/89	25.7.1991	Commissie van de EG/Groothertogdom Luxemburg	Niet-nakoming — Verpakkingen voor vloeibare levensmiddelen — Niet-omzetting van een richtlijn en niet-mededeling van programma's
C-32/90	25.7.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming van een richtlijn — Etikettering van en reclame voor levensmiddelen
C-13/90, C-14/90 en C-64/90	1.10.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Niet-nakoming — Grenswaarde van de luchtkwaliteit voor lood — Luchtkwaliteitsnormen voor stikstofdioxyde — Grenswaarden en richtwaarden van de luchtkwaliteit voor zwaveldioxyde en zwevende deeltjes

C-58/89	17.10.1991	Commissie van de EG/Bondsrepubliek Duitsland	Niet-omzetting van Richtlijnen 75/440/EEG en 79/869/EEG van de Raad — Oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie — Mededelingsplicht
C-192/90	10.12.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Spanje	Niet-nakoming — Richtlijnen — Verpakking van vloeibare levensmiddelen — Omzetting van richtlijn in nationaal recht
C-33/90	13.12.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Richtlijnen — Afvalstoffen — Toxische en gevaarlijke afvalstoffen — Verplichting om de Commissie gegevens te verstrekken — Niet-uitvoering

Regionale politiek

C-303/90	13.11.1991	Franse Republiek e.a./Commissie van de EG	Gedragscode — Handeling vatbaar voor beroep krachtens artikel 173 EEG-Verdrag
----------	------------	---	---

Sociale politiek

C-184/89	7.2.1991	H. Nimz/Freie und Hansestadt Hamburg	Overgang naar een hogere salarisgroep — Dubbele wachttijd voor deeltijdwerknemers — Indirecte discriminatie
C-377/89	13.3.1991	A. Cotter en N. McDermott/Minister for Social Welfare e.a.	Gelijke behandeling op het gebied van sociale zekerheid — Beginsel van nationaal recht, dat ongegronde verrijking verbiedt
C-229/89	7.5.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid — Vaststelling van het bedrag van de werkloosheids- en invaliditeitsuitkeringen
C-291/89	7.5.1991	Interhotel/Commissie van de EG	Europees Sociaal Fonds — Beroep tot nietigverklaring van besluit tot vermindering van aanvankelijk goedgekeurde bijstand
C-304/89	7.5.1991	Estebelecimentos I. M. Oliveira SA/Commissie van de EG	Europees Sociaal Fonds — Beroep tot nietigverklaring van besluit tot vermindering van aanvankelijk goedgekeurde bijstand

C-51/89, C-90/89 en C-94/89	11.6.1991	Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland e.a./Raad van de EG	(Tweede fase van het programma betreffende samenwerking tussen universiteit en onderneming inzake opleiding op het gebied van de technologie (Comett II) (1990-1994) — Beroep tot nietigverklaring — Rechtsgrondslag — Beroepsopleiding — Onderzoek
C-87/90 – C-89/90	11.7.1991	A. Verholen (zaak C-87/90), T.H.M. Van Wetten-Van Uden (zaak C-88/90) en G.H. Heiderijk (zaak C-88/90)/Sociale Verzekeringsbank Amsterdam	Gelijke behandeling van mannen en vrouwen — Sociale zekerheid — Richtlijn 79/7/EEG — Temporele werkingssfeer
C-31/90	11.7.1991	E. R. Johnson/Chief Adjudication Officer	Gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid — Artikelen 2 en 4 van Richtlijn 79/7/EEG
C-345/89	25.7.1991	Strafzaak tegen A. Stoeckel	Gelijke behandeling van mannen en vrouwen — Wettelijk verbod van nachtarbeid voor vrouwen
C-362/89	25.7.1991	G. d'Urso e.a./EMG, Nuova EMG e.a.	Behoud van rechten van werknemers bij overgang van onderneming
C-208/90	25.7.1991	T. Emmott/Minister for Social Welfare e.a.	Gelijkheid van behandeling op het gebied van de sociale zekerheid — Invaliditeitsuitkering — Rechtstreekse werking en nationale beroepstermijnen
C-6/90 en C-9/90	19.11.1991	A. Francovich e.a./Italiaanse Republiek	Niet-omzetting van een richtlijn — Aansprakelijkheid van de Lid-Staat

Steunmaatregelen van de staten

C-375/89	19.2.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Niet-nakoming — Niet-uitvoering van arrest 5/86
C-303/88	21.3.1991	Italiaanse Republiek/Commissie van de EG	Steunmaatregelen van staten ten behoefte van ondernemingen in de textiel-en kledingsector
C-305/89	21.3.1991	Italiaanse Republiek/Commissie van de EG	Kapitaalintroef — Automobielsector
C-261/89	3.10.1991	Italiaanse Republiek/Commissie van de EG	Staatssteun aan aluminiumondernemingen — Introef van kapitaal
C-354/90	21.11.1991	Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires e.a./Franse Republiek	Steunmaatregel van de staat — Uitlegging van artikel 93, lid 3, laatste zin, EEG-Verdrag — Verbod om voorgenomen maatregelen tot uitvoering te brengen

Vennootschapsrecht

C-19 /90 en C-20/90	30.5.1991	M. Karella en N. Karella/Ypourgo viomichanias, energeias kai technologias, Organismo Anasygkrotiseos Epicheiricon AE	Vennootschapsrecht — Richtlijn — Rechtstreekse werking — Voorrang
C-295/89	18.6.1991	Impresa Donà Alfonsi di Donà Alfonso & Figli s.n.c./Consorzio per lo sviluppo industriale del Comune di Monfalcone e.a.	Overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken — Abnormaal lage inschrijvingen
C-247/89	11.7.1991	Commissie van de EG/Portugese Republiek	Verzuim en bericht van aanbesteding van leveringen te publiceren
C-351/88	11.7.1991	Laboratori Bruneau Srl/Unità Sanitaria Locale RM/24 te Monterotondo	Overheidsopdrachten voor leveringen — Reservering van 30% van die opdrachten voor in Mezzogiorno gevestigde ondernemingen

Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid

C-351/89	27.6.1991	Overseas Union Insurance Ltd., Deutsche Ruck UK, Pine Top Insurance Co./New Hampshire Insurance Co.	EEG-Executieverdrag — Aanhangigheid — Inaanmerkingneming van de woonplaats van partijen — Bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak het laatst is aangebracht — Bevoegdheid in verzekeringszaken — Herverzekering
C-190/89	25.7.1991	Marc Rich & Co. AG/Società Italiana Impianti PA	EEG-Executieverdrag — Artikel 1, tweede alinea, sub 4 — Arbitrage
C-183/90	4.10.1991	B. J. Van Dalfsen e.a./ B. Van Loon	EEG-Executieverdrag — Uitlegging van de artikelen 37 en 38

Vervoer

C-354/89	16.4.1991	Schiocchet/Commissie van de EG	Beroep tot nietigverklaring — Beschikking betreffende de instelling van een bijzondere vorm van geregeld personenvervoer tussen de Lid-Staten
C-45/89	7.5.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-inachtneming van richtlijn — Gecombineerd rail/wegvervoer van goederen
C-266/89	8.5.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Statistische registratie van het goederenvervoer over de weg — Niet-uitvoering van een arrest van het Hof

C-7/90	2.10.1991	Openbaar Ministerie/P. J. F. Vandevenne e.a.	Wegvervoer — Voorschriften van sociale aard — Verplichtingen van werkgever
C-8/90	2.10.1991	Strafzaak tegen W. Kennes e.a.	Wegvervoer — Voorschriften van sociale aard — Verwijzingsbepaling
C-19/91	10.12.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Niet-nakoming — Niet-uitvoering van een arrest van het Hof
C-158/90	13.12.1991	M. Nijs/NV Transport Vanschoonbeek-Matterne	Wegvervoer — Sociale bepalingen — Controles

Visserij

C-244/89	31. 1.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Beheer van quota — Verplichtingen van de Lid-Staten
C-246/89	4.10.1991	Commissie van de EG e.a./Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland e.a.	Registratie van vaartuigen — Voorwaarde betreffende nationaliteit

Vrij verkeer van goederen

C-339/89	24.1.1991	Alstheom Atlantique SA/Compagnie de Construction Mécanique Sulzer SA e.a.	Artikelen 2, 3, sub f, 34 en 85, lid 1, EEG-Verdrag — Aansprakelijkheid voor gebrekkige producten
C-384/89	24.1.1991	Strafzaak tegen G. Tomatis e.a.	GDT — Post 87.02 — Automobielen voor personen- of voor goederenvervoer
C-312/89	28.2.1991	Union départementale des syndicats CGT de l'Aisne/Sidef Conforama, Société Arts et Meubles, Société Jima	Uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag — Nationale wettelijke regeling die verbiedt, op zondag werknemers in kleinhandelsbedrijven te werk te stellen
C-332/89	28.2.1991	Strafzaak tegen A. Marchandise, J.-M. Chapuis en SA Trafitec	Uitlegging van de artikelen 3, sub f, 5, 30 tot en met 36, 59 tot en met 66 en 85, EEG-Verdrag — Nationale wettelijke regeling die verbiedt, werknemers op zondag na 12 uur in kleinhandelzaken te werk te stellen
C-116/89	7.3.1991	BayWa AG/Hauptzollamt Weiden	Douanewaarde van goederen — Zaaizaad — Licentierechten
C-249/89	19.3.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Artikel 30 EEG-Verdrag — Nationale prijsregeling voor farmaceutische producten — Regeling „programmaovereenkomsten”

C-205/89	19.3.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Gepasteuriseerde boter — Gezondheidscertificaat
C-209/89	21.3.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Heffing van gelijke werking als een douanerecht — Aan meer ondernemingen tegelijk verleende diensten — Betaling van een aan de kosten van de dienst onevenredige tegenprestatie
C-369/88	21.3.1991	Strafzaak tegen J.-M. Delattre	Uitlegging van de artikelen 30 en 36, EEG-Verdrag — Begrippen „ziekte” en „geneesmiddel” — Verkoopmonopolie van apothekers voor bepaalde producten
C-60/89	21.3.1991	Strafzaak tegen J. Monteil en D. Samanni	Uitlegging van de artikelen 30 en 36, EEG-Verdrag — Begrippen „ziekte” en „geneesmiddel” — Verkoopmonopolie van apothekers voor bepaalde producten
C-347/89	16.4.1991	Freistaat Bayern/Eurim-Pharm GmbH	Uitlegging van de artikelen 30 en 36, EEG-Verdrag — Invoer van geneesmiddelen
C-79/89	18.4.1991	Brown Boveri & Cie AG/Hauptzollamt Mannheim	Douanewaarde van de goederen — Waarde van programmatuur en informatiedragers
C-219/89	18.4.1991	WeserGold GmbH & Co. KG/Oberfinanzdirektion München	Gemeenschappelijk douanetarief — Sinaasappelsap met toegevoegde suiker
C-324/89	18.4.1991	Nordgetränke GmbH & Co. KG/Hauptzollamt Hamburg-Ericus	Gemeenschappelijk douanetarief — Abrikozenpuree
C-239/90	30.4.1991	SCP Boscher, Studer et Fromentin/SA British motors Wright e.a.	Maatregel van gelijke werking — Vrij verrichten van diensten — Tweedehands luxe auto's — Openbare verkoop
C-287/89	7.5.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Regeling inzake detailhandelsprijzen van tabaksfabrikaten — Artikel 30 EEG-Verdrag
C-120/89	7.5.1991	L. Post GmbH/Oberfinanzdirektion München	Gemeenschappelijk douanetarief — Tariefposten 0404 10 11 en 0404 90 33 — Weiproteïneconcentraat 75 %
C-350/89	7.5.1991	Sheptonhurst Ltd./Newham Borough Council	Uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag — Nationale wettelijke regelingen houdende verbod op de verkoop van seksartikelen door winkels zonder een desbetreffende vergunning
C-328/89	15.5.1991	Berner Allgemeine Versicherungsgesellschaft/Amministrazione delle Finanze dello Stato	Communautair douanevervoer — Bevrijding van borg

C-263/85	16.5.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Maatregel van gelijke werking — Steun bij aankoop van in het binnenland gefabriceerde voertuigen
C-369/89	18.6.1991	ASBL Piageme/BVBA Peeters	Uitlegging van de artikel 30, EEG-Verdrag en artikel 14 van Richtlijn 79/112/EEG — Etikettering en presentatie van voor de consument bestemde levensmiddelen — Etikettering in de taal van de streek waar zij ten verkoop worden aangeboden
C-39/90	20.6.1991	Denkavit Futtermittel GmbH/Land Baden-Württemberg	Mengvoeders — Verplichte vermelding van ingrediënten — Artikelen 30 en 36, EEG-Verdrag en Richtlijn 79/373/EEG
C-348/89	27.6.1991	Mecanarte — Metalurgica da Lagoa Lda/Chefe do Serviço da Confêrencia final da Alfandega do Porto	Navordering van douanerechten
C-1/90 en C-176/90	25.7.1991	Aragonesa de Publicidad Exterior SA en Publivia SA/Departamento de Sanidad y Seguridad Social de la Generalitat de Cataluña	Nationale regeling inzake reclame voor alcoholhoudende dranken
C-299/90	25.7.1991	Hauptzollamt Karlsruhe/Gebr. Hepp GmbH & Co. KG	Douanewaarde — Aankoopcommissie
C-367/89	4.10.1991	Strafzaak tegen A. Richardt, Société en nom collectif „Les Accessoires Scientifiques”	Communautair transitverkeer — Strategisch materiaal
C-269/90	21.11.1991	Technische Universität München/Hauptzollamt München-Mitte	Gemeenschappelijk douanetarief/Vrijstelling voor wetenschappelijke apparaten — Gelijke wetenschappelijke waarde
C-273/90	17.11.1991	Meico-Fell/Hauptzollamt Darmstadt	Uitlegging van de artikel 3 van Verordening (EEG) nr. 1697/79 van de Raad — Navordering van rechten bij invoer of bij uitvoer — Strafrechtelijk vervolgbare handeling
C-18/88	13.12.1991	Regie van Telegrafie en Telefonie/GB-INNO-BM SA	Mededinging — Goedkeuring van telefoontoestellen
C-69/90	13.12.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Fysieke controle en administratieve formaliteiten bij goederenverkeer tussen Lid-Staten — Richtlijn 87/53/EEG

Vrij verkeer van personen

C-363/89	5.2.1991	D. Roux/Belgische staat	Verblijfsrecht van Gemeenschapsonderdanen
C-227/89	7.2.1991	L. Rönfeldt/Bundesversicherungs- anstalt für Angestellte	Sociale zekerheid — /Commissie van de EG 1408/71 — Pensioenrechten in een Lid-Staat verworven voor de toetreding van die Lis-Staat tot de Gemeenschappen
C-140/88	21.2.1991	G. C. Noij/Staatssecretaris van Financiën	Sociale zekerheid — Vaststelling van de toepasselijke wetgeving
C-245/88	21.2.1991	HCM Daalmeijer/Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank	Sociale zekerheid — Vaststelling van de toepasselijke wetgeving
C-154/89	26.2.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Niet- nakoming — Vrij verrichten van diensten — Toeristengidsen — Door nationale regeling verlangde beroepskwalificatie
C-180/89	26.2.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet-nakoming — Vrij verrichten van diensten — Toeristengidsen — Door nationale regeling verlangde beroepskwalificatie
C-198/89	26.2.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Niet-nakoming — Vrij verrichten van diensten — Toeristengidsen — Door nationale regeling verlangde beroepskwalificatie
C-292/89	26.2.1991	The Queen/Immigration Appeal Tribunal, ex parte: G. D. Antonissen	Vrij verkeer van werknemers — Recht van verblijf — Werkzoekende — Tijdelijkheid
C-376/89	5.3.1991	P. Giagounidis/Stadt Reutlingen	Uitlegging van Richtlijn 68/360/EEG — Recht van verblijf — Identiteitsbewijs
C-10/90	7.3.1991	M. Masgio/Bundesknappschaft	Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Nationale anti-cumulatievoorschriften — Gelijke behandeling — Uitlegging van de artikelen 7 en 48-51/EEG-Verdrag en artikel 3 van Verordening (EEG) nr. 1408/71
C-93/90	20.3.1991	E. Cassamali/Rijksdienst voor Pensioenen	Sociale zekerheid — Ouderdomsuitkeringen — Verhoging en herberekening van uitkeringen
C-63/89	18.4.1991	La Société Les Assurances du Crédit et de la Société Compagnie Belge d'Assurance Crédit/Raad van de EG	Beroep tot schadevergoeding — Richtlijn — Artikelen 57, lid 2, EEG-Verdrag — Verrichtingen op het gebied van de exportkredietverzekeringen

C-41/90	23.4.1991	K. Höfner e.a./Macroton GmbH	Vrij verrichten van diensten — Uitoefening van openbaar gezag — Mededinging — Advisering bij aanwerving van hoger en leidinggevend personeel
C-340/89	7.5.1991	J. Vlassopoulou/Ministerium für Justiz, Bundes- und Europaangelegenheiten Baden-Württemberg	Vrijheid van vestiging — Erkenning van diploma's — Advocaten
C-167/90	16.5.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk België	Niet-toepassing van richtlijn — Onderlinge erkenning van diploma's en coördinatie op farmaceutisch gebied
C-168/90	16.5.1991	Commissie van de EG/Groothertogdom Luxemburg	Niet- toepassing van richtlijn — Onderlinge erkenning van diploma's en coördinatie op farmaceutisch gebied
C-272/90	16.5.1991	Jan van Noorden/Association pour l'emploi dans l'industrie et le commerce de l'Ardèche et de la Drôme	Sociale zekerheid — Werkloosheidsuitkering
C-68/89	30.5.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk der Nederlanden	Grenscontrole
C-251/89	11.6.1991	A. Athanasopoulos e.a./Bundesanstalt für Arbeit	Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Uitkeringen voor kinderen ten laste van gepensioneerden en voor wezen
C-307/89	11.6.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Sociale zekerheid — Aanvullende uitkering van het Fonds national de solidarité — In Frankrijk wonende Gemeenschapsonderdanen
C-356/89	20.6.1991	R. Stanton Newton/Chief Adjudication Officer	Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Materiële werkingsfeer van Verordening (EEG) nr. 1408/71 — Woonplaatsclausule
C-344/89	27.6.1991	Manuel Martinez Vidal/Gemeenschappelijke Medische Dienst (GMD)	Sociale zekerheid — Vaststelling van arbeidsongeschiktheid
C-355/89	3.7.1991	Department of Health and Social Security/Christopher Stewart Barr, Montrose Holdings Ltd.	Beperkingen van het vrije verkeer van werknemers op het eiland Man — Artikel 177 van het Verdrag — Ontvankelijkheid
C-213/90	4.7.1991	Association de soutien aux travailleurs immigrés/Chambre des employés privés	Gelijkheid van behandeling — Deelneming in het bestuur van een publiekrechtelijk lichaam en uitoefening van een publiekrechtelijke taak

C-294/89	10.7.1991	Commissie van de EG/Franse Republiek	Advocaten — Vrij verrichten van diensten
C-296/90	11.7.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Niet- nakoming — Niet-omzetting van een richtlijn
C-288/89	25.7.1991	Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda e.a./Commissariaat voor de Media	Vrij verrichten van diensten — Voorwaarden voor uitzending van reclameboodschappen in vanuit andere Lid-Statens aangeboden radio- en televisieprogramma's
C-353/89	25.7.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk der Nederlanden	Niet-nakoming — Vrij verrichten van diensten — Verplichting, zich voor het maken van radio- en televisieprogramma's tot een binnenlandse onderneming te wenden — Voorwaarden voor uitzending van reclameboodschappen in vanuit andere Lid-Statens uitgezonden radio- en televisieprogramma's
C-58/90	25.7.1991	Commissie van de EG/Italiaanse Republiek	Artikelen 48, 52 en 59, EEG-Verdrag — Aan Italiaanse onderdanen voorbehouden erkenning van in het buitenland behaalde vakdiploma's — Uitoefening van paramedische beroepen
C-76/90	25.7.1991	M. Säger/Société Dennemeyer & Co. Ltd.	Vrij verrichten van diensten — Beheer van industriële eigendomsrechten
C-93/89	4.10.1991	Commissie van de EG/Ierland	Visserij — Vergunningen — Recht van vestiging
C-15/90	4.10.1991	D. M. Middleburgh/Chief Adjudication Officer	Sociale zekerheid — Hoedanigheid van werknemer — Verordening (EEG) nr. 1408/71 — Kinderbijslag — Woonplaatsclausule — Artikelen 48 en 52, EEG-Verdrag
C-349/87	4.10.1991	E. Paraschi/Landesversicherungsanstalt Württemberg	Sociale zekerheid — Invaliditeitspensioen
C-196/90	4.10.1991	Fonds voor Arbeidsongevallen/De Paep e.a.	Werknemer die werkzaam is aan boord van een vissersvaartuig dat onder Britse vlag vaart, en die wordt beloond door een Belgische onderneming — Arbeidsongeval aan boord van het vaartuig — Bepaling van de op de arbeidsverhouding toepasselijke sociale zekerheidswetgeving

C-159/90	4.10.1991	Society for the Protection of Unborn Children Ireland Limited/Grogan e.a.	Vrij verkeer van diensten — Verbod op het verspreiden van informatie over in andere Lid-Staten gelegen klinieken waar zwangerschapsafbrekingen worden verricht
C-302/90	15.10.1991	Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering e.a./N. en J. Faux	Sociale zekerheid van grensarbeiders — Verordening (EEG) nr. 36/63
C-313/89	7.11.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk Spanje	Niet- nakoming — Richtlijn 80/155/EEG — Opleiding van verloskundigen
C-17/90	7.11.1991	Pinaud Wiegler Spedition/Bundesanstalt für den Günterfernverkehr	Vrij verrichten van diensten — Cabotage
C-309/90	7.11.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Niet- nakoming — Beroepswerkzaamheden op het gebied van de architectuur
C-27/91	22.11.1991	Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales de la Savoie (Ursaff)/Société à responsabilité limitée Hostellerie Le Manoir	Indirecte discriminatie — Sociale-zekerheidsbijdragen
C-4/91	17.11.1991	A. Bleis/Ministère de l'Education nationale	Leraren bij het middelbaar onderwijs
C-186/90	28.11.1991	G. Durighello/Istituto Nazionale della Previdenza Sociale	Sociale zekerheid — Uitkeringen voor ten laste komende echtgenoot van een rechthebbende op ouderdomspensioen
C-198/90	28.11.1991	Commissie van de EG/Koninkrijk der Nederlanden	Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad — Vervroegd uitgetreden werknemers
C-306/89	10.12.1991	Commissie van de EG/Helleense Republiek	Omzetting van Richtlijn 82/470/EEG van de Raad — Daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten voor de anders dan in loondienst verrichte werkzaamheden van bepaalde tussenpersonen op het gebied van vervoer en van reisbureaubedrijven

II. — Statistische gegevens

Samenvatting van de werkzaamheden van het Hof in 1991

Arresten

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft in 1991 204 arresten en tussenarresten gewezen, waarvan :

- 90 op rechtstreekse beroepen (ambtenarenzaken uitgezonderd),
 - 108 op prejudiciële verzoeken van rechterlijke instanties van de Lid-Staten, en
 - 5 op hogere voorzieningen.
- 118 van deze arresten zijn gewezen door het Hof,
86 door de verschillende kamers.

De president van het Hof of de kamerpresidenten hebben in 1991 negen beschikkingen in kort geding gegeven.

Openbare zittingen

In 1991 vonden 112 zittingen van het Hof plaats. De kamers hielden 87 zittingen. Voorts werd in 204 zittingen conclusie genomen.

Lopende zaken

De lopende zaken ⁽¹⁾ kunnen worden verdeeld als volgt :

	31 december 1989	31 december 1990	31 december 1991
Plenum	362	494	544
Kamers	139	88	96
President van het Hof	—	1	—
Totaal lopende zaken	501 ⁽²⁾	583	640

⁽¹⁾ Brutocijfer.

⁽²⁾ Hieronder vallen niet de 153 zaken die bij beschikking van de president van het Hof van Justitie van 15 november 1989 naar het Gerecht van eerste aanleg zijn verwezen.

Duur van de procedures

De gemiddelde duur van de procedure bedroeg voor rechtstreekse beroepen ongeveer 24,2 maanden en voor prejudiciële zaken minder dan 18,2 maanden (rechterlijke vakanties inbegrepen).

In hogere voorziening bedroeg de procesduur gemiddelde 15,4 maanden.

In 1991 aanhangig gemaakte zaken

In 1991 zijn 326 zaken bij het Hof aanhangig gemaakt, waarvan:

1.	beroepen wegens niet-nakoming door de Commissie ingesteld tegen:	
	— België	7
	— Denemarken	1
	— Bondsrepubliek Duitsland	1
	— Griekenland	9
	— Spanje	2
	— Frankrijk	4
	— Ierland	3
	— Italië	19
	— Luxemburg	3
	— Nederland	7
	— Portugal	2
	— Verenigd Koninkrijk	—
	Totaal	58
2.	beroepen tegen de instellingen:	
	— Commissie	49
	— Raad	16
	— Parlement	3
	— Raad en Commissie	14
	Totaal	82
3.	verzoeken van nationale rechterlijke instanties om een prejudiciële beslissing over de uitlegging of de geldigheid van bepalingen van Gemeenschapsrecht:	
	<i>België</i>	19
	waarvan: van het Hof van cassatie	1
	van rechters in eerste aanleg	
	of in hoger beroep	18
	<i>Denemarken</i>	2
	waarvan: van het Højesteret	—
	van rechters in eerste aanleg	
	of in hoger beroep	2
	<i>Bondsrepubliek Duitsland</i>	54
	waarvan: van het Bundesgerichtshof	5
	van het Bundesverwaltungsgericht	2
	van het Bundesfinanzhof	9
	van het Bundessozialgericht	1
	van rechters in eerste aanleg	
	of in hoger beroep	37

<i>Griekenland</i>		3
waarvan: van de Raad van State	3	
<i>Spanje</i>		5
waarvan: van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	5	
<i>Frankrijk</i>		29
waarvan: van de Cour de cassation	2	
van de Conseil d'État	1	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	26	
<i>Ierland</i>		2
waarvan: van de Supreme Court	—	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	2	
<i>Italië</i>		36
waarvan: van de Corte suprema di cassazione	15	
Consiglio di Stato	1	
van de rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	20	
<i>Luxemburg</i>		2
waarvan: van de Cour supérieure de justice	—	
van de Conseil d'État	1	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	1	
<i>Nederland</i>		17
waarvan: van de Raad van State	1	
van de Hoge Raad	3	
van het College van Beroep	3	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	10	
<i>Portugal</i>		3
waarvan: Supremo Tribunal Administrat.	2	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	1	
<i>Verenigd Koninkrijk</i>		14
waarvan: van de House of Lords	3	
van de Court of Appeal	3	
van rechters in eerste aanleg of in hoger beroep	8	
Totaal		186

Advocaten

Tijdens de terechtzittingen in 1991 werden, naast vertegenwoordigers of gemachtigden van de Raad, het Europees Parlement, de Commissie en de Lid-Staten, gehoord:

— advocaten uit België	32
— advocaten uit Denemarken	2
— advocaten uit de Bondsrepubliek Duitsland	43
— advocaten uit Griekenland	8
— advocaten uit Spanje	12
— advocaten uit Frankrijk	18
— advocaten uit Ierland	10
— advocaten uit Italië	20
— advocaten uit Luxemburg	15
— advocaten uit Nederland	23
— advocaten uit Portugal	3
— advocaten uit het Verenigd Koninkrijk	57

Tabel van de werkzaamheden in 1989, 1990 en 1991 (*)

	1989	1990	1991
Binnengekomen zaken	385	384	345
Afgedane zaken	429 (489) ⁽¹⁾	267 (302)	275 (288)
Hangende zaken	457 (501)	558 (583)	573 (640)

Tabel van de in 1989, 1990 en 1991 binnengekomen zaken

	1989	1990	1991
Prejudiciële zaken	139	141	186
Rechtstreekse beroepen	205	222 ⁽²⁾	140
Ambtenarenzaken	41	—	—
Hogere voorzieningen	—	16	14
Adviezen	—	—	2
Bijzondere procedures	—	5	3
Totaal	385	384 ⁽²⁾	345

(*) De tussen haken genoemde (bruto-) cijfers hebben betrekking op het totale aantal zaken, ongeacht of zij wegens verknachtheid zijn gevoegd (een nummer = een zaak). Het nettocijfer heeft betrekking op het aantal na voeging wegens verknachtheid (een aantal gevoegde zaken = een zaak).

⁽¹⁾ 151 (153) zaken zijn op 15 november 1989 naar het Gerecht van eerste aanleg verwezen.

⁽²⁾ Bij 95 van de rechtstreekse beroepen gaat het om schadevorderingen in verband met melkquota.

Tabel van de in 1989, 1990 en 1991 afgedane zaken*

	1989	1990	1991
Prejudiciële zaken	97 (128)	133 (162)	122 (131)
Rechtstreekse beroepen	202 (217) ⁽¹⁾	121 (125)	138 (142)
Ambtenarenzaken	125 (139) ⁽²⁾	9 (11)	—
Hogere voorzieningen	—	—	11 (11)
Bijzondere procedures	5 (5)	4 (4)	3 (3)
Adviezen	—	—	1 (1)
Totaal	429 (489) ⁽³⁾	267 (302)	275 (288)

Tabel van de telkens op 31 december hangende zaken*

	1989	1990	1991
Prejudiciële zaken	205 (230)	197 (209)	215 (264)
Rechtstreekse beroepen	242 (259)	343 (356)	336 (354)
Ambtenarenzaken	9 (11)	—	—
Hogere voorzieningen	—	16 (16)	19 (19)
Adviezen	—	—	1 (1)
Bijzondere procedures	1 (1)	2 (2)	2 (2)
Totaal	457 (501)	558 (583)	573 (640)

Tabel van de gemiddelde procesduur in 1989, 1990 en 1991 ⁽⁴⁾

	1989	1990	1991
Prejudiciële zaken	16,6	17,4	18,2
Rechtstreekse beroepen	22,3	25,5	24,2
Ambtenarenzaken	20,8	24,9	—
Hogere voorzieningen	—	—	15,4
Bijzondere procedures	—	—	2,7

(*) De tussen haken genoemde (bruto-) cijfers hebben betrekking op het totale aantal zaken, ongeacht of zij wegens verknochtheid zijn gevoegd (een nummer = een zaak). Het nettocijfer heeft betrekking op het aantal na voeging wegens verknochtheid (een aantal gevoegde zaken = een zaak).

(¹⁾ 75 (75) zaken zijn op 15 november 1989 naar het Gerecht van eerste aanleg verwezen.

(²⁾ 76 (78) zaken zijn op 15 november 1989 naar het Gerecht van eerste aanleg verwezen.

(³⁾ 151 (153) zaken zijn op 15 november 1989 naar het Gerecht van eerste aanleg verwezen.

(⁴⁾ De gemiddelde procesduur is uitgedrukt in maanden en tiende delen van maanden.

Statistische tabellen

Tabellen van de in 1991 afgedane zaken ⁽¹⁾

TABEL 1

In 1991 afgedane zaken (Wijze van afdoening)

	Rechtstreekse beroepen	Prejudiciële verwijzingen	Hogere voorzieningen	Bijzondere procedures	Adviezen	Totaal
<i>Arresten</i>						
Op tegenspraak	89 (92)	—	5 (5)	1 (1)	—	95 (98)
Tussenarrest	1 (1)	—	—	—	—	1 (1)
Prejudiciële beslissing	—	108 (116)	—	—	—	108 (116)
Totaal arresten	90 (92)	108 (116)	5 (5)	1 (1)	—	204 (214)
<i>Beschikkingen</i>						
Doorhaling	40 (41)	14 (15)	4 (4)	—	—	58 (60)
Niet-ontvankelijk	7 (8)	—	—	—	—	7 (8)
Hof onbevoegd	1 (1)	—	—	—	—	1 (1)
Kennelijk niet-ontvankelijk	—	—	1 (1)	—	—	1 (1)
Kennelijk ongegrond	—	—	1 (1)	—	—	1 (1)
Gedeeltelijke gegrondverklaring	—	—	—	1 (1)	—	1 (1)
Gegrondverklaring	—	—	—	1 (1)	—	1 (1)
Totaal beschikkingen	48 (50)	14 (15)	6 (6)	2 (2)	—	70 (73)
Adviezen	—	—	—	—	1 (1)	1 (1)
Totaal adviezen	—	—	—	—	1 (1)	1 (1)
Totaal	138 (142)	122 (131)	11 (11)	3 (3)	1 (1)	275 (288)

TABEL 2

Totaal van de in 1991 afgedane zaken (Formatie)

Formatie	Totaal afgedane zaken	Arresten	Beschikkingen
Groot plenum	73	35	34
Klein plenum	113	83	25
Kamers	100	86	9
President van het Hof	2	—	2
Totaal	288	204	70

⁽¹⁾ De tussen haakjes genoemde (bruto-)cijfers hebben betrekking op het totale aantal zaken, ongeacht of zij wegens verknochtheid zijn gevoegd (een nummer = een zaak). Het nettocijfer heeft betrekking op het aantal na voeging wegens verknochtheid (een aantal gevoegde zaken = een zaak).

TABEL 3

In 1991 afgedane zaken (Grondslag van het beroep)

Grondslag van het beroep	Arresten	Beschikkingen	Totaal
EEG-Verdrag, artikel 169	58 (58)	28 (28)	86 (86)
EEG-Verdrag, artikel 171	3 (3)	6 (6)	9 (9)
EEG-Verdrag, artikel 173	24 (37)	12 (14)	36 (39)
EEG-Verdrag, artikel 175	—	2 (2)	2 (2)
EEG-Verdrag, artikel 177	105 (113)	14 (15)	119 (128)
EEG-Verdrag, artikel 178	1 (1)	—	1 (1)
EEG-Verdrag, artikel 228	—	1 (1)	1 (1)
Protocol 1971	3 (3)	—	3 (3)
EEG-Statuut 49	5 (5)	6 (6)	11 (11)
Totaal EEG-Verdrag	199 (208)	69 (72)	268 (280)
EGKS-Verdrag, artikel 39	1 (2)	—	1 (2)
Totaal EGKS-Verdrag	1 (2)	—	1 (2)
EGA-Verdrag, artikel 141	1 (1)	—	1 (1)
EGA-Verdrag, artikel 146	1 (1)	—	1 (1)
EGA-Verdrag, artikel 153	1 (1)	—	1 (1)
Totaal EGA-Verdrag	3 (3)	—	3 (3)
Totaal	203 (213)	69 (72)	272 (285)
Reglement procesvoering artikel 74	—	2 (2)	2 (2)
Reglement procesvoering artikel 98	1 (1)	—	1 (1)
Bijzondere procedures	1 (1)	2 (2)	3 (3)
Totaal-generaal	204 (214)	71 (74)	275 (288)

TABEL 4

In 1991 afgedane zaken (Onderwerp van het beroep)

Onderwerp van het beroep	Arresten	Beschikkingen	Totaal
Steunmaatregelen van Lid-Staten	5 (5)	1 (1)	6 (6)
Landbouw	35 (38)	15 (18)	50 (56)
Mededinging	5 (5)	4 (4)	9 (9)
EEG-Executieverdrag	3 (3)	—	3 (3)
Institutioneel recht	—	1 (1)	1 (1)
Ondernemingsrecht	4 (5)	2 (2)	6 (7)
Milieu en consumenten	18 (18)	6 (6)	24 (24)
Belastingrecht	17 (17)	1 (1)	18 (18)
Vrij verkeer van goederen	30 (31)	12 (12)	42 (43)
Vrij verkeer van personen	44 (44)	9 (9)	53 (53)
Handelspolitiek	7 (6)	2 (2)	9 (8)
Economische politiek	1 (1)	—	1 (1)
Regionale politiek	1 (1)	—	1 (1)
Sociale politiek	12 (17)	3 (3)	15 (20)
Verdragsbeginselen	1 (1)	1 (1)	2 (2)
Harmonisatie van wetgevingen	2 (2)	5 (5)	7 (7)
Externe betrekkingen	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Vervoer	7 (7)	2 (2)	9 (9)
Totaal EEG-Verdrag	194 (203)	66 (69)	260 (272)
Institutioneel recht	1 (1)	—	1 (1)
Bescherming bevolking	2 (2)	—	2 (2)
Totaal EGA-Verdrag	3 (3)	—	3 (3)
Institutioneel recht	2 (3)	2 (2)	4 (5)
Statuut van ambtenaren	5 (5)	2 (2)	8 (8)
Totaal EG	7 (8)	5 (5)	12 (13)
Totaal-generaal	204 (214)	71 (74)	275 (288)

Tabellen van de in 1991 binnengekomen zaken

TABEL 1

In 1991 binnengekomen zaken (Aard van het beroep)

Prejudiciële zaken	186
Rechtstreekse beroepen	140
— Nietigverklaring	58
— Nalaten	6
— Schadevergoeding	16
— Niet-nakoming	58
— Arbitrage	4
— Hogere voorzieningen	14
— Adviezen	2
Totaal	342
Bijzondere procedures	3
— Belasting over uitgaven	2
— Herziening van een arrest	1
— Onschendbaarheid	—
— Derdenbeslag	—
Totaal	345
Verzoeken in kort geding	9

TABEL 2

In 1991 binnengekomen zaken (Grondslag van het beroep)

EEG-Verdrag, artikel 169	52
EEG-Verdrag, artikel 171	6
EEG-Verdrag, artikel 173	58
EEG-Verdrag, artikel 175	5
EEG-Verdrag, artikel 177	182
EEG-Verdrag, artikel 178	16
EEG-Verdrag, artikel 181	2
EEG-Verdrag, artikel 228	2
Protocol 1971	4
Statuut EEG 49	13
Totaal EEG-Verdrag	340
EGKS-Verdrag, artikel 49	1
Totaal EGKS-verdrag	1
EGA-Verdrag, artikel 148	1
Totaal EGA-Verdrag	1
Totaal	342
Reglement Procesvoering, artikel 74	2
Reglement Procesvoering, artikel 98	1
Bijzondere procedures	3
Totaal-generaal	345

TABEL 3

In 1991 binnengekomen zaken (Onderwerp van het beroep)

Onderwerp van het beroep	Rechtstreekse beroepen	Prejudiciële zaken	Totaal zaken
Toetreding	—	2	2
Steunmaatregelen van Lid-Statens	11	—	11
Landbouw	47	43	90
Begroting van de Gemeenschappen	1	—	1
Mededinging	1	16	22
EEG-Executieverdrag	—	4	4
Institutioneel recht	2	1	4
Vennootschapsrecht	7	4	11
Milieu en consumenten	8	1	9
Belastingrecht	10	17	27
Vrij verkeer van kapitaal	—	1	1
Vrij verkeer van goederen	9	27	36
Vrij verkeer van personen	3	29	32
Handelspolitiek	5	1	6
Sociale politiek	15	28	43
Verdragsbeginselen	1	1	2
Privileges en immuniteiten	—	1	1
Statuut van de ambtenaren	1	1	2
Harmonisatie van wetgevingen	9	1	10
Externe betrekkingen	3	3	7
Vervoer	2	5	7
Totaal EEG-Verdrag	135	186	328
Bevoorrading	1	—	1
Totaal EGA-Verdrag	1	—	1
IJzer en staal	1	—	1
Totaal EGKS-Verdrag	1	—	1
Financiële en budgettaire bepalingen	2	—	2
Institutioneel recht	2	—	5
Statuut van de ambtenaren	—	—	87
Totaal EG	4	—	15
Totaal-generaal	140	186	345

TABEL 4

In 1991 binnengekomen rechtstreekse beroepen (Verzoekers en verweerdere)

Door		Tegen	
België	1	België	7
Denemarken	—	Denemarken	1
Bondsrepubliek Duitsland	1	Bondsrepubliek Duitsland	1
Griekenland	1	Griekenland	9
Spanje	6	Spanje	2
Frankrijk	5	Frankrijk	4
Ierland	—	Ierland	3
Italië	2	Italië	19
Luxemburg	—	Luxemburg	3
Nederland	2	Nederland	7
Portugal	1	Portugal	2
Verenigd Koninkrijk	1	Verenigd Koninkrijk	—
Totaal Lid-Statene	20	Totaal Lid-Statene	58
Raad	—	Raad	16
Commissie	59	Commissie	49
Parlement	3	Parlement	3
Natuurlijke of rechtspersonene	58	Raad en Commissie	14
Totaal	140	Natuurlijke of rechtspersonene	—
		Totaal	140

TABEL 5

In 1991 binnengekomen zaken (Oorsprong van het verzoek om een prejudiciële beslissing — verwijzende rechter)

Lid-Staat	Verwijzende rechter	Totaal
België	Hof van Cassatie	1
	Lagere rechters	18
		19
Denemarken	Højesteret	—
	Lagere rechters	2
		2
Bondsrepubliek Duitsland	Bundesgerichtshof	5
	Bundesverwaltungsgericht	2
	Bundesfinanzhof	9
	Bundessozialgericht	1
	Lagere rechters	37
		54
Griekenland	Lagere rechters	3
Spanje	Lagere rechters	5
		5
Frankrijk	Cour de cassation	2
	Conseil d'État	1
	Lagere rechters	26
		29
Ierland	Lagere rechters	2
		2
Italië	Corte Suprema di Cassazione	15
	Lagere rechters	20
	Consiglio di Stato	1
		36
Luxemburg	Conseil d'État	1
	Lagere rechters	1
		2
Nederland	Raad van State	1
	Hoge Raad	3
	Centrale Raad van Beroep	—
	College van Beroep	3
	Tariefcommissie	—
	Lagere rechters	10
		17
Portugal	Supremo Tribunal Administrativo	2
	Lagere rechters	1
		3
Verenigd Koninkrijk	House of Lords	3
	Court of Appeal	3
	Lagere rechters	8
		14
Totaal-generaal		186

ALGEMENE ONTWIKKELING

TABEL 6

Tabel van de sedert 1953 tot 31 december 1991 binnengekomen zaken

Jaar	Rechtstreekse beroepen ⁽¹⁾	Prejudiciële zaken	Totaal	Verzoeken in kort geding	Arresten
1953	4	—	4	—	—
1954	10	—	10	—	2
1955	9	—	9	2	4
1956	11	—	11	2	6
1957	19	—	19	2	4
1958	43	—	43	—	10
1959	47	—	47	5	13
1960	23	—	23	2	18
1961	25	1	26	1	11
1962	30	5	35	2	20
1963	99	6	105	7	37
1964	49	6	55	4	31
1965	55	7	62	4	52
1966	30	1	31	2	24
1967	14	23	37	—	24
1968	24	9	33	1	27
1969	60	17	77	2	30
1970	47	32	79	—	64
1971	59	37	96	1	60
1972	42	40	82	2	61
1973	131	61	192	6	80
1974	63	39	102	8	63
1975	61	69	130	5	78
1976	51	75	126	6	88
1977	74	84	158	6	100
1978	145	123	268	7	97
1979	1 216	106	1 322	6	138
1980	180	99	279	14	132
1981	214	109	323	17	128
1982	216	129	345	16	185
1983	199	98	297	11	151
1984	183	129	312	17	165
1985	294	139	433	22	211
1986	238	91	329	23	174
1987	251	144	395	21	208
1988	194	179	373	17	238
1989	246	139	385	20	188
1990	238	141	379	12	267
1991	156 ⁽²⁾	186	342	9	204
Totaal	5 050 ⁽³⁾	2 369	7 374	282	3 319

⁽¹⁾ Met inbegrip van de tot en met 1989 binnengekomen ambtenarenzaken. In verband met de overdracht van de bevoegdheid om kennis te nemen van ambtenarenzaken van het Gerecht van eerste aanleg, worden die zaken vanaf 1990 niet meer in deze tabel opgenomen. Daarentegen zijn wel opgenomen de hogere voorzieningen vanaf 1990.

⁽²⁾ Inclusief twee adviesaanvragen volgens artikel 228, tweede alinea.

⁽³⁾ Waarvan 2 388 tot 31 december 1989 binnengekomen zaken.

TABEL 7

Ontwikkeling van 1 januari 1980 tot 31 december 1991

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Binnengekomen zaken												
Prejudiciële zaken	99	109	129	98	129	139	91	144	179	139	141	186
Rechtstreekse beroepen	64	120	131	131	140	229	181	174	136	205	222	140
Ambtenarenzaken	116	94	85	68	43	65	57	77	58	41	—	—
Hogere voorziening ⁽¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	14
Adviezen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Totaal	279	323	345	297	312	433	329	395	373	385	379	342
Afgedane zaken (arresten)												
Prejudiciële zaken	75	65	94	58	77	109	78	71	108	90	113	108
Rechtstreekse beroepen	34	21	60	53	57	63	59	101	98	64	73	91
Ambtenarenzaken	23	42	31	39	30	38	35	36	32	34	7	—
Adviezen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Herziening	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Derdenverzet	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Hogere voorzieningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Totaal	132	128	185	151	165	211	174	208	238	188	193	205
Waarvan												
Arresten van de kamers	63	73	102	99	110	138	108	115	123	116	119	86
Arresten van het voltallige Hof	69	55	83	52	55	73	66	93	115	72	74	118 ₂

⁽¹⁾ Vanaf 1990.⁽²⁾ exclusief het advies.

TABEL 8

Tot 31 december 1991 binnengekomen rechtstreekse beroepen, ingediend

door		tegen	
België	11	België	137
Denemarken	5	Denemarken	20
Bondsrepubliek Duitsland	32	Bondsrepubliek Duitsland	67
Griekenland	3	Griekenland	81
Spanje	22	Spanje	12
Frankrijk	38	Frankrijk	120
Ierland	8	Ierland	42
Italië	47	Italië	268
Luxemburg	7	Luxemburg	40
Nederland	26	Nederland	41
Portugal	4	Portugal	5
Verenigd Koninkrijk	19	Verenigd Koninkrijk	31

TABEL 9

Tot 31 december 1991 binnengekomen prejudiciële zaken

België		Ierland	
Hof van Cassatie	32	Supreme Court	7
Raad van State	10	The High Court	15
Lagere rechters	223	Lagere rechters	
Totaal	265	(Circuit Courts, District Courts)	5
		Totaal	27
Denemarken		Italië	
Højesteret	10	Consiglio di Stato	1
Lagere rechters	28	Corte suprema di cassazione	52
Totaal	38	Lagere rechters	220
		Totaal	273
Bondsrepubliek Duitsland		Luxemburg	
Bundesgerichtshof	38	Cour supérieur de justice	9
Bundesarbeitsgericht	4	Conseil d'État	10
Bundesverwaltungsgericht	28	Lagere rechters	11
Bundesfinanzhof	119	Totaal	30
Bundessozialgericht	38		
Lagere rechters	511	Nederland	
Totaal	738	Raad van State	13
		Hoge Raad	58
Griekenland		Centrale Raad van Beroep	30
Raad van State	3	College van Beroep voor	
Lagere rechters	23	het Bedrijfsleven	81
Totaal	26	Tariefcommissie	19
		Lagere rechters	144
Spanje		Totaal	345
Lagere rechters	16		
Totaal	16	Portugal	
		Supremo Tribunal Administrativo	2
Frankrijk		Lagere rechters	4
Cour de cassation	41	Totaal	6
Conseil d'État	10		
Lagere rechters	377	Verenigd Koninkrijk	
Totaal	428	House of Lords	11
		Court of Appeal	16
		Lagere rechters	105
		Totaal	132

TABEL 10

Verzoeken om een prejudiciële beslissing

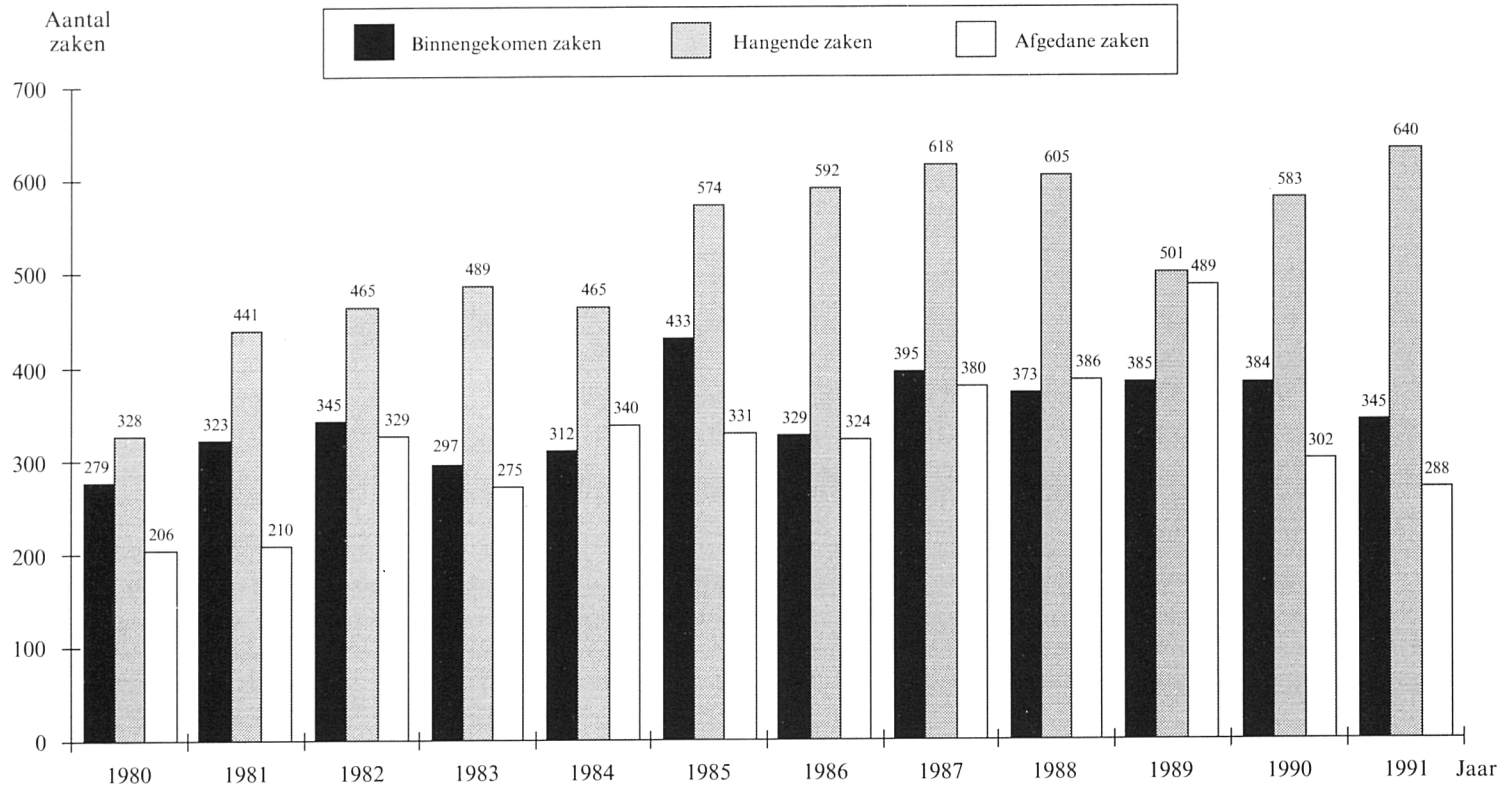
(Artikel 177 EEG-Verdrag, 41 EGKS-Verdrag, 153 EGA-Verdrag, prot. verdrag)

Verdeling naar Lid-Staten

Jaar	België	Denemarken	BR Duitsland	Griekenland	Spanje	Frankrijk	Ierland	Italië	Luxemburg	Nederland	Portugal	Verenigd Koninkrijk	Totaal
1961	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1962	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5
1963	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	6
1964	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	6
1965	—	—	4	—	—	2	—	—	—	1	—	—	7
1966	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1967	5	—	11	—	—	—	3	—	1	3	—	—	23
1968	1	—	4	—	—	1	—	1	—	2	—	—	9
1969	4	—	11	—	—	—	1	—	1	—	—	—	17
1970	4	—	21	—	—	2	—	2	—	3	—	—	32
1971	1	—	28	—	—	5	—	5	1	6	—	—	37
1972	5	—	20	—	—	1	—	4	—	10	—	—	40
1973	8	—	37	—	—	4	—	5	1	6	—	—	61
1974	5	—	15	—	—	6	—	5	—	7	—	1	39
1975	7	1	26	—	—	15	—	14	1	4	—	1	69
1976	11	—	28	—	—	8	1	12	—	14	—	1	75
1977	16	1	30	—	—	14	2	7	—	9	—	5	84
1978	7	3	46	—	—	12	1	11	—	38	—	5	123
1979	13	1	33	—	—	18	2	19	1	11	—	8	106
1980	14	2	24	—	—	14	3	19	—	17	—	6	99
1981	12	1	41	—	—	17	—	12	4	17	—	5	109
1982	10	1	36	—	—	39	—	18	—	21	—	4	129
1983	9	4	36	—	—	15	2	7	—	19	—	6	98
1984	13	2	38	—	—	34	1	10	—	22	—	9	129
1985	13	—	40	—	—	45	2	11	6	14	—	8	139
1986	13	4	18	2	1	19	4	5	1	16	—	8	91
1987	15	5	32	17	1	36	2	5	3	19	—	9	144
1988	30	4	34	—	1	38	—	28	2	26	—	16	179
1989	13	2	47	2	2	28	1	10	1	18	1	14	139
1990	17	5	34	2	6	21	4	25	4	9	2	12	141
1991	19	2	54	3	5	29	2	36	2	17	3	14	186
Totaal	265	38	738	26	16	428	27	273	30	345	6	132	2 324

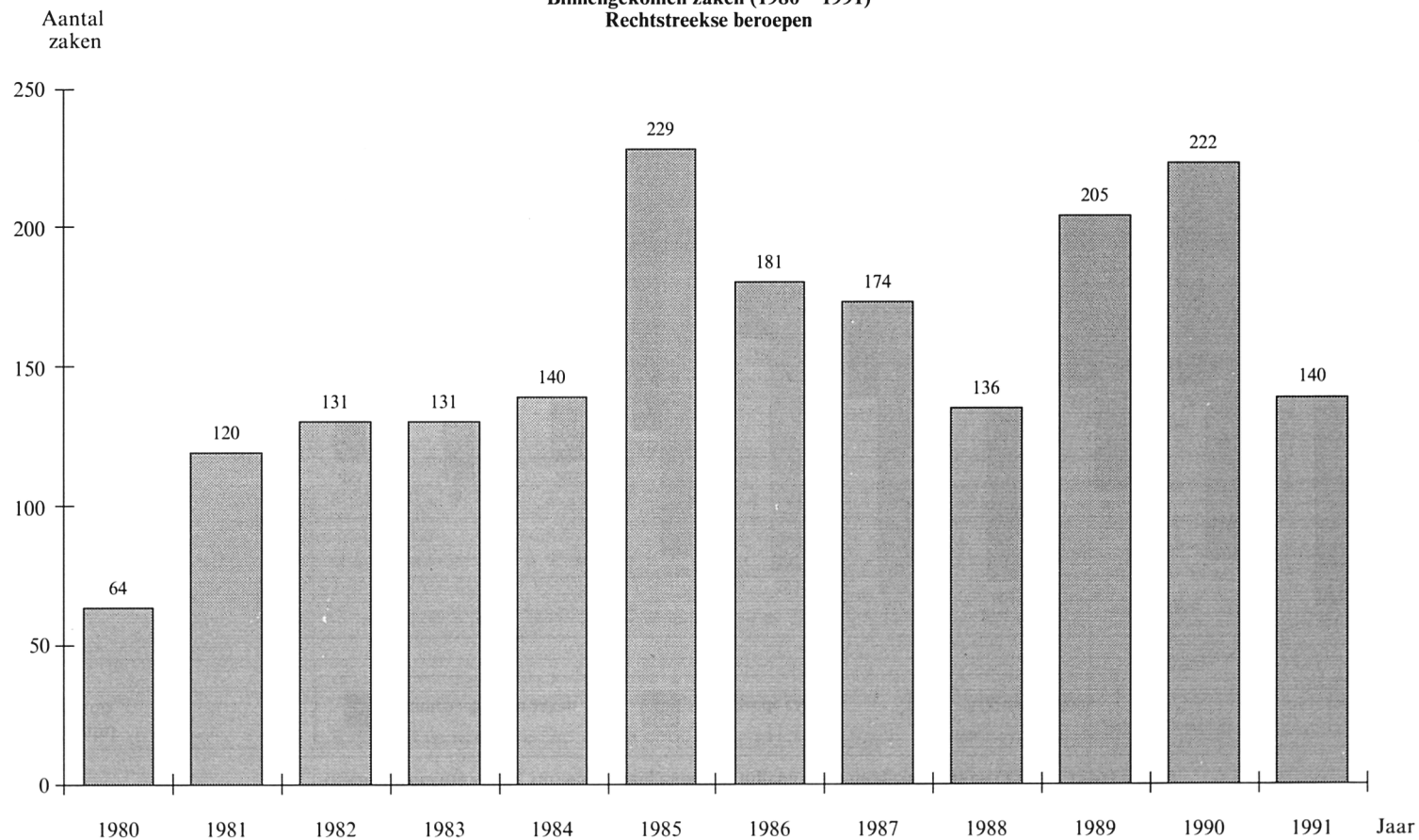
GRAFIEK 1

Algemene ontwikkeling van de binnengekomen, afgedane en hangende zaken (1980 – 1991)

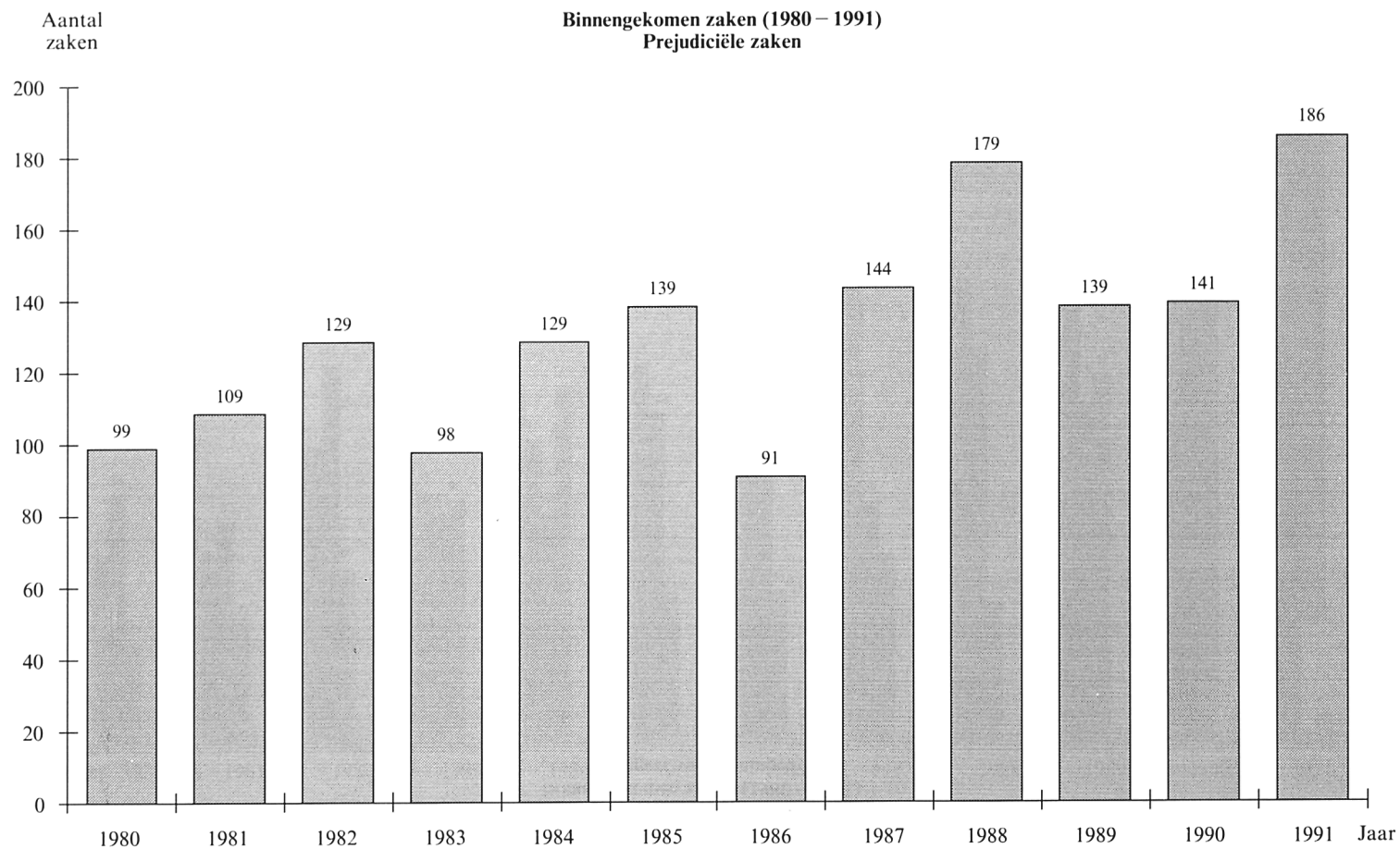
NB: In deze statistieken wordt geen rekening gehouden met in 1979 binnengekomen ambtenarenzaken inzake correctiecoëfficiënten, waarvan de behandeling tot de doorhaling is geschorst.

GRAFIEK 2

**Binnengekomen zaken (1980 – 1991)
Rechtstreekse beroepen**

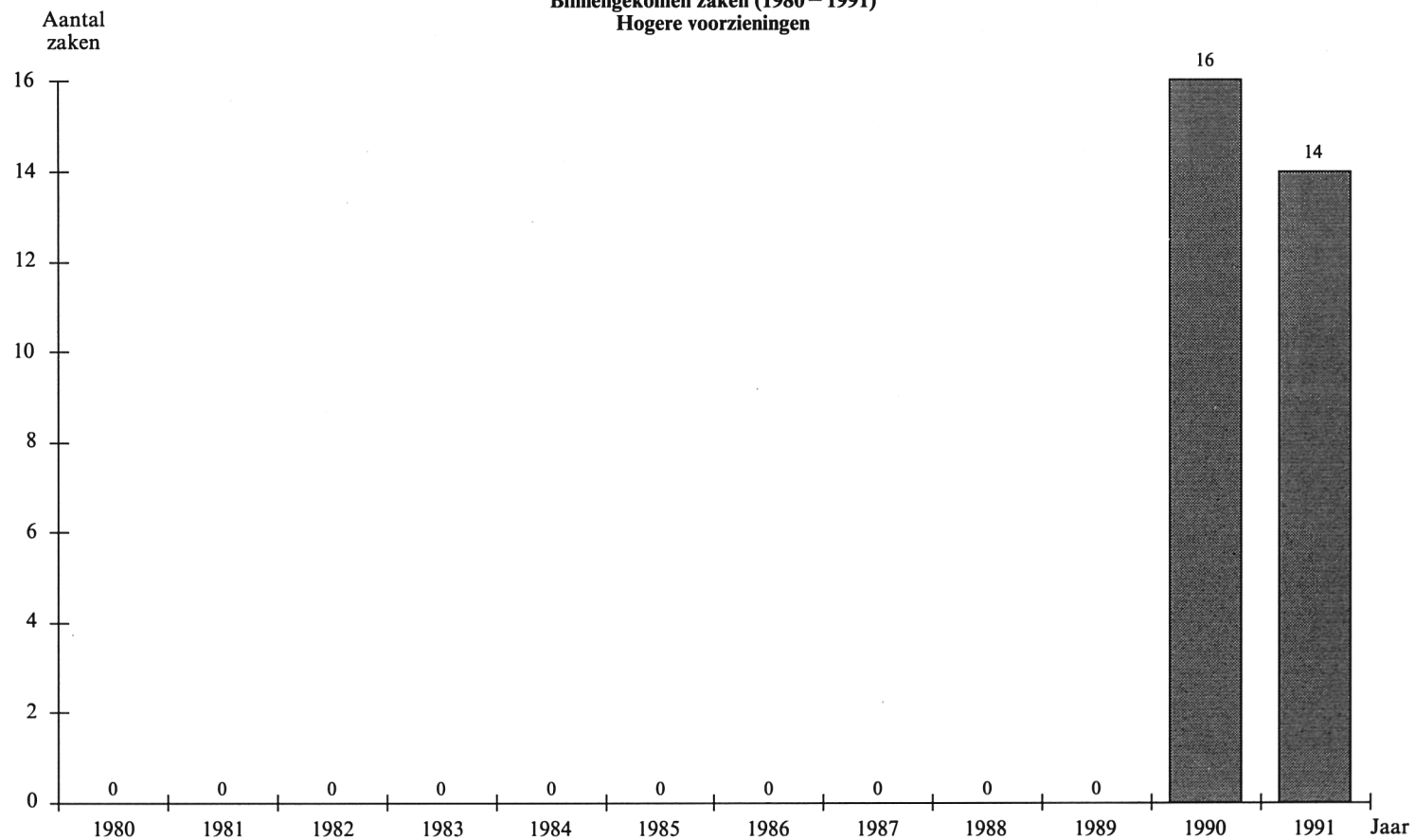
GRAFIEK 3

Binnengekomen zaken (1980 – 1991)
Prejudiciële zaken

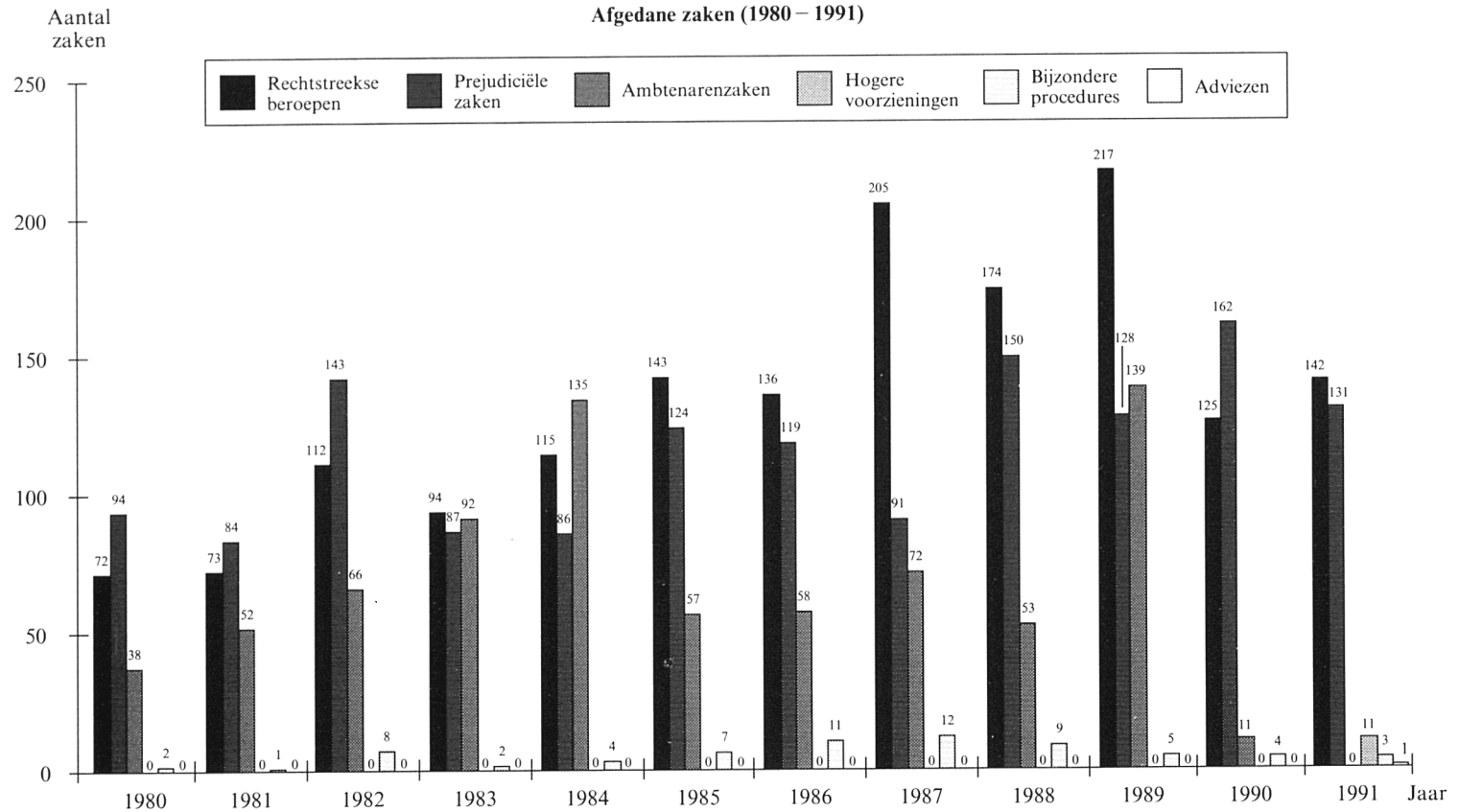

GRAFIEK 4

Binnengekomen zaken (1980 – 1991)
Hogere voorzieningen

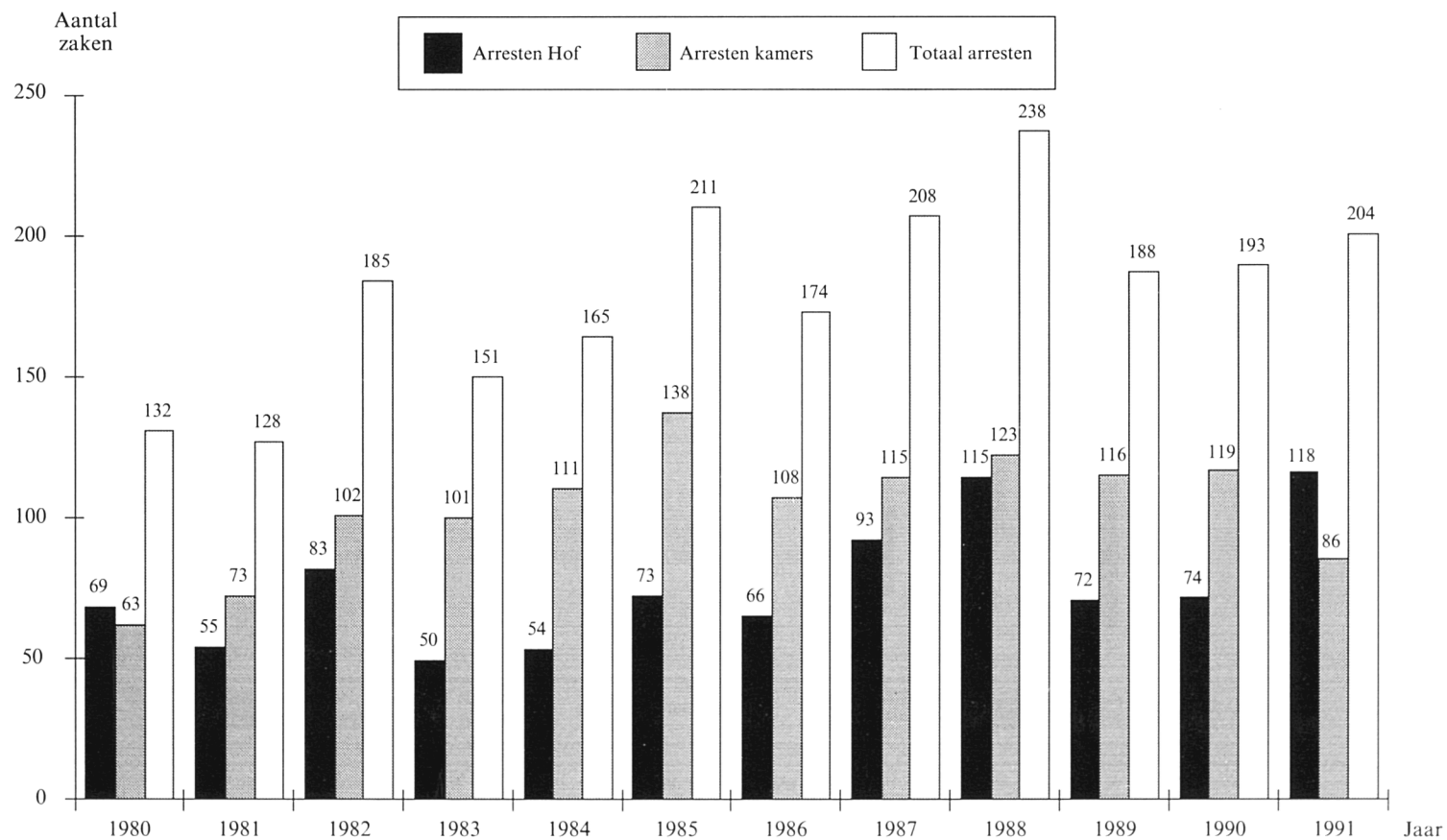
GRAFIEK 5

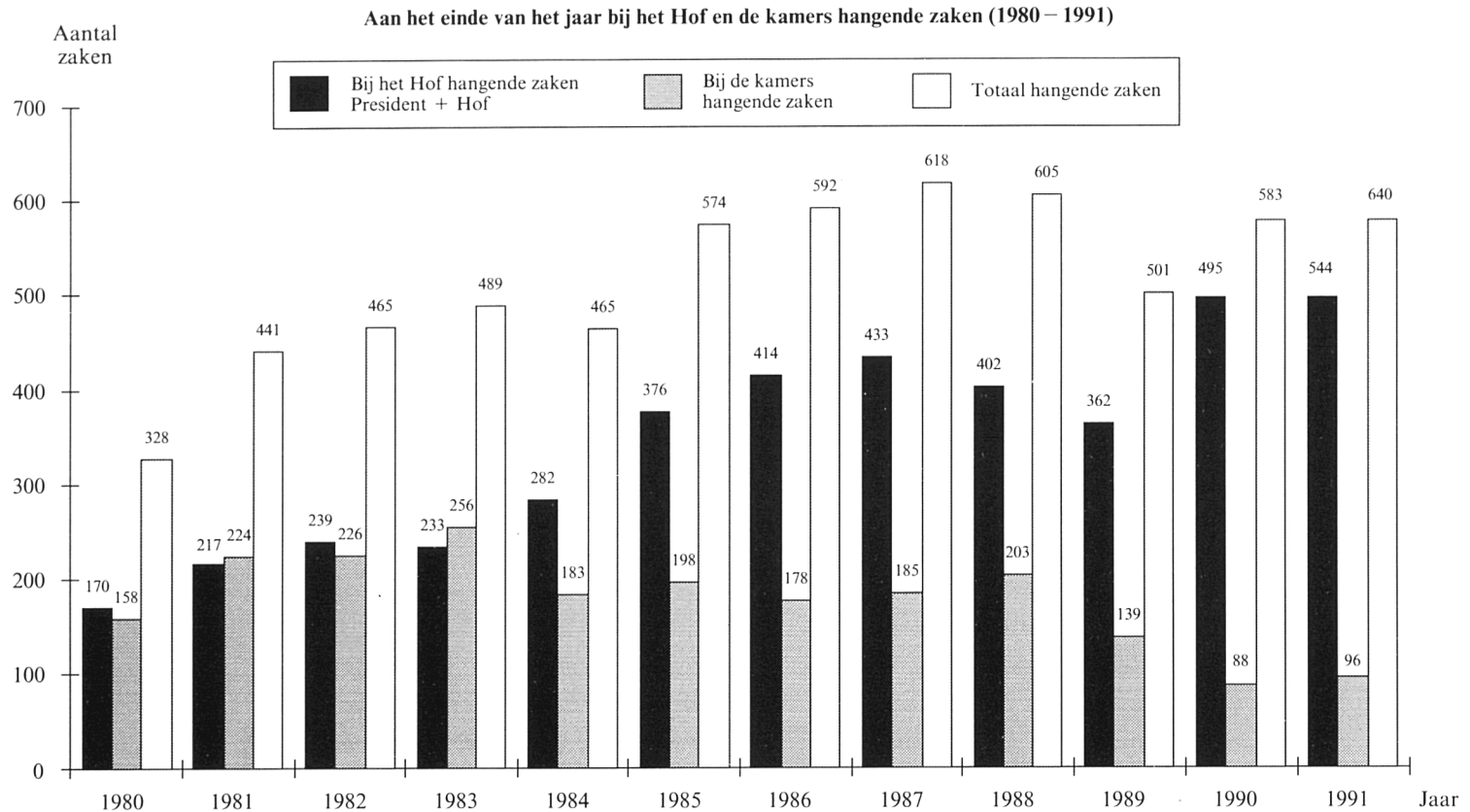
NB: In deze statistieken wordt geen rekening gehouden met in 1979 binnengekomen ambtenarenzaken inzake correctiecoëfficiënten, waarvan de behandeling tot de doorhaling is geschorst.

GRAFIEK 6

Door het Hof en de kamers gewezen arresten (1980 – 1991)

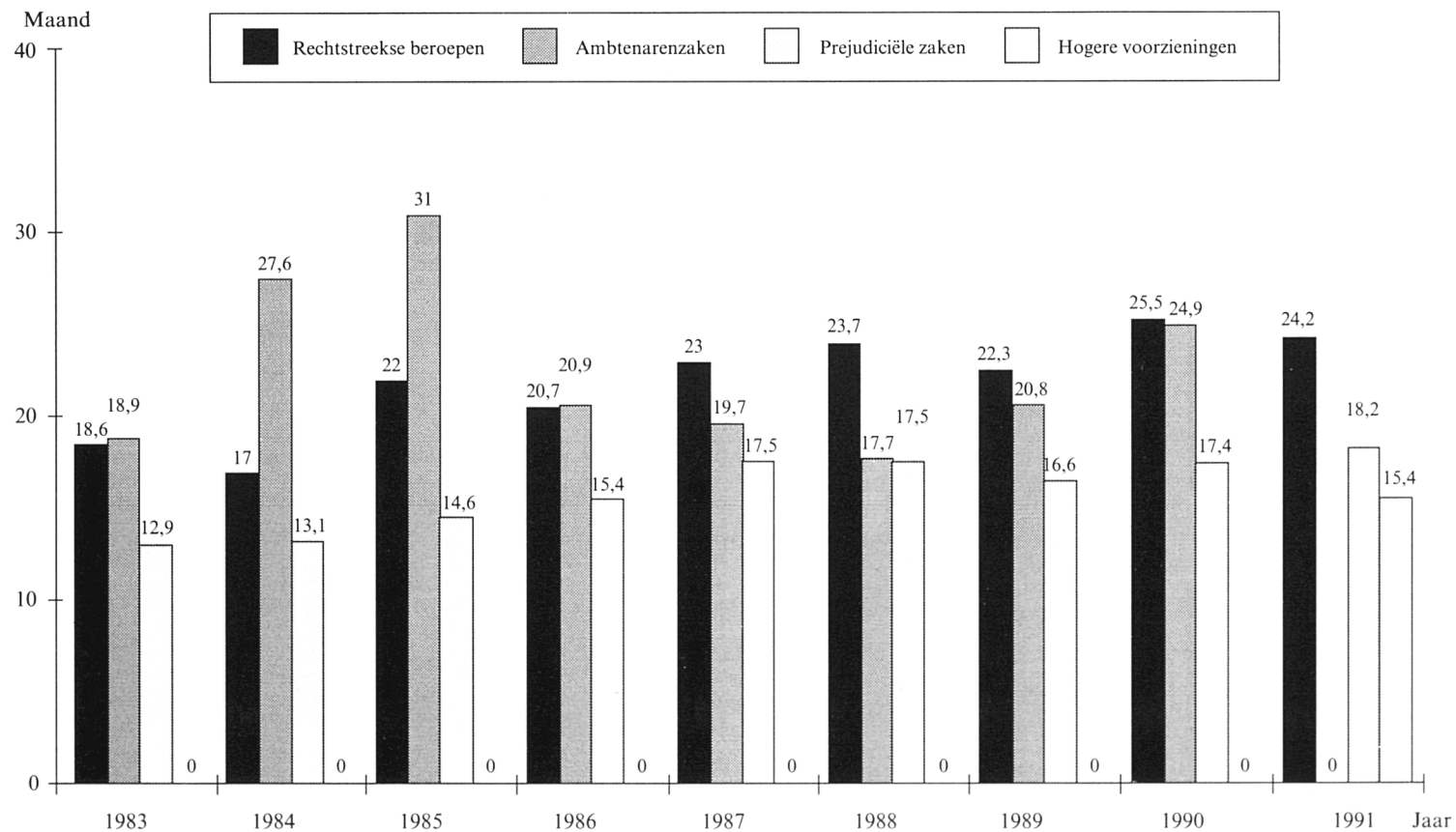
GRAFIEK 7

NB: In deze statistieken wordt geen rekening gehouden met in 1979 binnengekomen ambtenarenzaken inzake correctiecoëfficiënten, waarvan de behandeling tot de doorhaling is geschorst.

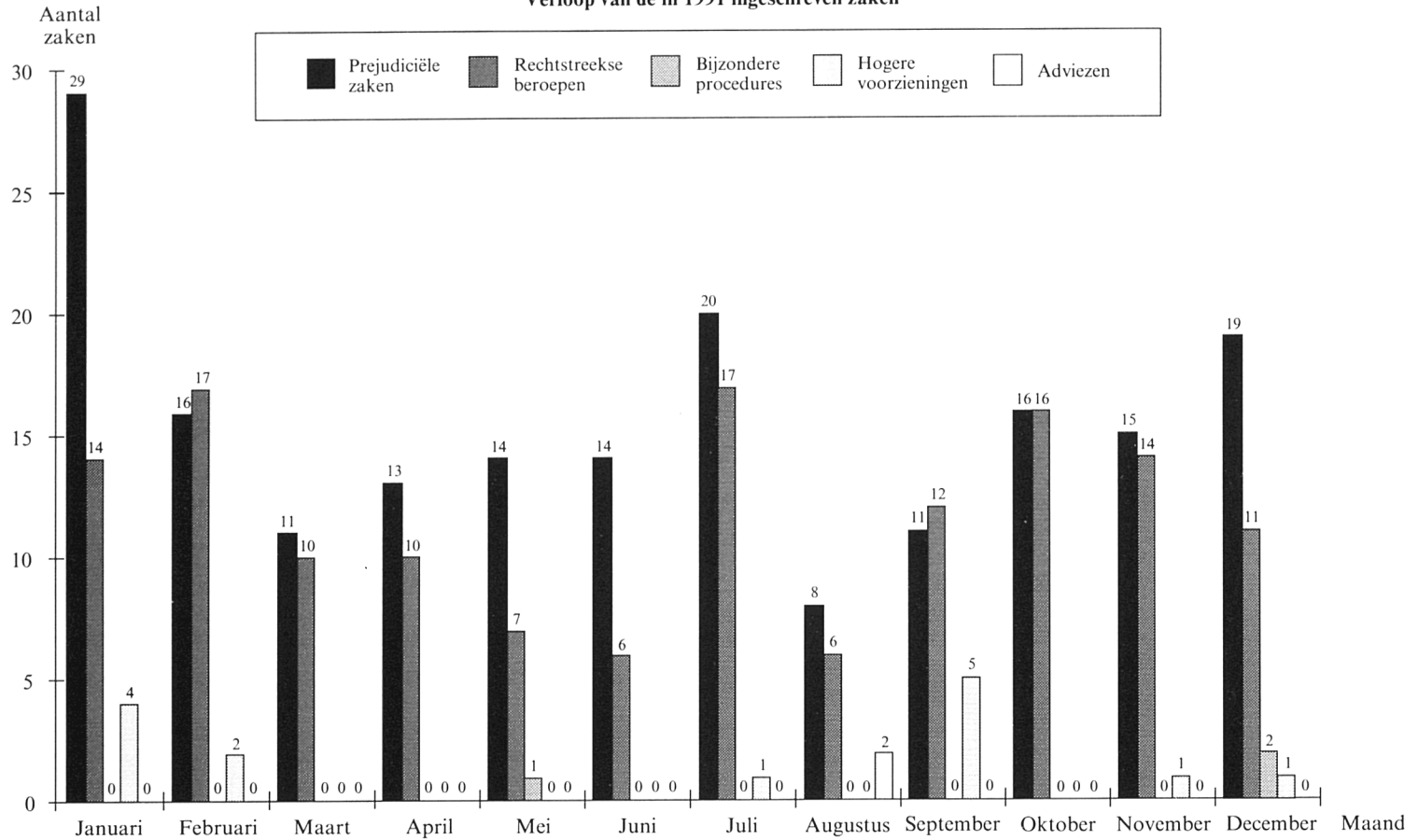
GRAFIEK 8

Duur van de procedures (1983 – 1991)

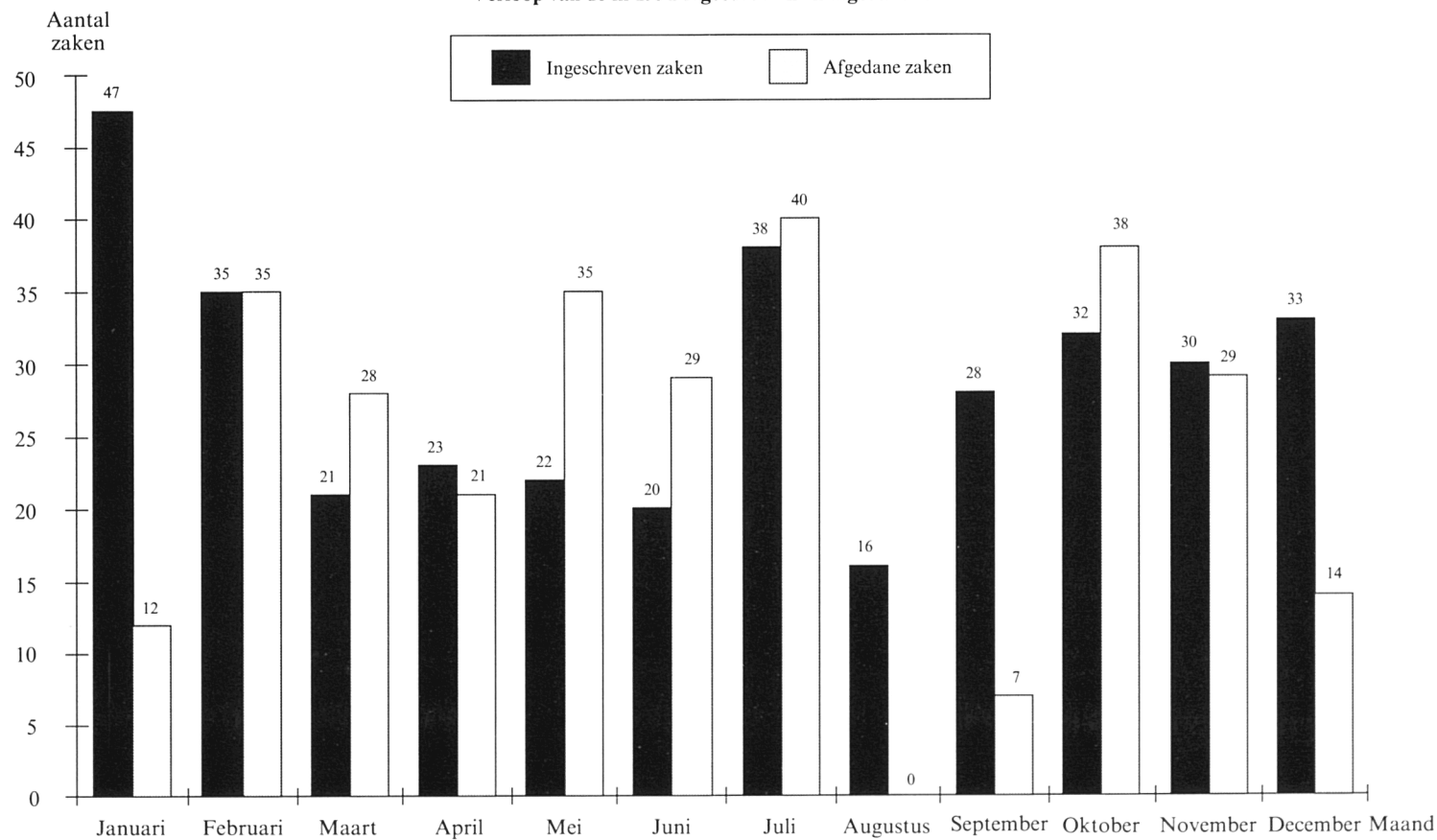
GRAFIEK 9

Verloop van de in 1991 ingeschreven zaken

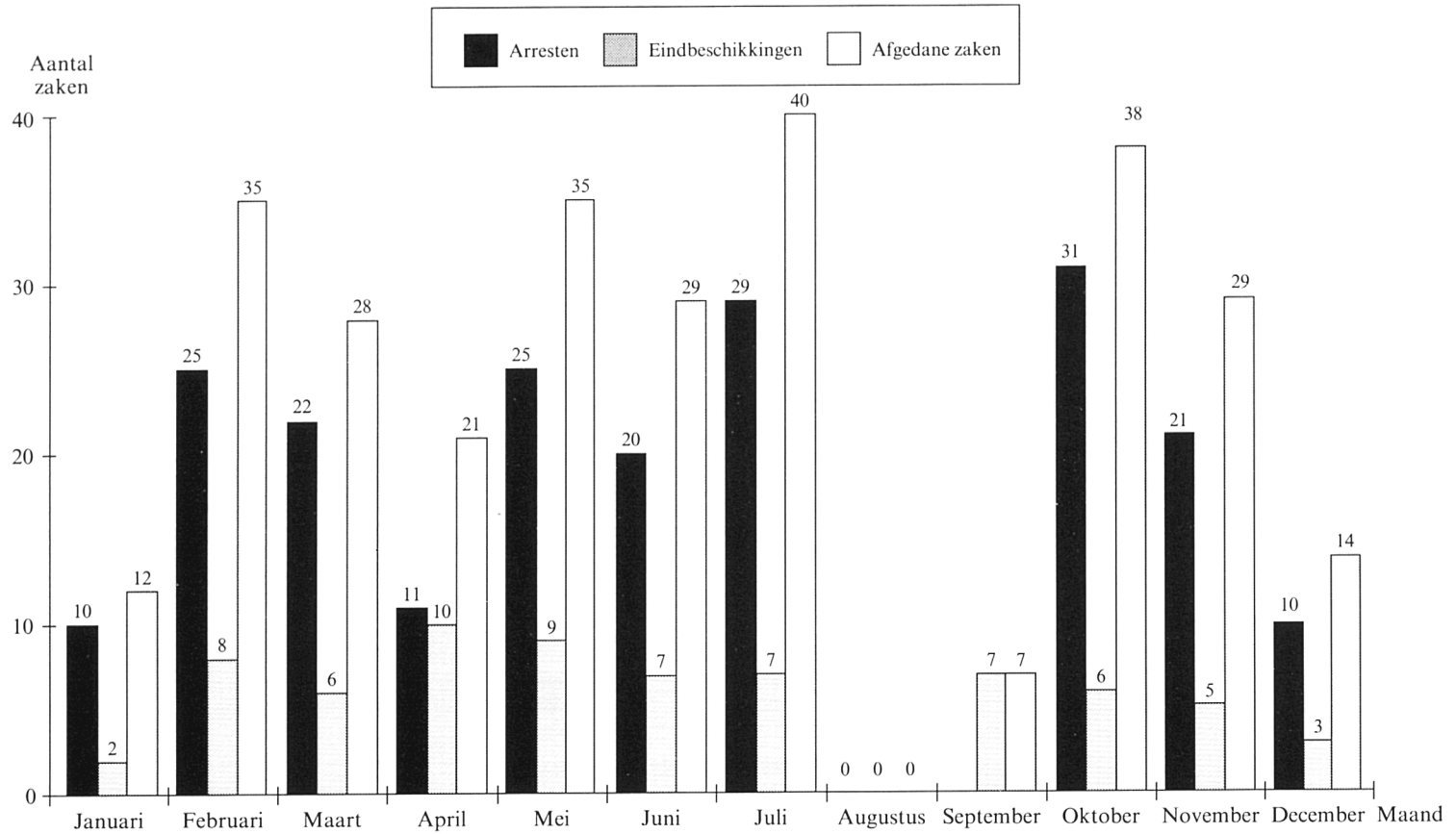
GRAFIEK 10

Verloop van de in 1991 ingeschreven en afgedane zaken

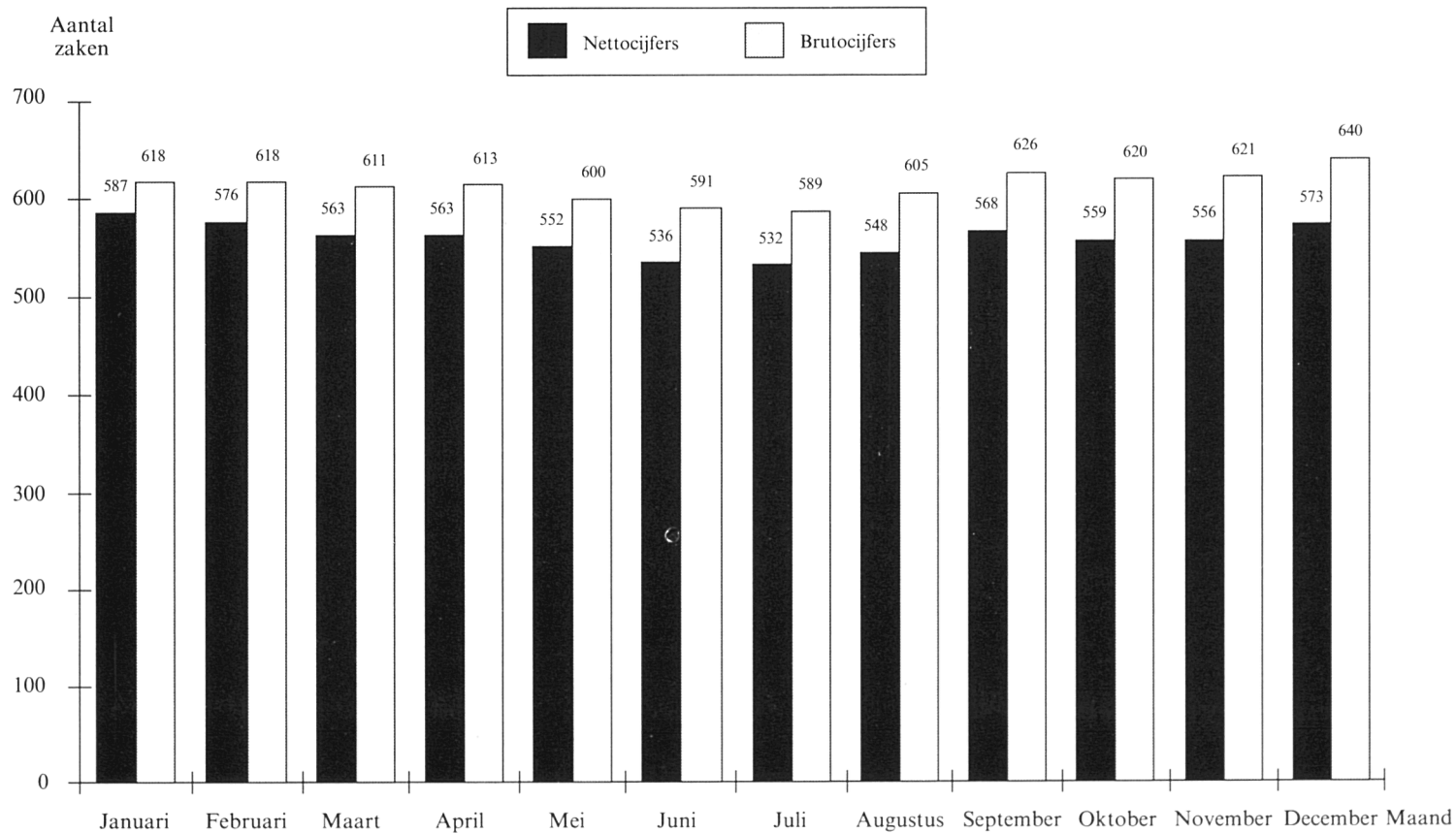
GRAFIEK 11

Verloop van de in 1991 afgedane zaken

GRAFIEK 12

Verloop van de in 1991 aanhangige zaken

B — Werkzaamheden van het Gerecht van eerste aanleg

I — Analytisch register van de arresten van het Gerecht van eerste aanleg in 1991

Ambtenaren			
T-63/89	24.1.1991	E.P. Latham/Commissie van de EG	Beoordelingsrapport — Schadevergoeding
T-27/90	24.1.1991	E.P. Latham/Commissie van de EG	Ontvankelijkheid — Aanwervingsprocedure van artikel 29, lid 1, sub a, van het Statuut — Beoordelingsrapport — Vertraging — Schadevergoeding
T-18/89 en T-24/89	7.2.1991	H. Tagaras/Hof van Justitie van de EG	Indeling — Extra salarisanciënniteit — Gelijke behandeling — Ontvankelijkheid
T-58/89	7.2.1991	C. Williams/Rekenkamer van de EG	Herindeling — Ontvankelijkheid — Nieuwe feiten — Bevorderingsprocedure en procedure voor vergelijkende onderzoeken
T-167/89	7.2.1991	J.R. de Rijk/Commissie van de EG	Gezinstoelagen — Soortgelijke nationale toelage — Aftrek — Toepassing van wisselkoersovermaking
T-2/90	7.2.1991	A. Fernandes Ferreira de Freitas/Commissie van de EG	Indeling — Extra salaristrap — Beroepservaring
T-124/89	28.2.1991	E. Kormeier/Commissie van de EG	Kindertoelage — Terugvordering van het onverschuldigd betaalde
T-10/91 R	11.3.1991	L. Bodson/Europees Parlement (Beschikking)	
T-109/89	20.3.1991	G.-M. André/Commissie van de EG	Herindeling
T-1/90	20.3.1991	G. Perez-Minguez Casariego/Commissie van de EG	Extern vergelijkend onderzoek bij toetreding van Spanje en Portugal — Ontvankelijkheid — Gedwongen interventie — Aanstelling van een op lijst van geschikte kandidaten geplaatste persoon — Motiveringsplicht

T-13/91 R	15.4.1991	M. Harrison/Commissie van de EG (Beschikking)	
T-18/90	7.5.1991	E. Jongen/Commissie van de EG	Aanstelling — Indeling in rang en salaristrap bij aanwerving — Vroegere beroepservaring — Overeenstemming tussen rang en functie — Gelijke behandeling van ambtenaren — Vertrouwensbeginsel en zorgplicht
T-30/90	14.5.1991	W. Zoder/Europees Parlement	Bevordering — Anciënniteit
T-14/91	7.6.1991	G. Weyrich/Commissie van de EG	Niet-ontvankelijkheid
T-156/89	27.6.1991	I. Valverde Mordt/Hof van Justitie van de EG	Voorwaarden voor bevordering — Anciënniteit — Vergelijkend onderzoek — Regelmatigheid van verrichtingen van intern vergelijkend onderzoek — Beroep tot nietigverklaring en tot schadevergoeding
T-47/90	4.7.1991	A. Herremans/Commissie van de EG	Niet-ontvankelijkheid
T-48/91	9.7.1991	D. Minic/Rekenkamer van de EG (Beschikking)	Kennelijke niet-ontvankelijkheid
T-19/90	11.7.1991	D. von Hoessle/Rekenkamer van de EG	Indeling in salaristrap — Beroepservaring
T-110/89	12.7.1991	G. Pincherle/Commissie van de EG	Sociale zekerheid — Artikel 72 van het Statuut — Uitvoeringsbepalingen — Vergoeding van ziektekosten — Gelijke behandeling
T-51/91 R	1.8.1991	P.E. Hoyer/Commissie van de EG (Beschikking)	Kort geding
T-52/91 R	1.8.1991	C. Smets/Commissie van de EG (Beschikking)	Kort geding
T-36/89	25.9.1991	H. Nijman/Commissie van de EG	Aansprakelijkheid van Commissie — Dienstfout — Verzuim om bij medisch onderzoek betrokkene over zijn ziekte te informeren
T-163/91	25.9.1991	E. Sebastiani/Europees Parlement	Interim — Bevordering — Ontvankelijkheid
T-5/90	25.9.1991	A. Marcato/Commissie van de EG	Verslagen van gesprekken in het kader van beoordelingsprocedure — Beroep tot nietigverklaring en tot schadevergoeding — Niet-ontvankelijkheid
T-54/90	25.9.1991	M. Lacroix/Commissie van de EG	Ontvankelijkheid — Klachttermijn
T-38/91	1.10.1991	D. Coussios/Commissie van de EG (Beschikking)	Niet-ontvankelijkheid

T-26/89	17.10.1991	H. de Compte/Europees Parlement	Tuchtregeling — Sanctie van terugzetting in rang
T-129/89	17.10.1991	K. Offermann/Europees Parlement	Ontvankelijkheid — Verzoek — Stilzwijgende afwijzing — Te laat ingediende klacht — Bevestigende uitdrukkelijke afwijzing
T-33/90	6.11.1991	C. von Bonkewitz-Lindner/Europees Parlement	Beoordelingsrapport — Functieomschrijving — Waardering onvoldoende — Onttrekking en nieuwe toewijzing van functies
T-77/91 R	22.11.1991	I. Hochbaum/Commissie van de EG (Beschikking)	Voorlopige maatregelen — Opschorting van tenuitvoerlegging van arrest van Gerecht — Afwijzing
T-146/89	26.11.1991	C.E. Williams/Rekenkamer van de EG	Verplichtingen van ambtenaar — Handelingen in strijd met waardigheid van zijn ambt — Loyaliteitsplicht — Tuchtregeling — Tuchtmaatregel
T-21/90	27.11.1991	G. Generlich/Commissie van de EG	Vrijwillige beëindiging van dienst — Tijdvak van vergoeding — Ouderdomspensioen — Basissalaris voor berekening van pensioen
T-158/89	28.11.1991	G. van Hecken/Economisch en Sociaal Comité	Nietigverklaring van weigering van toelating tot examen van algemeen vergelijkend onderzoek CES/LA/102/87 — Schadevergoeding
T-10/90 en T-31/90	3.12.1991	M. Boessen/Economisch en Sociaal Comité	Schooltoelage — Leerplicht — Kosten van psychologisch onderzoek
T-78/91	4.12.1991	A.M. Moat en Association des fonctionnaires indépendants pour la défense de la fonction publique européenne/Commissie van de EG (Beschikking)	Kennelijke niet-ontvankelijkheid en kennelijke onbevoegdheid
T-60/91	10.12.1991	I. Chevolet/Commissie van de EG (Beschikking)	Niet-ontvankelijkheid
T-169/89	11.12.1991	E.D. Frederiksen/Europees Parlement	Nietigverklaring van bevordering — Nietigverklaring van afwijzing van sollicitatie

EGKS

T-120/89	27.6.1991	Stahlwerke Peine-Salzgitter AG/Commissie van de EG	Niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap
----------	-----------	--	--

Mededinging

T-3/90	23.1.1991	Prodifarma/Commissie van de EG (Beschikking)	Niet-ontvankelijkheid
T-12/90	29.5.1991	Bayer AG/Commissie van de EG	Ontvankelijkheid — Beroepstermijn — Regelmatigheid van betekening — Verschoonbare dwaling — Toeval of overmacht
T-19/91 R	7.6.1991	Société d'hygiène dermatologique de Vichy/Commissie van de EG (Beschikking)	Kort geding
T-42/91	21.6.1991	Koninklijke PTT Nederland NV en PTT Post BV/Commissie van de EG	Onbevoegdverklaring
T-69/89, T-70/89 en T-76/89	10.7.1991	Radio Telefís Éireann (T-69/89), British Broadcasting Corp. (T-70/89) en Independent Television Publications Ltd. (T-76/89)/Commissie van de EG	Misbruik van machtspositie — Auteursrecht — Gedragingen die uitgave en verkoop van wekelijkse alomvattende TV-gidsen verhinderen
T-23/90	12.7.1991	Automobiles Peugeot SA en Peugeot SA/Commissie van de EG	Distributie van motorvoertuigen — Regeling groepsvrijstellingen — Voorlopige maatregelen
T-1/89	24.10.1991	Rhône-Poulenc SA/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid
T-2/89	24.10.1991	Petrofina SA/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid
T-3/89	24.10.1991	Atochem SA/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid
T-35/91	28.11.1991	Eurosport Consortium/Commissie van de EG (Beschikking)	Interventie
T-30/89	12.12.1991	Hilti AG/Commissie van de EG	Voor schietamers bestemde nagels — Relevante markt — Machtspositie — Misbruik — Produktaansprakelijkheid — Boete
T-39/89	12.12.1991	NV Samenwerkende Electriciteitsproductiebedrijven/ Commissie van de EG	Administratieve procedure — Verzoek aan onderneming om inlichtingen — Noodzakelijke inlichtingen — Evenredigheidsbeginsel en verplichting van Lid-Staten om met name ten aanzien van openbare ondernemingen zakengeheim te eerbiedigen in verband met door Commissie aan die staten gezonden documenten — Verordening nr. 17 van de Raad, artikelen 10, 11 en 20

T-4/89	17.12.1991	BASF AG/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid
T-6/89	17.12.1991	Enichem Anic SpA/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid — Toerekening van een inbreuk
T-7/89	17.12.1991	SA Hercules Chemicals NV/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid
T-8/89	17.12.1991	DMS NV/Commissie van de EG	Begrippen overeenkomst en onderling afgestemde feitelijke gedraging — Collectieve aansprakelijkheid

II — Statistische gegevens

Samenvatting van de werkzaamheden van het Gerecht van eerste aanleg in 1991

Gewezen arresten

Het Gerecht van eerste aanleg van der Europese Gemeenschappen heeft in 1991 41 arresten en tussenarresten gewezen, waarvan:

15 op rechtstreekse beroepen (ambtenarenzaken niet ingebrepen), en

26 op beroepen van ambtenaren.

Al de arresten zijn gewezen door de verschillende kamers.

De president van het Gerecht van eerste aanleg of de kamerpresidenten hebben in 1991 tien beschikkingen in kort geding gegeven.

Openbare zittingen

In 1991 vonden 66 openbare zittingen van het Gerecht en de kamers plaats.

Aanhangige zaken

De aanhangige zaken kunnen worden verdeeld als volgt:

	31 december 1989	31 december 1990	31 december 1991
Rechtstreekse beroepen	77	80	73
— Mededinging	74	76	70
— EGKS	3	4	3
Ambtenarenzaken	91	64 ⁽¹⁾	96
Totaal	168	145 ⁽¹⁾	169 ⁽²⁾

⁽¹⁾ Waarvan de behandeling in drie zaken is geschorst.

⁽²⁾ Waarvan de behandeling in tien zaken is geschorst.

Tabel van alle werkzaamheden van het Gerecht in 1990 en 1991

	1990	1991
Binnengekomen zaken	55	93
Afgedane zaken	80	67
Hangende zaken	144	169

Tabel van de in 1990 en 1991 binnengekomen zaken

	1990	1991
Rechtstreekse beroepen ⁽¹⁾	12	12
Ambtenarenzaken	43	81
Totaal	55	93

Tabel van de in 1990 en 1991 afgedane zaken

	1990	1991
Rechtstreekse beroepen ⁽¹⁾	9	19
Ambtenarenzaken	71	48
Totaal	80	67

Tabel van de telkens op 31 december hangende zaken

	1990	1991
Rechtstreekse beroepen ⁽¹⁾	80	73
Ambtenarenzaken	64	96
Totaal	144	169

⁽¹⁾ Op het gebied van de mededinging of betreffende het EGKS-Verdrag.

Statistische tabellen

Tabellen van in 1991 afgedane zaken (¹)

TABEL 1

In 1991 afgedane zaken (wijze van afdoening)

Wijze van afdoening	Rechtstreekse beroepen	Ambtenaren- zaken	Bijzondere procedures	Totaal
<i>Arresten</i>				
Op tegenspraak	15 (15)	26 (28)	—	41 (43)
Totaal arresten	15 (15)	26 (28)	—	41 (43)
<i>Beschikkingen</i>				
Doorhaling	2 (2)	12 (13)	—	14 (15)
Niet-ontvankelijkheid	1 (1)	4 (4)	—	5 (5)
Onbevoegdheid van het gerecht	—	1 (1)	—	1 (1)
Afdoening zonder beslissing	—	1 (1)	—	1 (1)
Verwijzing naar het Hof	1 (1)	1 (1)	—	2 (2)
Totaal beschikkingen	4 (4)	19 (20)	—	23 (24)
Totaal	19 (19)	45 (48)	—	64 (67)

TABEL 2

In 1991 afgedane zaken (formatie)

Formatie	Totaal afgedane zaken	Arresten	Beschikkingen
Voltallig Gerecht	—	—	—
Kamers	67	41	23
Totaal	67	41	23

(¹) De tussen haken genoemde (bruto-)cijfers hebben betrekking op het totale aantal zaken, ongeacht of zij wegens verknochtheid zijn gevoegd (een nummer = een zaak). Het nettocijfer heeft betrekking op het aantal na voeging wegens verknochtheid (een aantal gevoegde zaken = een zaak).

TABEL 3

In 1991 afgedane zaken (grondslag van het beroep)

Grondslag van het beroep	Arresten	Beschikkingen	Totaal
EEG-Verdrag, artikel 173	14 (14)	1 (1)	15 (15)
EEG-Verdrag, artikel 175	—	2 (2)	2 (2)
Totaal EEG-Verdrag	14 (14)	3 (3)	17 (17)
EGA-Verdrag, artikel 33	—	1 (1)	1 (1)
EGA-Verdrag, artikel 34	1 (1)	—	1 (1)
Totaal EGA-Verdrag	1 (1)	1 (1)	2 (2)
Statuut van de ambtenaren	26 (28)	19 (20)	45 (48)
Totaal	41 (43)	23 (24)	64 (67)

Tabellen van de in 1991 binnengekomen zaken

TABEL 1

In 1991 binnengekomen zaken ⁽¹⁾ (Aard van het beroep)

Rechtstreekse beroepen	12
— Nietigverklaring	11
— Nalaten	1
— Schadevergoeding	—
— Ambtenaren	81
Totaal	93
Bijzondere procedures	
— Kostenbegroting	2
— Herziening van een arrest	—
Totaal	2
Totaal-generaal	95
Verzoeken in kort geding	10

TABEL 2

In 1991 binnengekomen zaken ⁽¹⁾ (grondslag van het beroep)

EEG-Verdrag, artikel 173	10
EEG-Verdrag, artikel 175	1
Totaal EEG-Verdrag	11
EGKS-Verdrag, artikel 33	1
Totaal EGKS-Verdrag	1
Ambtenarenstatuut	83
Totaal	95

⁽¹⁾ Inclusief de nevenprocedures zonder eigen zaaknummer (zoals kostenbegrotingen, rectificaties van arresten), die in de totaalstatistieken niet zijn meegeteld.

ALGEMENE ONTWIKKELING

	Jaar	Ambtenaren	Mededinging	EGKS	Totaal
Bij het Gerecht binnengekomen zaken (waarvan 151 zaken op 15 december 1989 door het Hof naar het Gerecht zijn verwezen)	1989 1990 1991	92 (78) 43 81	75 (73) 10 11	2 (2) 2 1	169 (153) 55 (2) 93
Op 31 december bij het Gerecht aanhangige zaken (geschorste zaken)	1989 1990 1991	91 65 (3) 96 (10)	74 76 70	3 4 3	168 145 (3) (3) 169 (10) (3)
Afgedane zaken	1989 (1) 1990 1991	1 71 48	— 9 17	— — 2	1 77 (2) 67
Gewezen arresten	1989 1990 1991	— 52 26	— 6 14	— — 1	— 58 41
Gewezen beschikkingen in kort geding	1989 (1) 1990 1991	1 1 9	1 2 1	— — —	2 3 10
Aantal zittingen	1989 (1) 1990 1991	1 73 36	2 23 29	— 1 1	3 97 66
Aantal zaken waarin een advocaat-generaal is aangewezen	1989 1990 1991	— — —	1 14 2	— 2 —	2 16 2
Aantal zaken verwezen naar een andere formatie volgens artikel 14 en 51 Reglement voor de procesvoering	1989 1990 1991	— 4 —	1 — 2	— — —	1 4 2
Aantal beslissingen van het Gerecht waarvan hogere voorziening is ingesteld (tussen haakjes het aantal beslissingen — arresten, beschikkingen inzake niet-ontvankelijkheid, in kort geding en tot afdoening zonder beslissing — waarvoor de termijn voor hogere voorziening in de loop van het jaar is verstreken)	1989 1990 1991	— 14 (37) 8 (48)	— 2 (7) 4 (10)	— — 1 (1)	— 16 (44) 13 (59)
Resultaten in hogere voorziening van 1 januari tot 31 december 1991					
Doorhaling		—	2	—	2
Afwijzing		6	—	—	6
— bij beschikking		(2)	(—)	(—)	(2)
— bij arrest		(4)	(—)	(—)	(4)
Vernietiging		(1)	(—)	(—)	(1)
— met verwijzing		(1)	(—)	(—)	(1)
— zonder verwijzing		(—)	(—)	(—)	(—)

(1) Tussen 15 november en 31 december 1989.

(2) Uitgezonderd bijzondere procedures.

(3) Nettocijfer.

C — Statistische gegevens van beide rechterlijke instanties in 1991

Binnengekomen zaken

	1990	1991
Prejudiciële zaken	141	186
Rechtstreekse beroepen	234 ⁽¹⁾	152
Ambtenarenzaken	43	83
Hogere voorzieningen	16	14
Adviezen	—	2
Bijzondere procedures	9	3
Totaal	443 ⁽¹⁾	440

Afgedane zaken ⁽²⁾

	1990	1991
Prejudiciële zaken	133 (162)	122 (131)
Rechtstreekse beroepen	130 (134)	157 (134)
Ambtenarenzaken	77 (82)	45 (48)
Hogere voorzieningen—	11 (11)	
Bijzondere procedures	6 (6)	3 (3)
Adviezen	—	1 (1)
Totaal	346 (384)	339 (355)

Hangende zaken ⁽²⁾

	1990	1991
Prejudiciële zaken	197 (209)	215 (264)
Rechtstreekse beroepen	409 (436)	405 (427)
Ambtenarenzaken	55 (63)	92 (98)
Hogere voorzieningen	16 (16)	19 (19)
Adviezen	—	1 (1)
Bijzondere procedures	4 (4)	4 (4)
Totaal	681 (728)	736 (813)

⁽¹⁾ Van de bij het Hof binnengekomen rechtstreekse beroepen hadden 95 beroepen betrekking op schadeloosstelling voor melkquota.

⁽²⁾ De tussen haken genoemde (bruto-)cijfers hebben betrekking op het totale aantal zaken, ongeacht of zij wegens verknachtheid zijn gevoegd (een nummer = een zaak). Het nettocijfer heeft betrekking op het aantal na voeging wegens verknachtheid (een aantal gevoegde zaken = een zaak).

D — Nationale rechtspraak op het gebied van het Gemeenschapsrecht

Jaarverslag 1990-1991

Statistische gegevens

De diensten van het Hof trachten zo volledig mogelijk kennis te nemen van nationale uitspraken inzake het Gemeenschapsrecht.

De navolgende tabellen bevatten voor iedere Lid-Staat de door de nationale rechters tussen 1 juli 1990 en 30 juni 1991 gewezen uitspraken die zijn opgenomen in het kaartsysteem van de Directie bibliotheek, onderzoek en documentatie van het Hof, ongeacht of zij zijn gewezen naar aanleiding van prejudiciële uitspraken van het Hof of niet.

Een speciale kolom „EEG-Executieverdrag” bevat de uitspraken inzake het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Brussel op 27 september 1968.

Nota Bene: deze tabellen zijn slechts van indicatieve waarde, daar het kaartsysteem waaraan de gegevens zijn ontleend, onvermijdelijk lacunes vertoont.

Tussen 1 juli 1990 en 30 juni 1991 gewezen uitspraken inzake Gemeenschapsrecht, per Lid-Staat

Lid-Staten	Uitspraken inzake Gemeenschapsrecht (uitgezonderd de uitspraken betreffende het EEG-Executieverdrag)	Uitspraken inzake het EEG-Executieverdrag	Totaal
België	52	29	80
Denemarken	5	2	7
Bondsrepubliek			
Duitsland	208	30	238
Griekenland	28	1	29
Spanje	71	—	71
Frankrijk	155	17	172
Ierland	9	1	10
Italië	153	12	165
Luxemburg	7	3	10
Nederland	187	32	219
Portugal	16	1	17
Verenigd Koninkrijk	50	21	71
Totaal	941	148	1 089

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES
DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

L-2985 Luxemburg

ISBN 92-829-0249-8

